

תרע דברים האסורים והמתרים בחנפה. ובו ג' סעיפים:

א אכ"ה בכסלו (א) (מתחילין) שמונת ימי (ב) [א] חנפה, (ב) ואסורים בהספד ותענית, באכל מתרין בעשית מלאכה. ג'נוהגות (ג) [ב] (ג) הנשים שלא לעשות מלאכה (ד) בעוד שהנרות דולקות, וי"ש מי שאומר (ה) שאין להקל להם: ב' הרבוי הסעודות שמרבים בהם הם סעודות הרשות, (ו) שלא קבעום למשתה ושמחה. הגה: ויש אומרים שיש קצת מצנה ברבוי (ג) הסעודות, משום (ז) דבאותן

א בריתא שבת כ"א (ע"ב). ב טור,מביריתא דלעיל שעשאוהו יום טוב בהלל והודאה. ג כד' שהיא להם הפר שאסור להשתמש לאורן. ד טור. ה שם בשם מהר"מ מרזשבורג (ס' תרה).

שערי תשובה

א [א] חנפה. עין בנודע ביהודה מהרורה תניינא סימן קל"ז בישוב דברי תפ"ח (ס"ב), שכתב שהפך שמן מצאו שהיה מקף צמיד פתיל, והקשו עליו דמוכח דטמא בהספד, והוא ו"ל השיב ששיטת רש"י בשבת דף (פ"ה) [פ"ד] (ע"ב ד"ה מי) כתפ"ח, ועין שם בתוספות (ד"ה מי) שהקשו על רש"י, ועין בתוספות שם דף (פ"ה) [פ"ד] (ע"ב ד"ה שטהורים), ועין במור וקציעה האריך גם כן בזה, ועין בדברי אדוני אבי זקני בבכור שור בשבת (כא) מה שכתב בזה על דברי הרא"מ (בביאורו לסמ"ג עשין דרבנן ה). ועין בשו"ת שער אפרים סימן מ"א ובהכנס צבי סימן פ"ז ובפני אריה סימן מ'. ועין באליה רבה (סק"ט) שהשיג על המפרש במגלת תענית (פ"ט) שחפס בעץ היינו עצים, וליתא, דהיינו בדיל, כמו שכתב רש"י בעבודה זרה (מג. ד"ה בבנין כו'), ובכר קדמו כשער אפרים (שס), עין שם. ואני פירשתי לפסיקתא רבתי בפסקא דתנבא (ורע אפרים פ"ב אות ב) כתבתי לישוב, על פי מאי דקיימא לן דחפוי פלים טהורים, אפלו חפוי של מתכות, ואדרבא הקלי בטל לגביה וכמו שכתב הרמב"ם בפרק ד' מהלכות פלים (ה"ד), ואף על גב דהרמב"ם לענין כלי עץ שיש לו בית קבול מירי, נראה שאין לחלק בין כלי עץ שיש לו בית קבול אף על פי שהוא מקבל טמאה נטהר על ידי החפוי, כמו כן בשני מיני מתכות כללל הוא דחפוי פלים טהורים, עין שם. ועין בסוף תניגה (כו): בזה: [ב] הנשים. עין באר היטב. ועין שם בתכם צבי שסובר שיש למחות בינם כשנוהגים שלא לעשות, כי הפטלה עברה היא כו', ולא דמי לראש חדש דאיקרי מועד ויש בו קרנן מוסף, עין שם. ומה שכתב בבאר היטב בשם ב"ח לענין תענית ערב חנפה, עין לקמן סימן תרפ"ו במגן אברהם שם (סק"א), ועין בשו"ת שער אפרים סימן מ"ג שהספיד לוינא להפ"ח לאסר בתענית דלפני חנפה. ועין בשו"ת הר הפקמל סימן י' באחד שאפשר בהתרה על ידי חרטה שאלו היה יודע שיש חשש אסור בזה לא היה מתענה היום. תנבא, ויש מי שחולק, עין שם:

משנה ברורה

והוא פחצי שעה: (ה) שאין להקל להם. דהיי כדברים המתרים ואחרים נהגו בהם אסור שאין להתיר בפניהם. וכתב בשלטי גבורים (על הגהות מרדכי שבת פ"ב ס' תנה אות ג) וכן הסכים בתשובת חכם צבי (ס' פט) שבמקום שנהגו אסור מלעשות מלאכה כל היום (ט) יש למחות בידם, כי הפטלה עברה היא ומביאה לידי שעמום: **ב** (ו) שאל קבעום למשתה ושמחה. אלא להלל ולהודות. ונראה הטעם דלא קבעו כאן לשמחה כמו בפורים, (ט) כי בפורים היה הגזרה להשמיד ולהרג את הגופות שהוא בטול משתה ושמחה, ולא את הנפשות, שאפלו המירו דתם חס ושלום לא היה מקבל אותם, לכך כשהצילם הקדוש ברוך הוא ממנו קבעו להללו ולשבחו יתברך גם כן על ידי משתה ושמחה, מה שאין כן במעשה דאנטיוכוס שלא גזר עליהם להרג ולהשמיד, רק צרות ושמדות כדי להמיר דתם [כמו שאנו אומרים להשפיתם תורתך ולהעבירם מעל חקי רצונך], ואם היו ישראל מכניעים להם להיות כבוישים תחת ידם ולהעלות להם מס וחזורין לאימונתם חס ושלום, לא היו מבקשים יותר, אלא שהגביר הקדוש ברוך הוא יד ישראל ונצחונם, לכך לא קבעום אלא להלל ולהודות לבר, כלומר פיון שהם רצו למנע אותנו מזה, לכפר בדתו חס ושלום, ובעזרתו יתברך לא הפיקו זממם וגברה ידינו, לכך אנו מודים ומשבחים לו על שהיה לנו לאלהים ולא עזבנו מעבודתו [לבוש]: (ז) דבאותן הימים כו'. רצונו לומר בעשרים וחמשה בכסלו, כדאיתא במדרש (פסיקתא רבתי פ"ו) דמלאכת המשכן נגמר בעשרים וחמשה בכסלו אלא שהמתין הקדוש ברוך הוא בהקמה עד ניסן שנולד בו יצחק, ואמר הקדוש ברוך הוא עלי לשלם לכסלו ושלם לו חנפת בית חשמונאי. וגם

שער הציון

א (ב) ומב"ם (פ"ג הל' א-ג): (ב) שם: (ג) מגן אברהם (ריש הסי'): (ד) עין בפרי מגדים (א"א ריש הסי'): (ה) מגן אברהם (סק"א) בשם משה משה (ס' תתקצה): (ו) אליה רבה (ס"ק יא) בשם מהרי"ל (מנאגים): (ז) ההג"א בשם הגהות חדשות והוא השלטי גבורים שם (על הגהות מרדכי שבת פ"ב ס' תנה אות ג), ולאפוקי ממה שהביא המגן אברהם (סק"ב) בשם המעגלי צדק, וכן כתב באליה רבה (ס"ק יב) דכן מוכח בלבוש גם כן דלא כוותיה, וכן העתיק בדרך החיים (דריי תוכה ס"ב) דיעוד שהנרות דולקות היינו בביתו: (ח) וכן בדרך החיים ותיי אדם לא העתיקו כלל המנהג הזה, מקלל דלא סבירא להו: **ב** (ט) הכל לשון הלבוש. ומה שהקשה הש"י (סק"ג) על זה כבר פרץ האליה רבה (ס"ק יד) בטוב טעם:

הַלְבוֹת חֲנֻכָּה סִימָן תַּרְעַ תַּרְעַא

קלח.

באר הגולה

ו' מיקרא (דרכא) נדבך
פפא [מועד קטן כ"ז
(ע"ב).

א רמב"ם פקדן (ב' ד')
(ה"ב), ממשינה דאפלו
עני שפיקראל וכו'
פסחים צ"ט (ע"ב), וחקא
נמי משום פרסומי ניסא.
ב ברייתא שבת כ"א
(ע"ב), וקבית הלל.

הַיָּמִים הֵיחָה חֲנֻכַּת הַמִּצְוָה (מהר"א מפראג). * וְנוֹהֲגִין לוֹמַר (ח) זְמִירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת בְּסֻעֻדוֹת שְׁמֹרֶכִים בָּהֶם, (ט) וְאִזְ הֵי סֻעֻדַּת מִצְוָה (מנהגים) (הגהות שו"ת כ"ט). יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיֵּשׁ לְאָכֵל גְּבִינָה בַּחֲנֻכָּה, לְפִי שֶׁהֵנֵס נַעֲשֶׂה בַּחֲלָב (י) שֶׁהֶאֱכִילָה יְהוּדִית אֶת הָאוֹיֵב (כל בו ס"י מד) ור"ן (פנת ט: ד"ה אומר): **ג' יֵאִין מִסְפִּידִין בָּהֶם אֵלָא לְחֻכֶּם בְּפִנּוּי.** הַגָּה: (יא) וְאִין מִתְעַנִּין יוֹם שְׁמַת בּוֹ אָב אוֹ אֵם. וְתַעֲנִית חֲלוֹם בַּחֲנֻכָּה, עֵינַן לְעִיל סִימָן תַּרְס"ח סְעִיף ה'. וְלַעֲנִין צִדּוּק הַדִּין, (יב) עֵינַן לְעִיל בְּהִלְכוֹת רֹאשׁ חֹדֶשׁ סִימָן ת"כ (ס"ג) בַּהֲגָה, וְעֵינַן לְקַמֵּן סִימָן תַּרפ"ג (ס"ה):

תַּרְעַא סִדֵּר הַדְּלָקַת נֵר חֲנֻכָּה וּמְקוֹם הַנְּחֻתוֹ. וּבּוֹ ח' סְעִיפִים:

א (א) אֶצְרִיךְ לְזַהַר מֵאֵד בְּהַדְּלָקַת נֵרוֹת חֲנֻכָּה. (ב) * וְאִפְלוֹ (ב) עֲנִי הַמִּתְפָּרֵס מִן הַצְּדָקָה (ג) שׁוֹאֵל אוֹ מוֹכֵר כְּסוּתוֹ וְלוֹקַח שְׁמָן לְהַדְּלִיק: ב' בַּכֶּמֶה נֵרוֹת מְדֻלֵּק, * בְּלִילָה הָרֹאשׁוֹן מְדֻלֵּק אַחֵר, (ד) מִכָּאֵן וְאִילָךְ (ט) [בן] מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ (ה) אַחֵר בְּכָל לַיְלָה, (ו) עַד שֶׁבָּלִיל אַחֲרוֹן (ז) יִהְיֶה

באר היטב

א (ב) עני. אכל אינו חייב להשפיר עצמו כמו ארבע כוסות: **ב (ג) מוסיף.** נראה לי דאם יש לו כדי להדליק בכל לילה נר אחד, דאין צריך לחזור על הפתחים או למכר כסותו, מאחר דיוצא ידי חובתו מן הדיו. וכתב המגן אברהם (סק"ד), ונראה לי דמי שאין לו שמן הרבה יתן באחד שמן כשעור והמותיר יחלק לכלם, שאם יעשה לכלם בשנה לא ידליק אפלו אחד כשעור. ואם יש לו שמן בצמצום ולחברו אין לו כלום, מוטב שידליק בכל לילה אחד ויתן גם לחברו, דהא מדינא אינו צריך אלא אחד. עד כאן לשונו:

משנה ברורה

שם בימי אנטייכווס, טמאו ההיכל ונעשו חנכת הבית בשמונה ימים אלו (בבית): **(ח) זמירות.** והוא הדין בנשואי בת תלמיד חכם לעם הארץ, אם אומרים שירות הני סעודת מצוה [מגן אברהם (סק"ד)] בשם מרדכי (פסחים פ"ד ס"ו תרה): **(ט) ואז הני סעודת מצוה.** רצונו לומר בצרוף זה, וכן פסקו הרש"ל (ים של שלמה ב"ק פ"ז ס"ו לו) והפ"ח (ס"ד) כה"ש אומרים. וכתב הרש"ל (שם) (י) שכל שעושה כדי לתן שבח למקום או לפרסם הנס או המצוה, הכל סעודת מצוה: **(י) שהאכילה יהודית.** היא היתה בתו של יוחנן כהן גדול, והיתה גזרה שכל ארוסה תפעל לטפסר תחלה, והאכילה לראש הצוורים גבינה לשכרותו וחתכה את ראשו וברחו כלם: **ג' (יא) ואין מתעניין.** כנ"ל סעיף א'. ואם עבר והתענה יום שמת בו אביו ואמו או תענית חלום, צריך למיתב תענית לתעניתה אחר חנכה, ועין בדרך החיים (דיני חנוכה ס"ג) מה שכתב בזה: **(יב) עני לעיל בהלכות ראש חדש וכו'.** ששם כתב (יב) שאין אומרים ביום שאין אומרים בו תחנון, וכן לקמן בסימן תרפ"ג עין שם. אבל לפניהם ולאחריהם נראה דאין להתמיר לענין צדוק הדין, עין לקמן בסימן תרפ"ו (סק"א) דלענין הספד גופא הרבה מקילין, ואף אם נרצה להתמיר באיזה פוסקים דמתמירין בהספד לפניהם וממילא גם צדוק הדין אין לומר, על כל פנים לאחריהם בודאי אין להתמיר ויוכל לומר צדוק הדין, וכן כתב הפרי מגדים. אבלות לכלי עלמא נוהג בחנכה. אונן פטור מנר חנכה, וכתב באליה רבה (ס"ק יט) דאשתו תדליק, ואם הוא מתר לענות אמן יש דעות בפוסקים עין ביוה דעה סימן שמ"א (ס"א). ונראה דאם אין אשתו עמו והוא יחידי בבית, ידליק הנרות לפרסומי ניסא ובלא ברכה [פרי מגדים (מש"ו סק"ה)]. חרש שאינו שומע והוא מדבר, חייב בנר חנכה דהוא כפקח לכל דבריו [שם]:

א (א) צריך לזהר וכו'. ואמרין בגמרא (שבת כג:), הרגיל בנר הוין לו בנים תלמידי חכמים שנאמר (משלי ו כג) 'כי נר מצוה ותורה אור', ופרש רש"י (ד"ה בנים) על זה, נר מצוה דשבת וחנכה: **(ב) ואפילו עני וכו'.** משום (ב) פרסומי ניסא: **(ג) שואל.** על (ג) הפתחים, או מוכר כסותו (א) או משפיר עצמו. אבל אינו מחייב בכל זה (ז) רק בשביל נר אחד בכל לילה: **ב (ד) מכאן ואילף וכו'.** ואם אין ידו משגת רק לנר אחד בכל לילה לו ולביתו, יצא בזה מדינא, ונשעורא דשלחן ערוך הוא רק למי שידו משגת להיות מהדר מן המהדרין כדאיתא בגמרא (שם כא:): **(ה) אחד בכל לילה.** ואם יש לו תשעה נרות, ידליק בליל שני שתי נרות, ואם יש לו עשר נרות, אף על פי כן לא ידליק רק בליל שני שתיים, ובליל שלישי לא ידליק שתיים (ס) רק אחת [חיי אדם (כלל קנר סכ"ה)]: **(ו) עד שבביל אחרון וכו'.** ומי שאין לו שמן הרבה, יתן (י) באחד שמן כשעור והמותיר יחלק לכלם, שאם יעשה לכלם בשנה לא ידליק אפלו אחד כשעור. ואם יש לו שמן בצמצום על כל השמונה ימים ולחברו אין לו כלום, מוטב שידליק בכל לילה אחד ויתן גם לחברו, דהא מדינא אין צריך אלא אחד כנ"ל, (י) ודוקא כשחברו אינו מבני ביתו או שאינו סמוך על שלחנו, אבל אם הוא מבני ביתו מוטב שיהיה הוא מהמהדרין: **(ז) יהיו שמונה.** ואם השמן הוא ביקר, (ס) מוטב להדליק בנרות ששנה ולחיות מוסיף והולך כמו שכתוב בפנים, ממה שידליק

שער הציזון

סופר סימן קל"ה שגם דעתו פן: (י) מגן אברהם (סק"א) ושאר אחרונים: (י) חיי אדם (כלל קנר סכ"ה) ופרי מגדים (א"א סק"א): (ט) חיי אדם בכלל (קנ"ג) [קנ"ד] (סכ"ד) ותשובת בנין עולם סימן ל"ד, אכן דעתו שם דבליקה הראשונה יראה על כל פנים להדליק בשמן זית, אף על גב דלאחר כך לא יוכל לקום להיות כמהדרין מן המהדרין בשאר לילות, לא דחינו מצוה החביבה בשעתה ממה ששעל ידי זה לא יוכל אחר כך לקום מצוה מן המבחר יותר, עין שם:

(י) והביאו בבאר הגולה: **ג' (יב) ואף דבענינו מצד הש"ו (סק"ה) דיוכל לומר צדוק הדין לחכם בפניו פיון שמוספידין עליו, לעיל בסימן ת"כ סים הש"ו (סק"א) גופא דבחנכה ופורים יש להתמיר בזה [נד אפרים]:**

א (ב) פוסקים: (ג) הגר"א: (א) מאמר מרדכי (סק"ב) ואלוה רבה (סק"א), דלא כעולת תמיד (סק"א). וטעמם, דכיון דלפינן מפסח כמו שכתב הרב המגיד (פ"ד הי"ב), ולפינן פליה מלתא משם: **(ד) אחרונים: ב (ט) אחר כך מצאתי (בחתם) [בכתב]**

שמונה. ג' נאפלו אם רבים בני הבית (ח) * לא ידליקו יותר. הגה: (ט) * ויש אומרים דכל אחד מבני הבית (י) ידליק * (הרמב"ם (פ"ד ה"א)), וכן (ג) המנהג פשוט. * ויזהרו לתן כל אחד ואחד גרותיו במקום מיוחד * כדי שיהא הכר פמה גרות מדליקין (מהר"א מפראג): ג' דנר שיש לו (יא) שתי פיות, (יב) עולה לו בשביל (ד) שנים: ד * מלא קערה שמן והקיפה פתילות, (יג) אם (ה) כפה עליה פלי, כל פתילה עולה בשביל נר אחד, לא כפה עליה פלי, אפלו לנר אחד אינו עולה (יד) לפי שהוא כמדורה. הגה: ולכן יש לזהר להעמיד הנרות (טו) בשורה (ו) בשנה, ולא בעגול, (טז) דהני כמדורה (הגהות מיימוניות בשם סמ"ק (מנחם רב גסה א)). * ומתיר להדליק (יז) בפמטות שקורין (י) לאמפ"א, (יח) מאחר שכל נר מבדל הרבה מחברו (תרומת הדשן סימן ק"ה). ויזהרו כשעושים גרות אפלו בשענה, (יט) שאין לדבוק ביוחד ולהדליקו, דהני כמדורה

ג' תוספות שם (רי"ה מהרד"ק) וכן כתב הטור. (* ורצה לומר כמו שפירש רמב"ם שגיא דגמרא שם, דהרי כתב שהמנהג הפשוט בספרד שיהיו כל אנשי הבית מדליקין נר אחד בלילה הראשון ומוסיפין נר בכל לילה, ואפלו אם רבים בני הבית.) ד מיקרא דרב הונא שם כ"ג (ע"ב). ה מיקרא דרבא שם.

שערי תשובה

(ג) **המנהג.** וזה חדוש שהספרדים נוהגים בתוספות (שבת כא: ד"ה והמהדרין) וקאשקנדים קרב"ם (פ"ד ה"ג), וזה לא מצינו בשאר מקומות: ג' (ד) שנים. פירש רש"י (שם כג: ד"ה שתי פיות) בשביל שני בני אדם, למהדרין העושים נר לכל אחד. ונראה לי דלדין דמוסיפין בכל לילה, לא ידליקו שני אנשים בנר אחד דאז לא יהיה הכר פמה גרות כלי קדם שדליק, שאם ידליקנה ואחר כך יכפה עליה פלי, הרי הנרות היו דולקות מקמי הכי כמדורה ולית בהו שום מצוה, ועל ידי כפית הכלי נתקנה להיות כנרות, וצריך שתהיה בשעת הדלקתם לשם מצוה. מהר"א הלוי בספר גן המלך סימן קנ"א: (ו) **בשורה.** ולא אחד נכנס ואחד יוצא. דרכי משה (אות ב) ומהרי"ל (מנהגים): (ז) **לאמפ"א.** וכתב רש"י (בשור"ט פה), צריך לתלותה בשפת הסמוך לפתח, ונתחיל מנר האמצעי שהוא הסמוך לפתח

בפריטי, ודלא כמו שכתב בשערי ישובה כו': [ג] המנהג. ועין בקנסת יחזקאל סימן י"ז ששם מנהג הספרדים שרק בעל הבית מוסיף והולך, וכתב שאם אשקנו היה דר בבית אצל ספרדי, אינו יכול למחות בידי האשקנו הדר שם מלהדליק בביתו, ואין בזה

מדליקין כמו שכתב בהג"ה (ס"ב). מגן אברהם (סק"ב): ד (ה) **כפה.** וצריך שיכפה עליה כלי קדם שדליק, שאם ידליקנה ואחר כך יכפה עליה פלי, הרי הנרות היו דולקות מקמי הכי כמדורה ולית בהו שום מצוה, ועל ידי כפית הכלי נתקנה להיות כנרות, וצריך שתהיה בשעת הדלקתם לשם מצוה. מהר"א הלוי בספר גן המלך סימן קנ"א: (ו) **בשורה.** ולא אחד נכנס ואחד יוצא. דרכי משה (אות ב) ומהרי"ל (מנהגים): (ז) **לאמפ"א.** וכתב רש"י (בשור"ט פה), צריך לתלותה בשפת הסמוך לפתח, ונתחיל מנר האמצעי שהוא הסמוך לפתח

באור הלכה

וכשנזכירו זה שהיה הנס משך זמן רב, יש בו פרסומי ניסא ושבת יותר להשם יתברך. ועוד שמעלין בקדש [גמרא (שם)]:

* **לא ידליקו יותר.** עין משנה ברורה (סק"ח). והשעם, דלפי זה כשרואין בבית בליל שני שדולקין שתי נרות ירגישו בתוספות הנר, אבל לדעה השניה שמדליקין בלילה הראשונה נר לכל אחד מבני הבית, אז אם ידליקו בלילה השניה שנים לכל אחד אין כאן הכרה לתוספות (הנס [הנר], כי יאמרו שיש הרבה בני בית ולכל אחד אין שם רק נר אחת, והיינו כשכל הנרות דולקים במקום אחד זה אצל זה:

* **ויש אומרים דכל אחד מבני הבית נכו'.** עין בבאור הגר"א שכתב דגם דעת הר"י פן הוא, מדהביא (שם ט: ה) מיקרא דרבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן נכו'. ולולי דברי קדשו היה אפשר לומר עוד, דדעת הר"י דזה לא נכנס בכלל מה דקיימא לן בעלמא דהלכה בבית הלל בדניא, אחרי דאינם מחלקים בענין הלכה אלא בענין הדיור בעלמא, ולזה הביא מה שאמר רבי יוחנן על שני זקנים, ומשמע לכאורה דהיו בניו שזכר נפסק בעלמא דהלכה בבית הלל ואפלו הכי זקן אחד עשה בבית שמאי. אכן מדלא הזכיר דבר זה בשום פוסק אין לצרף דבר זה להלכה כלל, ולא כתבתי רק לעורר לב המעינים:

* **ויזהרו לתן נכו'.** דבאפן זה גם התוספות (שם כא: ד"ה והמהדרין) מודו שיכולין להדליק יותר [הגר"א בשם דרכי משה (אות א)]:

* **כדי שיהא הכר נכו'.** היינו בעת שנתוסף הנרות, פן מוכח מאליה רבה בסעף ג' (סק"ד). ודעת המגן אברהם בסעף קטן ב' דאפלו בלילה הראשונה יש לזהר בזה משום לא פלוג, כמו שכתב שם הפרי מגדים:

ד * **מלא קערה שמן והקיפה פתילות.** והוא הדין כשהקיף גרות בעגול עד שעל ידי זה יוכל להתחבר הלהב, גם פן דינא הכי:

* **ומתיר להדליק בפמטות.** עין משנה ברורה. וכתבו האחרונים בשם רש"ל

הפתילות יחד. (יח) ודוקא כשכפה ואחר כך הדליק, אבל אם הדליק ואחר כך כפה, צריך לכבות ולכסות בכלי ולחזור ולהדליק: (יד) **לפי שהוא כמדורה.** שמתחברות כל הלהב יחד: (טו) **בשורה בשנה.** היינו, (יט) שלעשות אחד נכנס ואחד יוצא גם פן אינו כדאי, (ס) שלא יבא לעשות בעגול: (טז) **דהני כמדורה.** ואם יש הפסק מחיצה בין נר לנר וכתב (כא) אצבע ביניהן, מתיר ואפלו לא כפה עליה פלי, וכן נוהגין, ודוקא בקערה שאין שום הפסק בין נר לנר [ח"י אדם (שם ס"ו)]: (יז) **בפמטות.** של נחשת (כג) העשוין קנים קנים יוצאין סביבות בעגול, שהקנים חלולים ומחיצת כל קנה מפסיק בינו לבין חברו: (יח) **מאחר שכל נר מבדל הרבה נכו'.** משמע מלשון זה (כג) דתיתי בעיני, דהינו שיהיו גם פן מבדלים הקנים אחד מחברו, לבד מה שיש לכל קנה מחיצה בפני עצמה, ועין באליה רבה (סק"ח) שכתב דדי ברחב אצבע. והוא הדין כשמדבקינ גרות שענה בפתל, (כד) יראה שיהיו מרנח אחד מחברו על כל פנים כשעור אצבע: (יט) **שאין לדבוק ביוחד ולהדליקו.** אפלו להדביק שנים ביחד (כה) אסור, וכל שכן ארבעה או חמשה דודאי נראה

שער חגיגין

מקום איתא לדינא דשלחן ערוך, דעולה בשביל שנים לאיש אחד מליל ראשון ואילך, כמו שעיר השור: ד (יח) פרי חדש ושאר אחרונים: (יט) מגן אברהם (סק"ח) בשם דרכי משה (אות ב): (כ) פן נראה לי: (כא) וכן הסכים באליה רבה (סק"ח) שדי בשעור אצבע כתיי אדם, ולא כפרי מגדים (מש"ז סק"ב): (כב) תרומת הדשן (סי' קה): (כג) פרי מגדים (שם), וכן כתב בבאור הגר"א: (כד) פרי מגדים (שם). ומה שכתבתי שעור אצבע הוא כמו שכתב האליה רבה (שם) והח"י אדם (כלל קנד ס"ו): (כה) מגן אברהם (סק"ח) בשם רש"ל (בשור"ט פה) והעתיקו גם באליה רבה (סק"ה) וחי' אדם (שם):

(ט) פרי מגדים בסימן זה (מש"ז סק"א): (י) פן משמע בפרי מגדים בסימן תרע"ז באשל אברהם (סק"ג): (יא) רמב"ם (פ"ד ה"ג): (יב) ובאפן זה יקרא עליהן שם מהדרין ולא מהדרין מן המהדרין: ג' (יג) רש"י (שבת כג: ד"ה שתי פיות): (יד) פ"ח (ט"ד): (טו) פרי מגדים (א"א סק"ב): (טז) היינו אף דטעם הג"ה הוא כדי שלא יטעו לומר דרובי הנרות הוא כמפה בני אדם ולא מן הוספה, וזה לא שיק בלילה ראשונה דאין מדליקין בו פי אם נר אחד, מפל מקום משום לא פלוג יש לזהר אף בלילה הראשונה. ועין באליה רבה (סק"ד) שחולק על המגן אברהם ודעתו דבלילה הראשונה יש להקל, ובשעת הדחק נראה דיש לסמוך על זה: (יז) ומפל

הַלְכוּת חֲנֻכָּה סִימָן תרעא

קלט.

באר הגוֹזֵה

ו בְּרִייתא כ"א (ע"ב) וכפרוש התוספות שם (ד"ה מצוה), ז שם בְּרִייתא. ח מִימְרָא דְרַבָּא שם. ט טור בשם מַהר"ם מירטנבורג. י מִימְרָא דְרַבָּא שם. כ מִימְרָא דְרַב (כהנא) שם כ"ב (ע"א). ל מִימְרָא דְרַבָּא שם. מ קרב שמואל מדיפתי שם. נ טור בשם אבי העזרי (ראבי"ה סי' התמג) וְהַגְהוֹת מְרַדְּכִי (שבת פ"ב סי' רטו) בשם ר' נָקִיז.

(פסקי מהר"י (וייל סי' דיני וסלכות סי' ס"ה), (כ) *אֶפְלוּ בְּנֵרוֹת שֶׁל שַׁבַּת יוֹם טוֹב יִזְהָרוּ שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת כֵּן (אור זרוע (מ"ג סי' שטו)): ה' יֵנֶר חֲנֻכָּה מִנִּיחוּ עַל פֶּתַח הַסְּמוּךְ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים (כא) מִבְּחוּץ, אִם הַבַּיִת פְּתוּחַ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים מִנִּיחוּ עַל פֶּתְחוֹ, (כב) וְאִם יֵשׁ חֹצֵר לְפָנֵי הַבַּיִת מִנִּיחוּ עַל *פֶּתַח הַחֲצֵר. וְאִם הָיָה דֶּרֶךְ בַּעֲלִיָּה (כג) שָׁאִין לוֹ פֶּתַח פְּתוּחַ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים, מִנִּיחוּ בַּחלוֹן הַסְּמוּךְ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים. וּבִשְׁעַת הַסַּפְנָה שָׁאִינוּ רִשְׁאֵי לְקַיֵּם הַמִּצְוָה, מִנִּיחוּ עַל שַׁלְחָנוֹ וְדִיוֹ. (כד) *חֹצְרֶיהָ גַּר אַחֵר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרוֹ, (כה) וְאִם יֵשׁ מְדוּרָה אֵין צָרִיךְ גַּר אַחֵר, וְאִם הוּא אָדָם חָשׁוּב שָׁאִין דְּרָכּוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּר הַמְּדוּרָה צָרִיךְ גַּר אַחֵר: ו' מִמִּנִּיחוּ (כו) לְמַעַלָּה מִשְׁלֹשָׁה טַפָּחִים, וּמִצְוָה לְהַנִּיחוּ (כז) 'לְמִטָּה (ח) מַעֲשֶׂרָה טַפָּחִים, וְאִם הֵנִיחוּ לְמַעַלָּה מַעֲשֶׂרָה טַפָּחִים יָצָא, כֹּאֲבָל אִם מִנִּיחוּ (כח) לְמַעַלָּה מִעֲשָׂרִים אֲמָה (כט) לֹא יָצָא. הֵגָה: אֶפְלוּ לְקַחָה כֶּף דְּלוּק (ל) וְהַנִּיחָה לְמִטָּה מִעֲשָׂרִים לֹא יָצָא, דְּהִדְלָקָה עוֹשָׂה מִצְוָה (בית יוסף (ח"ה ומ"ש אלל טז) בשם תוספות (שם כב ד"ה נז)): ז לְמִצְוָה לְהַנִּיחוּ (לא) בַּטַּפַּח הַסְּמוּךְ (לב) לַפֶּתַח מִמְּשֹׁמָל, (לג) בְּדִי שֶׁתֵּהָא מְזוּזָה מִזְמִין וְנֶר חֲנֻכָּה מִשְׁמָאֵל. (לד) יֵנֶאֱם אֵין מְזוּזָה

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

משום לא תתגדודו כו', עין שם מלתא בטעמא: ו' [ח] מַעֲשֶׂרָה טַפָּחִים. עין באר היטב. וְעֵין בְּפָנִים מְאִירוֹת (שם) שְׁתֵּמָה לְפִי מַה שֶּׁתֵּב הַטּוֹר בַּחֲשׁוֹן מִשְׁפָּט סִימָן ת"ח (ס"ו) לְפָסֵק כִּתְנָא קָמָא דְרַבִּי יְהוּדָה, אִם כּוֹן הָאִיד פָּסֵק הָכָא כְּרִבְיָא דְאֵלִיבָא דְרַבִּי יְהוּדָה אֲתָמֶר, עֵין שם בְּאִירָה. וּבִשְׁבוֹת יַעֲקֹב חֶלֶק (ג') [ב'] (שם) קֶתֶב דְּפִלְגָּתָהּ רַבָּנָן הִיא לּוֹמֵר שָׂאָף עַל פִּי שְׁהִיא בְּרִשּׁוֹת חֵיב, דְּהָכִי מִשְׁמַע מְדַקְאֵמֵר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּנֶר חֲנֻכָּה פְטוּר מִפְּנֵי שְׁהוּא בֵּין זֶה וּבֵין זֶה חֵיב כְּגוֹן אֵלּוּ מִסְּכֵכִין עַל פֶּתְחֵי חֲנוּמִיתֵין בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים אָף עַל פִּי שֶׁשֶּׁ לֵהֶם רִשּׁוֹת בָּא אַחֵר וְהָזָק בָּהֶם חֵיב, עֵין שם, לְשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע קֶצֶת כְּמוֹ שֶׁתֵּב הַשְּׁבוֹת יַעֲקֹב דְּלֹא מִשְׁמַע הַנִּי"ל לְאֻנְחוֹי לְמַעַלָּה מִמֶּכֶל וּרֹכְבוֹ אֲתִי עֲלֶה, אֵלּא אֶפְלוּ אִם מִצְוָה לְהַנִּיחַ תוֹךְ יוֹי"ד טַפָּחִים וּבְרִשּׁוֹת קַעֲבִיד אֶפְלוּ הָכִי אִם הָזָק חֵיב, וְעֵין מַה שֶּׁתֵּב בַּמְחֻזֵּק בְּרָכָה (ס"ה) בְּזוֹ. וּבֵאלֶּיָה רַבָּה (ס"ק יא) הָבִיא בְּשֵׁם טָרֵי הַיּוֹם שֶׁמִּצְוָתָהּ לְמַעַלָּה מִעֲשֶׂרָה טַפָּחִים עַד י"ח טַפָּחִים שֶׁכֵּן גָּבַהּ שֶׁל מְנוּחָה י"ח טַפָּחִים, וְהֵאלֶּיָה רַבָּה תָּמָה עֲלֵיו דִּמְנָא לִיה לּוֹמֵר דְּלִמְטָה

בְּאוּר הַלֶּכָּה

(בשו"ת סי' פה) דאף דמן הדין מתר, מפל מקום אין זה הדור לגר חנכה: * אֶפְלוּ בְּנֵרוֹת שֶׁל שַׁבַּת וכו'. מלשון זה משמע דאף בשבת יום טוב יש לזָהֵר שלא לעשות כן, ואינו כן דבשבת יום טוב מצוה לעשות כרוכים כדלעיל בסימן רס"ג (מ"ב סק"ה), ויכר הקשה כן במגן אברהם (סק"ד), וְעֵין בְּסוּף דְּבָרָיו דְּלִפִּי מֵאֵי דְּמַסִּיק בְּשֵׁם רַש"ל (בשו"ת סי' פה) דְּאֶסוּר בְּעֻנְיָנוּ אֶפְלוּ בְּשִׁמֵי גֵרוֹת כְּרוּכִין, מִמִּילָא אֵין שׁוּם בְּאוּר לְדַבְּרֵי רַמ"א בְּמַה שֶּׁמַּסִּיק דְּאֶפְלוּ בְּנֵרוֹת שֶׁל שַׁבַּת יוֹם טוֹב יֵשׁ לְזַהֵר, וְעֵין בְּפִרֵי מְגִדִּים (א"א סק"ד) שֶׁגַם הוּא נִדְחַק מְאֹד בְּדַבְּרֵי רַמ"א. וְלַעֲנִיית דַּעֲמִי נִרְאֶה דְּחִסְרֵי כָּאן פָּרַט אַחַד הַנּוֹקֵר בְּאוּר זָרוֹעַ, דְּהֵינּוּ כְּשֶׁמְדַבְּקִין אוֹתוֹן אַחֵר הַדְּלָקָתָן עַד שֶׁשֶּׁל יָדִי זֶה מִתְחַמְמֹת וְנוֹפְלוֹת, וְזֶה בְּאֻמַּת אֶסוּר בֵּין חֲנֻכָּה וּבֵין בִּשְׁבַת יוֹם טוֹב. וְזֶה לְשׁוֹן דְּרַכִּי מִשָּׁה (אות ב), כְּשֶׁמְדַלִּיקִין גַּר שַׁבַּת אוֹ חֲנֻכָּה אוֹ יוֹם טוֹב וְדוֹבְקִין הַנֵּרוֹת סְמוּכִין זֶה לָזֶה עַד שֶׁהֵן מִתְחַמְמֹת זֹו מִזֹּו וְנוֹטֵף שֶׁהֲשֵׁנָה, גַּם נִכְפָּלוֹת וְנוֹפְלוֹת, לֹא קִימּוּ הַמִּצְוָה. אוֹר זָרוֹעַ, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְלֵאוֹת שֶׁהָאֻמַּת כְּדַבְּרֵי, שֶׁצֵּעַן בְּרַמ"א אוֹר זָרוֹעַ, וְהֵלֵא דִּין הָרֵאשׁוֹן לֹא נִזְכַּר כִּלְל בְּאוּר זָרוֹעַ אֵלּא דִּין זֶה:

ה' * פֶּתַח הַחֲצֵר. רְצוּנוֹ לּוֹמֵר וְשֹׁלֵא כְּדַעַת רַש"י (שבת כא: ד"ה מבחוץ) דְּסוֹבֵר דְּמִנִּיחוּ עַל פֶּתַח הַבַּיִת הַפְּתוּחַ לְחֲצֵר, וְכַר"ן (שם ט: ד"ה ח"ר גר חנוכה) וּבְאוּר זָרוֹעַ (ח"ב סי' שגכ) הֶעֱתִיקוּ כְּרַש"י:

* וְצָרִיךְ גַּר אַחֵר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה. פֶּרַשׁ רַש"י (שם ד"ה גר אחרת) מִשׁוּם הַפִּירָא, וּרְצוּנוֹ לּוֹמֵר שְׁאֶפְלוּ אִם לֹא יִרְצֶה כִּלְל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה, מִכָּל מְקוֹם צָרִיךְ גַּר אַחֵר שִׁיְהִי הֵיכָלָת בֵּידוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה, וְעַל יָדֵי זֶה מֵינְכַּר שֶׁהֵנֶר הָרֵאשׁוֹן הוּא לְשֵׁם מִצְוָה, דְּאִי לֹא הָכִי בֵּינוֹן שְׁעוּמֵד עַל הַשְּׁלָחַן יֵאֱמָרוּ שֶׁלְצָרְכוֹ הַדְּלִיקָה. וְנִרְאֶה דְּקָא מִמִּנִּיחָה עַל שַׁלְחָנוֹ, אֲבָל כִּלְל שֶׁמִּנִּיחָה סְמוּךְ לַפֶּתַח אֵין צָרִיךְ לְגַר אַחֲרָת אָף עַל פִּי שְׁעוּמֵד לוֹ לְשֵׁם, הוֹאִיל וְאֵינוּ בָּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה לְאִיזָה תַּשְׁמִישׁ. אֲכַן מִנְהַג הָעוֹלָם וְכֵן מִנְהַג רַבּוֹתֵינוּ דְּכַכֵּל גַּר חֲנֻכָּה הַמְדַלֶּקֶת בַּחוּץ הַבַּיִת צָרִיךְ גַּר אַחֲרָת אֶפְלוּ לֹא הָיָה צָרִיךְ לְתַשְׁמִישׁ, שֶׁלֹּא יֵאֱמָרוּ לְצָרְכוֹ הַדְּלִיקָה, וְכֵן אֵנִי נוֹהֵג לְמַעֲשֶׂה, כֵּן כֵּתֵב הַמַּאֲרִי (שם כא: ד"ה גר חנוכה מצוה), עֵין שם, וְעֵין בְּפִרֵי מְגִדִּים (א"א סק"ה) שֶׁכֵּן מִשְׁמַע גַּם כֵּן מִתְּשׁוּבַת רַמ"א (סי' פא), וְעֵין בְּסוּף סִימָן תרע"ח סְעִירָה קָטָן (ג') [ב'] בְּמַגֵּן אֶבְרָהָם,

הַמְּקוֹמוֹת כְּשֶׁרִים: ז' (לא) בַּטַּפַּח הַסְּמוּךְ וכו'. שָׂאֵם יִרְחִיקָנָה לְחֵלָן מִן הַפֶּתַח (נא) אֵינוּ נִכָּר שֶׁבַעַל הַבַּיִת הֵנִיחוּ שָׁם: (לב) לְפֶתַח. בֵּין אִם הֵנִיחָה הוּא עַל פֶּתַח הַבַּיִת (נ) אוֹ עַל פֶּתַח הַחֲצֵר: (לג) בְּדִי שֶׁתֵּהָא וכו'. וְהָיָה מְסַבֵּב בְּמִצְוֹת. מִיְהוּ בְּדִיעֲבַד (נא) אִם הֵנִיחַ גַּר חֲנֻכָּה מִזְמִין, יָצָא: (לד) וְאִם אֵין וכו' מִזְמִין. דְּכָל מִיַּדִּי דִּמְצָנָה (נא) יְמִין עֲדִירָה,

שְׁעַר הַצִּיּוֹן

שְׂאֲמָרוּ (שם) מִצְוָה לְהַנִּיחָה עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ מִבְּחוּץ, וְאֵלּוּ הֵא דְאֶמְרוּ (שם) דְּלִכְתֻּמְחָלָה צָרִיךְ לְהַנִּיחַ לְמִטָּה מַעֲשֶׂרָה טַפָּחִים, יֵשׁ כְּמַה רֵאשׁוּנִים דְּדָחוּ זֶה מִהֲלָכָה, עֵין בְּבִית יוֹסֵף (שם) [כֵּן בְּמֵאֲרִי (שבת כב. ד"ה גר חנוכה שהניחה), עֵין שם: (נא) מִחֲצִית הַשָּׁקֶל (ס"ו): (נא) פִּרֵי מְגִדִּים בְּסִימָן תרע"ה (א"א סק"ב): (נא) בִּיחָ (ס"ט) וְנִי"ז (סק"ה) וּפִרֵי חֶדֶשׁ כְּדַעַת הַטּוֹר, וְיִדְלֹא כְּדַעַת רַבְנֵי יוֹאֵל הַלּוֹי (ראבי"ה סי' התמג) שֶׁרִצָּה לְהַקֵּל בְּמִדְּלִיק בְּבִית אֶפְלוּ לְמַעַלָּה (מַעֲשֶׂרָה טַפָּחִים) [מַעֲשָׂרִים אֲמָה]. וְעֵין בְּפִרֵי מְגִדִּים (מש"ז סק"ה) שֶׁכֵּתֵב דְּאָף בְּנֵרוֹת שֶׁצָּוָה אֲרָכִים כָּל שְׁמֻקוֹס הַלֵּחֶב הוּא לְמַעַלָּה מִעֲשָׂרִים אֲמָה פְּסוּלָה: (נא) מִחֲצִית הַשָּׁקֶל (ס"ה) וּפְשׁוּט: ז' (נא) רַש"י (שם כב. ד"ה מצוה): (נא) פְּשׁוּט: (נא) פִּרֵי חֶדֶשׁ: (נא) אַחֲרוּנִים:

בְּאֵר הַיֵּטֵב

ויסבב לצד ימין, והמדקדקים אינם מדליקין בלאמפ"א שאין בה הדור לגר חנכה. עד כאן לשונו: ו' (ט) מַעֲשֶׂרָה טַפָּחִים. נִרְאֶה לִי דָאֵם דֶּר בַּעֲלִיָּה מִנִּיחָה בַּחלוֹן אֶפְלוּ הוּא לְמַעַלָּה מִי"ד. מִגֵּן אֶבְרָהָם (ס"ו). וְעֵין בְּתִשְׁבּוֹת פָּנִים מְאִירוֹת (ח"א) סִימָן מ"ז, וּבִתְשׁוֹבַת שְׁבוֹת יַעֲקֹב חֶלֶק ב' סִימָן ל"ב, וְעֵין בְּיַד אֲהֵרֹן (הגה"ט):

ברשות, וגם דאיד קאמֵר זאת אומרת כו' דלא כהלכתא, עין שם. וְעֵין בַּתּוֹסֶפֶת פֶּרֶק ו' דְּבָבָא (ה"י) דְּתַנִּי רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּנֶר חֲנֻכָּה פְטוּר מִפְּנֵי שֶׁהֵנִיחַ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים אָף עַל פִּי שֶׁשֶּׁ לֵהֶם רִשּׁוֹת בָּא אַחֵר וְהָזָק בָּהֶם חֵיב, עֵין שם, לְשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע קֶצֶת כְּמוֹ שֶׁתֵּב הַשְּׁבוֹת יַעֲקֹב דְּלֹא מִשְׁמַע הַנִּי"ל לְאֻנְחוֹי לְמַעַלָּה מִמֶּכֶל וּרֹכְבוֹ אֲתִי עֲלֶה, אֵלּא אֶפְלוּ אִם מִצְוָה לְהַנִּיחַ תוֹךְ יוֹי"ד טַפָּחִים וּבְרִשּׁוֹת קַעֲבִיד אֶפְלוּ הָכִי אִם הָזָק חֵיב, וְעֵין מַה שֶּׁתֵּב בַּמְחֻזֵּק בְּרָכָה (ס"ה) בְּזוֹ. וּבֵאלֶּיָה רַבָּה (ס"ק יא) הָבִיא בְּשֵׁם טָרֵי הַיּוֹם שֶׁמִּצְוָתָהּ לְמַעַלָּה מִעֲשֶׂרָה טַפָּחִים עַד י"ח טַפָּחִים שֶׁכֵּן גָּבַהּ שֶׁל מְנוּחָה י"ח טַפָּחִים, וְהֵאלֶּיָה רַבָּה תָּמָה עֲלֵיו דִּמְנָא לִיה לּוֹמֵר דְּלִמְטָה

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

כמדוירה: (כ) אֶפְלוּ בְּנֵרוֹת שֶׁל שַׁבַּת יוֹם טוֹב וכו'. עֵין בְּבֵאֵוֹר הַלֶּכָּה (ד"ה אפילו): ה' (כא) מִבְּחוּץ. מִשׁוּם (כו) פְּרָסוּמִי נְסֹא, וְקַמְפָּרִשׁ וְאֻזִּיל כִּיצַד אִם הַבַּיִת וכו': (כב) וְאִם יֵשׁ חֹצֵר לְפָנֵי הַבַּיִת וכו'. וְחֲצוּרִיתֵינָן הִיוּ פְתוּחוֹת לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים: (כג) שָׁאִין לוֹ פֶּתַח פְּתוּחַ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים. וגם (כז) אֵין לוֹ פֶּתַח פְּתוּחַ לְחֲצֵר, אֵלּא פְתוּחָה הִיא לַבַּיִת: (כד) וְצָרִיךְ גַּר אַחֵר. לַעֲשׂוֹת הָכֵר לְדָבָר: (כה) וְאִם יֵשׁ מְדוּרָה. וְיִכּוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְפָנֶיהָ, וְיֵשׁ הָפְרָא שֶׁהֵנֶר שֶׁל מִצְוָה הִיא: ו' (כו) לְמַעַלָּה מִשְׁלֹשָׁה טַפָּחִים. דְּכָל לְמִטָּה מִשְׁלֹשָׁה כְּאֵלּוּ הֵנִיחַ בְּקֶרֶעַע, (כז) וְאֵין נִכָּר שֶׁבַעַל הַבַּיִת הֵנִיחוּ שָׁם, וּמִכָּל מְקוֹם בְּדִיעֲבַד יָצָא [פִּרֵי חֶדֶשׁ]: (כז) לְמִטָּה מַעֲשֶׂרָה טַפָּחִים. דְּאֵיכָא פְּרָסוּם הֵנִס טַפִּי (כט) כְּשֶׁהוּא לְמִטָּה, דְּדָבָר הַעֲשׂוִי לְאוּר אֵין דְּרָךְ לְהַנִּיחָה כָּל כֶּף לְמִטָּה. וְעֵין בְּאֵלֶּיָה רַבָּה (ס"ק יא) שֶׁכֵּתֵב דְּהָא דְאֵין הָעוֹלָם גִּזְהִרִין בְּזֶה, מִשׁוּם דְּסוֹמְכִין עַל הַמְּרַדְּכִי (שבת פ"ב סי' רטו) שֶׁכֵּתֵב, דְּעַכְשָׁו שֶׁהֲרָגְלוּ לְהַנִּיחַ בְּפָנִים אֵין קֶפֶידָא בְּזֶה, אֲכַן הַטּוֹר סֵתֵם בְּזֶה וּמִשְׁמַע דְּסִבִּירָא לִיה דְאֵין לְחַלֵּק בְּזֶה, וְכֵן גִּזְהִינָן כָּל הַמְּדַקְדָּקִים כְּמוֹ שֶׁכֵּתֵב בְּבִית יוֹסֵף (ד"ה וכתב הר"ן). וְאִם דֶּר בַּעֲלִיָּה, (ז) מִנִּיחָה בַּחלוֹן שֶׁהוּא לְצַד רִשּׁוֹת הָרַבִּים, אֶפְלוּ אִם הַחלוֹן גְּבוּהָ יוֹתֵר מַעֲשֶׂרָה טַפָּחִים מִקְּרַקְעִית הָעֲלִיָּה, וְאִם יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי חִלּוּנוֹת אַחַד לְמַעַלָּה מַעֲשֶׂרָה טַפָּחִים וְאֶחָד לְמִטָּה מַעֲשֶׂרָה טַפָּחִים, וְדֹאִי יִנִּיחָנָה (זא) בַּחלוֹן שֶׁהוּא לְמִטָּה מַעֲשֶׂרָה טַפָּחִים. וּבְנֵרוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת (זב) הַמִּנְהַג שֶׁהַמְּנוּרָה בְּמְקוֹם גְּבוּהָ: (כח) לְמַעַלָּה מִעֲשָׂרִים אֲמָה וכו'. דְּלֹא שְׁלֻטָא בִּיה עֵינָא. (זא) וְאֵין נִפְקָא מִנָּה בֵּין אִם מְדַלִּיק מִבְּחוּץ וּבֵין אִם מְדַלִּיק בַּבַּיִת: (כט) לֹא יָצָא. וְצָרִיךְ לְחוֹר וּלְכַרֵךְ, כֵּן כֵּתֵב הַפִּיר חֶדֶשׁ, וְעֵין בְּפִרֵי מְגִדִּים (א"א סק"ז) מַה שֶּׁכֵּתֵב בְּזֶה: (ל) וְהַנִּיחָה לְמִטָּה מַעֲשָׂרִים וכו'. אֲבָל אִם הַדְּלִיקָה לְמִטָּה מַעֲשָׂרִים (לא) וְנִטְלָה מִשָּׁם

וְהַנִּיחָה בְּמְקוֹם אַחֵר תוֹךְ עֲשָׂרִים יוֹצָא, דְּהָא הָיָה הַדְּלָקָה בְּמְקוֹמָה דַּשְׁנִי מִן הַפֶּתַח (נא) אֵינוּ נִכָּר שֶׁבַעַל הַבַּיִת הֵנִיחוּ שָׁם: (לב) לְפֶתַח. בֵּין אִם הֵנִיחָה הוּא עַל פֶּתַח הַבַּיִת (נא) אוֹ עַל פֶּתַח הַחֲצֵר: (לג) בְּדִי שֶׁתֵּהָא וכו'. וְהָיָה מְסַבֵּב בְּמִצְוֹת. מִיְהוּ בְּדִיעֲבַד (נא) אִם הֵנִיחַ גַּר חֲנֻכָּה מִזְמִין,

ה' (פ) רַש"י (שבת כא: ד"ה מבחוץ): (פ) דָּאֵם הָיָה פֶּתַח הָעֲלִיָּה פְתוּחַ לְחֲצֵר הָיָה מִנִּיחָה עַל פֶּתַח הַחֲצֵר שֶׁהוּא פְתוּחַ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים, וְאִם הָיָה פֶּתַח הָעֲלִיָּה פְתוּחַ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים הָיָה מִנִּיחָה עַל הַפֶּתַח [בֵּית יוֹסֵף (ד"ה אבל רש"י)]: ו' (פא) בִּיחָ (ס"ו): (פא) פּוֹסְקִים: (ז) מִגֵּן אֶבְרָהָם (ס"ו) וְאֵלֶּיָה רַבָּה (ס"ק יט) וְחִי"י אָדָם (שם טט"ז), וְעֵין בְּפִרֵי מְגִדִּים (א"א סק"ו) וְחִי"י אָדָם (שם) דְּמִשְׁמַע מִמֶּגֶן אֶבְרָהָם דְּעִדִּירָה טַפִּי לְהַנִּיחַ בַּחלוֹן הַסְּמוּךְ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים אָף שֶׁהִיא לְמַעַלָּה מַעֲשֶׂרָה טַפָּחִים מִלְּהַנִּיחַ בַּטַּפַּח הַסְּמוּךְ לַפֶּתַח אָף שֶׁהוּא יָכוֹל לְהַנִּיחַ לְמִטָּה מַעֲשֶׂרָה טַפָּחִים, וְאָף שֶׁהִפְרִי מְגִדִּים מִפְּקַפֵּק קֶצֶת בְּזֶה, מִכָּל מְקוֹם אֵין לְדַחוֹת דָּבָר זֶה, דְּעֻנְיָן שְׁצָרִיךְ הָכֵר לְכַנִּי רִשּׁוֹת הָרַבִּים יֵשׁ מְקוֹר גָּדוֹל בְּגִמְרָא, דְּאֶמְרוּ (שם) עַד דְּכִלְאִי רַגְלָא דְּתַרמוּדִיאִי, וְגַם בְּמַה

באר הגולה קלט:

ס שם בשם סמ"ק (מצוה רפ) ונתפרדכי שם. ע שם. (* (נראה לי שצריך להיות, או כנרות המנונה, כן הוא בתרומת הדשן ורד"ק). פ כמו שפברכיין על הלל דראש חדש אף על פי שאינו אלא מנהג.

הלכות חגיגה סימן תרעא

בפתח מניחו מימין. (לה) ס'נאם הניחו בידלת עצמו, יניחנו (ט) וט] (לו) מחציו של פניסה לצד שמאל. הגה: ומיהו בזמן הזה שכלנו מדליקין בפנים ואין הבר לבני רשות הרבים כלל, אין לחש כל כך אם אין מדליקין בטפח הסמוך לפתח, (לו) *ומכל מקום המנהג להדליק בטפח הסמוך לפתח כמו בימיהם (לה) ואין לשנות, אלא אם כן רבים בני הבית שצריך יותר להדליק כל אחד במקום מיוחד מלעבר הנרות ביחד ואין הבר כמה גרות מדליקין, ומכל מקום יזהרו שלא להדליק במקום שמדליקין הנרות כל השנה כי אז לא יהיה הבר כלל, ואף כי אין הבר רק לבני הבית, מכל מקום הבר קצת מיהא בעי. [*] (לט) ***ובבית הפנסת מניחו (מ) בכתל דרום (מא) ***(או בדרום המנונה, (מב) ומסדרן ממזרח (מג) למערב) (תרומת הדשן סימן ק"ד, בית יוסף (ד"ה ומ"ט שמניחה מזרח)), (מד) **ומדליקין** (י) [נ] **יומברכין** (בבית הפנסת) **משום פרוסומי ניסא**. הגה: ואין אדם יוצא בגרות של בית הכנסת, (מה) וצריך לחזר ולהדליק (יב) [נא] בביתו (ריב"ש סימן קי"א). ונהגין (מו) להדליק בבית הכנסת בין מנחה למעריב,

באר היטב

ז (ט) **מחציו**. עין ט"ז (סק"ו) ובב"ח (סי"ב) וחתם יאיר סימן (רכ"ז) [רכ"ו]: (י) **ומברכין**. עין בתשובת חכם צבי סימן פ"ח מה שתמה על זה. כתב רמ"א בתשובה סימן מ"ו (ע"י שערי תשובה) דאם אבל מתפלל בערב חנכה, ידליק אדם אחר הנרות משום שהחנינו, אבל שאר ערבית דחנכה ידליק ויתפלל, עין שם: (יב) **בביתו**. משמע אפלו הש"י צריך לחזר ולהדליק בביתו:

[בשו"ע] ובבית הכנסת מניחו. ועין בכנסת יחזקאל (סי' יח) שכתב, בקהלות אה"ו, בבית הכנסת הגדולה באלטונא שהיא ראשונה במנין ובנין, מסדרין בין צפון לדרום, ובשאר בתי הכנסת קטנים זה ככה כו', אף שהמסדרים בין מזרח למערב הוא בשלחן ערוך וכן כתבו רש"ל (בשו"ט סי' פה) וט"ז (סק"ו), מכל מקום נראה לי עקר קרבם"ם (בית הבחירה פ"ג ה"ב) וריב"ש סימן ת"י, ולכן גזר אמר שיהיו כלם נמשכין אחר בית הכנסת לסדר בין צפון לדרום כמו הבית הכנסת הגדולה, אף דלא שך במנהג לא תתגדרו, ומכל שכן בשלש קהלות אה"י שהם בכל בית דין בעיר אחת, כמו שכתב המגן אברהם סימן (ת"צ) [תצ"ג] (סק"ו), מכל מקום בדברי המגן אברהם קצת צריך עיון ומוטב שיהיו כל הבתי הכנסת שרים לטובה, עין שם. ועין בפור וקציעה, שאם אין בבית הכנסת עשרה אין להדליק בברכה, ועין לקמן סעיף קטן י"ב: [י] **ומברכין**. עין באר היטב ומה שכתב בשם החכם צבי סימן פ"ח שתמה על זה, שאין תמיהתו רק על המחבר שכתב דין זה, דהא עקר טעם הריב"ש (סי' קיא) הוא דמברכים כמו שפברכים על הלל בראש חדש שהוא ממנהגא (ועין באר הגולה אות פ), אם כן המחבר שפסק בהלכות ראש חדש (סי' תכב ס"ב) כהקדמ"ם (פ"ג ה"ו) וכתב שכן נוהגין בארץ ישראל וסביבותיהם, ואם כן לדידהו אין לברך בנר בית הכנסת, עין שם, אבל לדידן דמברכים בהלל דראש חדש גם החכם צבי מודה דשפיר מברכים אנרות בית הכנסת. ומה שכתב באר היטב כתב רמ"א בתשובה כו', זה העתיק מהש"י (סק"ה) והוא טעות סופר בש"ז, וצריך לומר רמ"מ סימן מ"ג והוא ראשי תבות מותר"ם מינן וכמו שכתב ביד אפרים. ומצאתי במחזיק ברכה (סק"ט) ובגדוע ביהודה (מהדורא תניינא אר"ח סי' קמא) שהקדישו בזה. עין שם במחזיק ברכה (סק"י) ובגדוע ביהודה (שם) שכתבו שזהו לענין להדליק בצבור, מה שאין כן בביתו בודאי מבורך שהחנינו. ועין מגן אברהם סימן תקנ"א (סי"ק מב) כו', עין שם. ועין מה שכתוב ביד אפרים בזה: [נא] **בביתו**. עין באר היטב. ועין במחזיק ברכה (סק"ח)

משנה ברורה

ועוד דאיכא פרוסומי נסא טפי שהכל פונין לצד זמין: (לה) **נאם הניחו בידלת עצמו וכו'**. קאי אריש הסעיף: (לו) **מחציו שש פניסה וכו'**. הינו, (לט) מקום הדלת שפנסם משם לתוף הבית, יחלקנו לשנים, ובחצי הנוטה לצד שמאל [שהוא נגד המזוזה, שהמזוזה בימין], שם יניחנו [מגן אברהם (סק"ח)], ומשמע מזה דיכול להניח בכל שטח אותו החצי. ועין בט"ז (סק"ו) שדעתו דלמעשה ראוי להחמיר להניח הנרות בצד השמאל בקצה האחרון סמוך לכתל: (לו) **ומכל מקום המנהג וכו'**. כדי (מ) שפנס בין שתי מצות: (לח) **ואין לשנות**. ומכל מקום אם יש לו חלון הסמוך לרשות הרבים, (מב) נכון יותר שייניחנו שם (מג) כדי שיהיה הבר

לבני רשות הרבים ויתפרסם הנס, אם לא במקום דשכיחא הזקא על ידי זה: (לט) **ובבית הכנסת**. או בבית המדרש: (מ) **בכתל דרום**. או (מג) על השלחן שעומד אצל כהל דרום, והטעם בכל זה זכר למנוחה שמקומה במקדש בדרום: (מא) **או בדרום המנורה**. טעות סופר, (מי) וצריך לומר כנרות המנונה: (מב) **ומסדרן ממזרח וכו'**. זהו גם כן בעין מנורה, דהנרות היו מסדרין במקדש (מב) בין מזרח למערב, כן יסדר גם כן גרות חנכה. ודע דיש מהראשונים דסבירא להו, דאף דהמנורה היתה עומדת בדרום מכל מקום (מג) גרותיה היו מסדרין מצפון לדרום, וממילא לדידהו גם גרות חנכה יש לסדר באופן זה, ויש מקומות שנהגו כן (מז) ואין למחות בס, דיש להם על מה לסמוך: (מג) **למערב**. והמדליק עומד אחריו לדרום ופניו לצפון ומתחיל מימינו שהוא הנר הסמוך לארון הקדש, ושוב מוסיף והולך ומתחיל מהשמאלי ופונה לימינו ונתשובות חתם סופר (אר"ח) סימן קפ"ו]. ועין לקמן בסוף סימן תרע"ו (ביה"ל ד"ה כד"י) מה שכתב בזה: (מד) **ומדליקין ומברכין**. אף דבבית הכנסת הוא רק מנהגא, (מח) מכל מקום מברכין עליו כמו שמברכין על הלל דראש חדש שאינו אלא מנהג. אם אבל מתפלל בערב חנכה, (מט) מדליק אדם אחר הנרות, משום שהחנינו דמברכין אז ומנפר דעת שמחה היא לצבור, ואין כדאי שאכל ידליקם [אכל בביתו (י) יכול לברך שהחנינו], אבל שאר ערבית דחנכה דאין מברכין שהחנינו יכול האכל להדליק נר חנכה. ומתפלל האכל בחנכה מנחה ומעריב. ובחמשה עשר באב ושבת ול"ג בעמר דלית הלל, האכל מתפלל שחרית גם כן. ובחול המועד דהוי כיום טוב, מנעתי לפעמים להניח האכל להתפלל מנחה ומעריב [פרי מגדים (מש"י סק"ח)]: (מה) **וצריך לחזר ולהדליק**. ואפלו השליח צבור שברך בבית הכנסת, (נב) צריך לחזר ולהדליק בביתו, (נג) דיש חיוב על כל אחד להדליק בביתו, ומכל מקום לא יחזר לומר בביתו (נד) ברפת שהחנינו, אם לא שמדליק להוציא אשתו ובני ביתו: (מו) **להדליק בבית הכנסת בין מנחה למעריב**. רצונו לומר, אפלו הנוהגים

שער החינוך

כב. ד"ה ובה היה) ותוספות (מנחות צח: ד"ה מדכתים) וְהֵרָאֵב"ד (בית הבחירה פ"ג ה"ב), כמו שכתוב בבאור הגר"א: **(מו) רמב"ם** (בית הבחירה שם) וסמ"ג (עשין קסג) וְהֵרָיב"ש סימן ת"י: **(מז) מגן אברהם** (סק"ט) שכתב שכל אחד יתפס במנהגו: **(מח) ריב"ש** (סי' קיא): **(מט) ט"ז** (סק"ה) בשם תשובת ר"מ מינץ (סי' מג): **(נ) שערי תשובה** (סק"ה). וְאָבֵל נִקְרָא בְּכָל זֶה, שנים עשר חדש על אביו ואמו, ושלשים על שאר קרובים: **(נא) אחרונים** (נב) בהנחות הגאון ר' ברוך גרענקיל מסתפק דאפשר דאם אורח מדליק בגרות בית הכנסת שאינו צריך לחזר ולהדליק באכסניא: **(נז) שערי תשובה** (סי' קיא), עין שם:

באור הלכה
דאפלו מי שאין לו אלא נר אחד ונגר אחרת להדליק לשמש לאורה אין לו, מכל מקום ידליק את הנר ויברך עליה, ומכל מקום לכתחלה בודאי יזהר שלא להשתמש לפניה:
ז * ומכל מקום המנהג להדליק בטפח וכו'. רוצה לומר המנהג הנכון להתנהג כך, דאי לא הכי סותר דברי עצמו:
* ובבית הכנסת מניחו בכתל דרום. זהו אפילו לזמן הגמרא שהיו מדליקין בחוץ על פתח הבית, הכא מדליקין בפנים דהוא לפרסם הנס ברבים. ונהנה המחבר היה צריך לבאר בתחלה שצריך להדליק בבית הכנסת ואחר כך מקום הנחתו, אלא לפי שקאמר לעיל בתחלת הסעיף דמצוה להניחו בטפח הסמוך להפתח, קאמר דבבית הכנסת עושין זכר למקדש שהמנונה עמדה בדרום:
לבני רשות הרבים ויתפרסם הנס, אם לא במקום דשכיחא הזקא על ידי זה:
(לט) ובבית הכנסת. או בבית המדרש:
(מ) בכתל דרום. או **(מג) על השלחן שעומד אצל כהל דרום**, והטעם בכל זה זכר למנוחה שמקומה במקדש בדרום:
(מא) או בדרום המנורה. טעות סופר, **(מי) וצריך לומר כנרות המנונה**:
(מב) ומסדרן ממזרח וכו'. זהו גם כן בעין מנורה, דהנרות היו מסדרין במקדש (מב) בין מזרח למערב, כן יסדר גם כן גרות חנכה. ודע דיש מהראשונים דסבירא להו, דאף דהמנורה היתה עומדת בדרום מכל מקום (מג) גרותיה היו מסדרין מצפון לדרום, וממילא לדידהו גם גרות חנכה יש לסדר באופן זה, ויש מקומות שנהגו כן (מז) ואין למחות בס, דיש להם על מה לסמוך:
(מג) למערב. והמדליק עומד אחריו לדרום ופניו לצפון ומתחיל מימינו שהוא הנר הסמוך לארון הקדש, ושוב מוסיף והולך ומתחיל מהשמאלי ופונה לימינו ונתשובות חתם סופר (אר"ח) סימן קפ"ו]. ועין לקמן בסוף סימן תרע"ו (ביה"ל ד"ה כד"י) מה שכתב בזה:
(מד) ומדליקין ומברכין. אף דבבית הכנסת הוא רק מנהגא, (מח) מכל מקום מברכין עליו כמו שמברכין על הלל דראש חדש שאינו אלא מנהג. אם אבל מתפלל בערב חנכה, (מט) מדליק אדם אחר הנרות, משום שהחנינו דמברכין אז ומנפר דעת שמחה היא לצבור, ואין כדאי שאכל ידליקם [אכל בביתו (י) יכול לברך שהחנינו], אבל שאר ערבית דחנכה דאין מברכין שהחנינו יכול האכל להדליק נר חנכה. ומתפלל האכל בחנכה מנחה ומעריב. ובחמשה עשר באב ושבת ול"ג בעמר דלית הלל, האכל מתפלל שחרית גם כן. ובחול המועד דהוי כיום טוב, מנעתי לפעמים להניח האכל להתפלל מנחה ומעריב [פרי מגדים (מש"י סק"ח)]:
(מה) וצריך לחזר ולהדליק. ואפלו השליח צבור שברך בבית הכנסת, (נב) צריך לחזר ולהדליק בביתו, (נג) דיש חיוב על כל אחד להדליק בביתו, ומכל מקום לא יחזר לומר בביתו (נד) ברפת שהחנינו, אם לא שמדליק להוציא אשתו ובני ביתו:
(מו) להדליק בבית הכנסת בין מנחה למעריב. רצונו לומר, אפלו הנוהגים

הַלְבוּת חֲנֻכָּה סימון תרעא

קמ.

באר הגוי'ה

* וַיֵּשׁ נוֹהֲגִין לַהֲדָלִיק בְּעֶרֶב שַׁבָּת (יט וינב) (מז) קֹדֶם מִנְחָה (כל בו ס' מד) (ואבודרהם), (מח) וְאִם רוֹצִים לַמָּהָר לַהֲתַפְלֵל לְאַחַר שְׁבֻרָף הַשְּׁלִיחַ צָבוּר וְהַדְלִיק אֶחָד מֵהֶן, (מט) יוֹכֵל (יג) נִיגַן הַשֹּׁמֵשׁ לַהֲדָלִיק הַנִּשְׁאָרִים וְהַשְּׁלִיחַ צָבוּר יִתְפַּלֵּל (מהרי"ל (מנאסיס)):
ח (ג) צִחְצֹר * שְׂיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי פִתִּים מִשְׁנֵי רוּחוֹת, צָרִיף לַהֲדָלִיק בְּשִׁתִּיקָן, (נא) (*) מִפְּנֵי (יד) [ידי] הַחֹשֶׁד, וְאִם שְׁנֵי הַפִּתִּים (נב) בְּרוּחַ אֶחָד (נג) (וְהֵם בְּבֵית אֶחָד) (כל בו ס"ד) דִּי לוֹ בְּאַחַד מֵהֶם.

חֹשֶׁד, הֵתֵם שְׁאֵנִי דְכִינן דָּאִי לֹא מִצְלִי הָרִי לִיה פּוֹרֵק עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם לֹא אֲתִי לִמְחַשְׂדִּיה, אִי נִמְי שְׁאֵנִי הֵקֵא דְאִית בִּיה הִפְסֵד מִמּוֹן אֲתִי לִמְחַשְׂדִּיה טַפִּי. בֵּית יוֹסֵף (ד"ה חצ"ה).

שְׁעָרֵי תְשׁוּבָה

בְּשֵׁם וַנַּע אָמַת (בשור"ת ח"א אר"ח ס' צו), אִם הָדָלִיק בְּלִילָה הָרֵאשׁוֹנָה בְּבִיתוֹ וְאַחַר כִּף מְדָלִיק בְּבֵית הַכִּנְסֵת, יִבְרָךְ שֶׁהֲחִינּוּ גַם כֵּן, וְאִם הָדָלִיק קֹדֶם בְּבֵית הַכִּנְסֵת לֹא יִחְזוּר לוֹמַר בְּבִיתוֹ בִּרְכַּת שֶׁהֲחִינּוּ, אִם לֹא שֶׁמְדָלִיק לַהֲוִיצָא גַם כֵּן אֲשֶׁתוֹ וּבְנֵי בֵיתוֹ, עַיִן שֵׁם:
[ינב] קֹדֶם מִנְחָה. עַיִן לְעִיל (סְעִיף ז') וְכִסּוּף דְבוּר הַמִּתְחִיל בְּשִׁלְחוֹן עֲרוּף] מַה שֶּׁכְּתַבְתִּי בְּשֵׁם מוֹר וְקַצִּיעָה דְחוּלֵק עַל זֶה, אֲלֹא כִינן שֶׁהוּא פְּרוּסְמִי נִיסָא צָרִיף שִׁיְהִינָה עֲדָה בִּשְׁעַת מַעֲשֵׂה, וּמִכָּל מְקוֹם כִּשֶׁהֲשַׁעַר דְּחוּקָה אֵין לְכַשֵּׁל הַהֲדָלָקָה וְכִן יִדְלִיק בְּלֹא בִּרְכָה, עַיִן שֵׁם. וּמַה שֶּׁכְּתַב (באר היטב) בְּשֵׁם הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב', עַיִן שֵׁם דְּמַבְאָר דְּכַמְקוֹם שֵׁשׁ מִנְחָה לַהֲדָלִיק בְּכָל הַשָּׁנָה בְּאוֹתָהּ מְנוּחָה דְלִיכָא הִפֵּר, אִם הַנְרוֹת שֶׁל שְׁעוּה גְדוֹלִים שְׂדוּלָקִים עַל כָּל פְּנִים עַד חֲצוֹת לָלֶה כַּמְנַהֵג בְּבֵית הַכִּנְסֵת, פְּשִׁטָא דְהָרִי יִהְיֶא טוֹבָא, אֲלֹא אִפְלוּ כִּשְׁמַדְלִיקִין בְּשִׁמּוֹן וְיֵת וְכֵן בְּשִׁמּוֹן יִנִּיסָא, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בַּלְבוּשׁ ס' תַּקפ"א ס"א) לְעַנְיָן שֶׁמִּפְסִיקִין לְחַקֵּעַ בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה כְּדִי לְהַפְסִיק בֵּין תְּקִיעוֹת דְּאוֹרִייתָא לְדִרְבָּנָן, וְהוּא הִדִּין לְעַנְיָן פְּרוּסְמִי נִיסָא דְרַבָּנָן, עַיִן שֵׁם. וְלַעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי צָרִיף עַיִין אִם יֵשׁ לְכַשֵּׁל בְּשִׁבִּיל זֶה הַהֲדָלָקָה שׁוֹהֲגִין תְּדִיר לַהֲדָלִיק לְכַבּוֹד שְׁבַת כַּמְנוּחָה זֹו בְּבֵית הַכִּנְסֵת, בְּשִׁבִּיל שִׁיְהִינָה בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה שְׁאֵחַר זֶה פְּרוּסְמִי נִיסָא, וְאֵין זֶה דוּמָה לְתַקִּיעוֹת כָּלל כַּמּוּכָן. וְיִוְתֵר נִרְאֶה שֶׁדְלִיק אֵינָה שְׁבוּתוֹת קֹדֶם נְרוֹת פְּשוּטִים כִּשְׁאֹר נְרוֹת שֶׁל בֵּית הַכִּנְסֵת, וּכְשֶׁדְלִיק עֲמַה שִׁמּוֹן וְיֵת אֵיכָא פְּרוּסְמִי נִיסָא, וְאֵף עַל גַּב דָּגִם לְגַבֵּי שְׁבַת אֲמָרִינן (ס' רס"ד ס' ז') שִׁמּוֹן וְיֵת מִן הַמִּכְתָּר, מִכָּל מְקוֹם אֵין קִפְדִּיא כָּל כִּף כְּמוֹ אִם לֹא יִדְלִיק כָּלל, וּמִכָּל שִׁפּוֹן אִם יִדְלִיקוּ בְּשִׁבּוּתוֹת קֹדֶם נְרוֹת שְׁעוּה שְׁלֹדַעַת הַבִּיחַ (שם ס"ה) נְרוֹת שְׁעוּה יִדִּין הָרִי כִּשְׁמּוֹן וְיֵת שְׁתֵּרִי אוֹדִין צִלוּל, וְכַמְבָּאָר בְּסִימָן רס"ד, עַיִן שֵׁם. וְעַיִן שֵׁם בִּשְׁבוּת יַעֲקֹב מַה שֶּׁכְּתַב לְיֵשׁב קָשִׁית גִּיסוֹ בַּעַל אֲלִיהוּ וּזְטָא (ס"ק) עַל הַתּוֹסְפוֹת בְּשַׁבַּת דָּף כ"א (ע"כ ד"ה מַצוֹת) דְּמַדִּיקוּ מִנֵּר שֵׁשׁ לוֹ שְׁתֵּי פִיתוֹ כו', עַיִן שֵׁם:
[יג] הַשֹּׁמֵשׁ. עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיִן כְּמוֹר וְקַצִּיעָה שֶׁהִסְמִים לְלַבוּשׁ, וְכַתֵּב דְּבַעַל נֶפֶשׁ יָחוּשׁ, כִּינן שֶׁהוּא רוּצָה לְהִיּוֹת מִן הַמַּהֲדִירִין אֵינּוּ בָּרִין שֶׁעַל מִצּוֹת יִהְיֶה עֲלִי כְּמִשְׁאִי, עַיִן שֵׁם וְהִבְיֹאוּ מַחְזִיק בִּרְכָה (ס"ק יב):
ח [ידי] הַחֹשֶׁד. עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיִן בְּסַפֵּר (דבורי) רַב מִשְׁלֵם כְּסוּף סִימָן ב' וְהִגְאֹון חֲכַם צִבִּי וַיֵּל (בשור"ת חכם צבי הנוספות ס"ו ט א ו ט ג) לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי רַשִׁ"י (שַׁבַּת כג. ד"ה מִשְׁתֵּי רִחוּת) שְׁכַתָּה, אֶחָד בְּצִפּוֹן וְאֶחָד בְּמִזְרַח,

בְּאוּר הַלֶּכָּה

* וַיֵּשׁ נוֹהֲגִין לַהֲדָלִיק בְּעֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶם מִנְחָה. עַיִן מִשְׁנֵה בְּרוּרָה (ס"ק מז) כְּמַה שֶּׁכְּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַדְרָכִי מִשֶּׁה דַּהֲמַנְהֵג וְכוּ' אֲכַן אִם הָעוֹלָם וְכוּ' דְּמִכָּל מְקוֹם אֵיכָא פְּרוּסְמִי נִיסָא כִּשְׁבָּאִין אַחַר כִּף לְבֵית הַכִּנְסֵת, כָּל זֶה כְּתַב הַמְּגַן אֲבָרְהָם (ס"ק). וְהִנֵּה כְּמוֹר וְקַצִּיעָה וְהוּבָא בְּשִׁעֲרֵי תַּשְׁבּוּכָה (ס"ק יב) חוּלֵק עַל זֶה, וַיַּדְעוּהוּ דְכִינן שְׁמַה שֶׁמְדָלִיקִין בְּבֵית הַכִּנְסֵת הוּא כְּדִי לְפָרֶסֶם הֵנִס בְּמַקְהֵלוֹת, בְּעַיִנן דְּרוּקָא שִׁיְהִיו עֲשָׂרָה בִּשְׁעַת הַדְלָקָה, דְּכוּנוּתָה אֲשַׁכְּתֵן נִמִּי בְּכָל פְּרוּסְמִי מִלְתָּא בְּעִלְמָא דְלֹא סִגִּי בְּלֹאוּ עֲשָׂרָה, כְּדָאשְׁכַּחן בְּפִירָק כְּמָא דְכְּתוּבוֹת (ו'י), וְכְדָאשְׁכַּחן (יבִּמּוּת יו.) דְאָמַר לִיה שְׁמוּאַל (לר"י) [לְרַב חֲנַנִּי בְּגִדְתָּאֵה] זֵיל אֵייתִי לִי בִי עֲשָׂרָה וְאִמָּא בְּאַנְפִּיְהוּ הַמְזַכָּה לְעוֹבֵר וְכוּ', וְעַל כֵּן דַּעֲתוּ דְצָרִיף קָהַל מִמֶּשׁ וְאֵין עֲדָה פְּחוּתָה מִעֲשָׂרָה (מגילה כג.), וְהִנֵּה הִיחִידִים יוֹצֵאִין לְעַצְמָן כָּל אֶחָד בְּבִיתוֹ וְלֹא נִתְקַנוּ הַנְרוֹת לְשׁוּנוֹת בְּבֵית הַכִּנְסֵת אֲלֹא בְּצָבוּר בְּלַבְדִּי, אֲמַנָם אִם הַשְּׁעָה דְּחוּקָה אֵין לְכַשֵּׁל הַהֲדָלָקָה אֲלֹא יִדְלִיק בְּלֹא בִּרְכָה. וְנִרְאֶה שֶׁגַם מַה שֶּׁהִבִּיא הַמְּגַן אֲבָרְהָם (שם) בְּשֵׁם מַהְרִ"ל (מנהגים אות ד), הִכִּי הִנֵּה עוֹבְדָא וְלֹא נִזְכָּר שֵׁם שְׁבֻרָף גַּם כֵּן. עַד כֵּאֵן לְשׁוֹנוֹ. וְלַעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי פְּרוּסְמִי נִיסָא דַּהֲנֻכָּה אֵינּוּ תְלוּי כָּל כִּף בְּזוֹה, דַּעֲצֵם הַדְלָקָה הוּא בְּכָלל פְּרוּסוֹם הֵנִס, וְדוּמָיא דְמָאִי דְאֲמָרִינן בְּגִמְרָא (שַׁבַּת כג.) נֵר חֲנֻכָּה וְקִדּוּשׁ הַיּוֹם נֵר חֲנֻכָּה צָרִיף מִשׁוּם פְּרוּסְמִי נִיסָא וְלֹא אֲשַׁכְּחֵן חַד דְאָמַר דְּרוּקָא כִּשְׂשֵׁשׁ בִּי עֲשָׂרָה בִּשְׁעַת הַדְלָקָה, אֲלֹא וַיֵּדִי דַּעֲצֵם הַדְלָקָה שְׁצוּר חֲכָמִים עַל כָּלל יִשְׂרָאֵל הוּא נִקְרָא פְּרוּסוֹם הֵנִס, וְהִי דַּהֲדָלָקָה זֹו שֶׁל בֵּית הַכִּנְסֵת הוּא אֵינּוּ מַצֵּד קִנְיַת חֲכָמִים וְכִּי הַהֲנַהֲגָה שֶׁהִנְהִיגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל כְּדִי לְפָרֶסֶם הֵנִס בְּרַבִּים כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב הַפּוֹסְקִים, הָרִי עַל יְדֵי זֶה גַם כֵּן יִתְפָּרֶסֶם הֵנִס כִּשְׁבֹּאוֹ אַחַר כִּף כָּל הַקָּהַל בְּבֵית הַכִּנְסֵת וְיִרְאוּ נְרוֹת הַמְנוּחָה דְלוֹקִין, כְּמוֹ שֶׁכְּתַב הַמְּגַן אֲבָרְהָם. וְכַעֲשֵׂה רָצִינָה לְסַבְּרָא זֹו, מִמָּאִי דְאִיתָא בְּאַבּוּדְרָהֶם טַעַם עַל מַה שְׁאֲמָרוּ בְּגִמְרָא הִרְוָאֵה נֵר חֲנֻכָּה צָרִיף לְבָרָךְ, וְלֹא תִקְנוּ בְּשָׂאָר מִצּוֹת בִּרְכָה עַל הָרָצִינָה, וְתַרְצִן שֵׁם בְּרֵאשׁוֹנָה מִשׁוּם פְּרוּסְמִי נִיסָא, וְכַעֲשֵׂה זֶה כְּתַבּוּ גַם כֵּן הַתּוֹסְפוֹת בְּסֻכָּה דָּף מ"ו (ע"א) דְבוּר הַמִּתְחִיל הִרְוָאֵה, [וְגַם] מִשׁוּם שֵׁשׁ כְּמַה כְּנִי אֲדָם שְׁאֵין לָהֶם בֵּית וְאֵין בְּיָדָם לָקִים (הַמַּצְנוֹת) [הַמַּצְנוֹת], הָרִי דָאָף שְׁלֹא הִיָּה הָאִישׁ הִנֵּה בִּשְׁעַת הַדְלָקָה וְכִן רָאָה אוֹתָהּ אַחַר כִּף מִקְרִי פְּרוּסוֹם הֵנִס, וְהִכִּי נִמִּי בְּעַנְיָנִינוּ כִּשְׁבָּאִין אַחַר כִּף כָּל הַקָּהַל וְרוֹאִין הַנְרוֹת דְלוֹקִין כַּמְנוּחָה אֵין לָף בְּשִׁמּוֹן שֶׁכְּתוּב בּוֹא הַקָּהַל לְבֵית הַכִּנְסֵת, וְכֵן מֵאַבּוּדְרָהֶם וּמִכָּל בּוֹ (ס' מד) וּמַהֲרַשֵּׁל (בשור"ת ס' פה) שֶׁפִּלֵּם דַּעֲתָם שֶׁדְלִיקוּ קֹדֶם מִנְחָה וְלֹא אִישְׁתַּמִּיט אֶחָד מֵהֶם לוֹמַר דְּרוּקָא כִּשְׁנוֹתְקַבֵּץ שֵׁם עֲדָה, וּמַה שֶּׁכְּתַב הַמּוֹר וְקַצִּיעָה דְאָפְשֵׁר שֶׁהָדָלִיק הַשֹּׁמֵשׁ בְּלֹא בִּרְכָה זֹוּהוּ דִּחַק, דָּאִם כֵּן הִיָּה לוֹ לְפָרֵשׁ דְּבִאֲפֹן זֶה דְרוּקָא בְּלִי בִּרְכָה. וְעַל כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי דַּהֲמַדְלִיק בְּבִרְכָה יֵשׁ לוֹ עַל מִי לְסַמָּךְ, וְכֵן הַעֲתִיק הַחֲזִי אֲדָם (כָּלל קטד ס"ו) דְצָרִיף לַהֲדָלִיק בְּבִרְכָה, וְאִם בְּנֻקָּה לוֹ לַהֲשִׁיג מִנֵּן בִּשְׁעַת בִּרְכָה מַה טוֹב:

ח * שְׂיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי פִתִּים מִשְׁנֵי רוּחוֹת. הֵינִינוּ אַחַת בְּצִפּוֹן וְאַחַת בְּמִזְרַח כֵּן כְּתַב רַשִׁ"י (שַׁבַּת כג. ד"ה מִבִּי רִחוּת), וְטַעוֹת נִזְדַּקֵּר לִפְנֵי פִתְחֵי עוֹלָם (ס"ק לה) שֶׁכְּתַב

שְׁעָרֵי הַצִּיּוֹן

מַנִּיחוּ עַל פִּתַּח הַחֲצֹר. וְדַבְרֵי הַגֵּזֶ"ה שֶׁכְּתַב וְהֵם בְּבֵית אֶחָד שִׁיף גַם לְעַנְיָנֵנוּ דַּהֲיִינוּ, לְאַפּוּקִי אִם הִיָּה כְּחֹצֵר שְׁנֵי בָתִּים וְכָל בֵּית מִכְנֵן כְּנָגֵד פִּתַּח כַּפְנֵי עֲצוּמוּ צָרִיף שְׁתֵּי נְרוֹת לְשִׁתֵּי פִתְחֵי הַחֲצֹר:
(טז) גִּמְרָא (שם). וְלֹא חִיִּישִׁינוּ לַחֹשֶׁד דְּעִלְמָא שְׁעוּבָרִים וְשָׂכִים דְרָף הֶרְחוּב שִׁיסְבָּרוּ שֶׁהִבִּית חִלּוּק מִתּוֹכוֹ וְיֹאמְרוּ שֶׁהֵם שְׁנֵי בָתִּים שְׂכִים לְשִׁנֵּי אֲנָשִׁים וְאַחַד מֵהֶם לֹא קָנָם מִצּוֹת נֵר [חֲנֻכָּה], דְאֲנָשִׁים נְכָרִים אֵין מִצְוִין בְּרִחוּבוֹת מִשְׁחָשֶׁף הַיּוֹם [עַיִן שֵׁם בְּגִמְרָא וְהַעֲתִיקוּ הַמְּגַן אֲבָרְהָם (ס"ק יב)]:

(יז) קֹדֶם מִנְחָה. וְכֵן כְּתַב רַשִׁ"ל (שם). וּבְדָרְכֵי מִשֶּׁה (אות ה) כְּתַב, וְאֵין אֲנוּ נוֹהֲגִין כֵּן אֲלֹא מְדָלִיקִין בֵּין מִנְחָה לְמַעֲרִיב. וְנִרְאֶה לִי, דָּאִם הוּא כְּמוּךְ לַחֲשֻׁכָה וְטָרֶם שְׁבֹאוֹ מִנֵּן לְבֵית הַכִּנְסֵת יִתְקַדַּשׁ הַיּוֹם, יִבְרָךְ וְיִדְלִיק מִיַּד דְּמַכָּל מְקוֹם אֵיכָא פְּרוּסְמִי נִיסָא כִּשְׁבָּאִים אַחַר כִּף לְבֵית הַכִּנְסֵת. מְגַן אֲבָרְהָם (ס"ק), עַיִן שֵׁם. וְעַיִן בְּתַשּׁוּבַת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב' סִימָן מ"א:
(יג) הַשֹּׁמֵשׁ וְכוּ'. אֲכָל בְּבִיתוֹ צָרִיף הוּא לַהֲדָלִיק בְּלֵם. לְבוּשׁ (ס"ח). אֲכָל רַשִׁ"ל בְּתַשּׁוּבָה (שם) כְּתַב שֶׁגַם בְּבִיתוֹ רִשְׁאִי לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְכֵן נִרְאֶה לִי, שֶׁכֵּן מַצְיָנוּ בִּיומָא פֶּרָק ג' (ל"א) קֶרְצוּ וּמִרְק אַחַר עַל יְדוֹ וְכוּ', עַיִן שֵׁם, וְעַיִן בְּחִלּוֹן פֶּרָק ב' (כט):
ח (יז) הַחֹשֶׁד. עַיִן ט"ז (ס"ט) וּמְגַן אֲבָרְהָם (ס"ק יב) וּבְתַשּׁוּבַת

בְּכָל הַשָּׁנָה בְּאוֹתָהּ מְנוּחָה, אִזּוּ יִפְסִיק בְּשַׁבַּת קֹדֶם וְלֹא יִדְלִיק בְּאוֹתָן נְרוֹת, דְּאָז הָרִי הִפֵּר פְּרוּסְמִי נִיסָא, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בַּלְבוּשׁ ס' תַּקפ"א ס"א) לְעַנְיָן שֶׁמִּפְסִיקִין לְחַקֵּעַ בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה כְּדִי לְהַפְסִיק בֵּין תְּקִיעוֹת דְּאוֹרִייתָא לְדִרְבָּנָן, וְהוּא הִדִּין לְעַנְיָן פְּרוּסְמִי נִיסָא דְרַבָּנָן, עַיִן שֵׁם. וְלַעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי צָרִיף עַיִין אִם יֵשׁ לְכַשֵּׁל בְּשִׁבִּיל זֶה הַהֲדָלָקָה שׁוֹהֲגִין תְּדִיר לַהֲדָלִיק לְכַבּוֹד שְׁבַת כַּמְנוּחָה זֹו בְּבֵית הַכִּנְסֵת, בְּשִׁבִּיל שִׁיְהִינָה בְּשַׁבַּת חֲנֻכָּה שְׁאֵחַר זֶה פְּרוּסְמִי נִיסָא, וְאֵין זֶה דוּמָה לְתַקִּיעוֹת כָּלל כַּמּוּכָן. וְיִוְתֵר נִרְאֶה שֶׁדְלִיק אֵינָה שְׁבוּתוֹת קֹדֶם נְרוֹת פְּשוּטִים כִּשְׁאֹר נְרוֹת שֶׁל בֵּית הַכִּנְסֵת, וּכְשֶׁדְלִיק עֲמַה שִׁמּוֹן וְיֵת אֵיכָא פְּרוּסְמִי נִיסָא, וְאֵף עַל גַּב דָּגִם לְגַבֵּי שְׁבַת אֲמָרִינן (ס' רס"ד ס' ז') שִׁמּוֹן וְיֵת מִן הַמִּכְתָּר, מִכָּל מְקוֹם אֵין קִפְדִּיא כָּל כִּף כְּמוֹ אִם לֹא יִדְלִיק כָּלל, וּמִכָּל שִׁפּוֹן אִם יִדְלִיקוּ בְּשִׁבּוּתוֹת קֹדֶם נְרוֹת שְׁעוּה שְׁלֹדַעַת הַבִּיחַ (שם ס"ה) נְרוֹת שְׁעוּה יִדִּין הָרִי כִּשְׁמּוֹן וְיֵת שְׁתֵּרִי אוֹדִין צִלוּל, וְכַמְבָּאָר בְּסִימָן רס"ד, עַיִן שֵׁם. וְעַיִן שֵׁם בִּשְׁבוּת יַעֲקֹב מַה שֶּׁכְּתַב לְיֵשׁב קָשִׁית גִּיסוֹ בַּעַל אֲלִיהוּ וּזְטָא (ס"ק) עַל הַתּוֹסְפוֹת בְּשַׁבַּת דָּף כ"א (ע"כ ד"ה מַצוֹת) דְּמַדִּיקוּ מִנֵּר שֵׁשׁ לוֹ שְׁתֵּי פִיתוֹ כו', עַיִן שֵׁם:
[יג] הַשֹּׁמֵשׁ. עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיִן כְּמוֹר וְקַצִּיעָה שֶׁהִסְמִים לְלַבוּשׁ, וְכַתֵּב דְּבַעַל נֶפֶשׁ יָחוּשׁ, כִּינן שֶׁהוּא רוּצָה לְהִיּוֹת מִן הַמַּהֲדִירִין אֵינּוּ בָּרִין שֶׁעַל מִצּוֹת יִהְיֶה עֲלִי כְּמִשְׁאִי, עַיִן שֵׁם וְהִבְיֹאוּ מַחְזִיק בִּרְכָה (ס"ק יב):
ח [ידי] הַחֹשֶׁד. עַיִן בְּאֵר

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

לַהֲדָלִיק בְּכָל יוֹם בְּצֹאת הַכּוֹכָבִים, בְּבֵית הַכִּנְסֵת נוֹהֲגִים אַחַר מִנְחָה בְּשַׁעֲה שֶׁהָעוֹלָם מְקַבְּצִים, וְגַם דְּלֹאֲחַר מַעֲרִיב אֵין נִכּוֹן לַעֲכָב הָעוֹלָם לְזוֹה, דְצָרִיף כָּל אֶחָד לְמַהַר לִילֹף לְבִיתוֹ וּלְהַדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה:
(מז) קֹדֶם מִנְחָה. וְכֵן כְּתַב רַשִׁ"ל (בשור"ת ס' פה). אֲכָל בְּדָרְכֵי מִשֶּׁה (אות ה) כְּתַב שְׁאֵין אֲנוּ נוֹהֲגִין כֵּן, אֲלֹא אֵף בְּעֶרֶב שַׁבַּת מְדָלִיקִין בְּבֵית הַכִּנְסֵת בֵּין מִנְחָה לְמַעֲרִיב בְּשַׁעֲה שֶׁהָעוֹלָם מִתְחִילִין לַהֲתַקְבֵּץ וְאֵיכָא פְּרוּסְמִי נִסָּא. אֲכַן אִם הָעוֹלָם מִתְאַחֲרִין לְבוֹא וְטָרֶם שְׁבֹאוֹ מִנֵּן לְבֵית הַכִּנְסֵת יִתְקַדַּשׁ הַיּוֹם, לֹא יִמָּתִין כָּלל אֲלֹא יִבְרָךְ וְיִדְלִיק מִיַּד אִפְלוּ קֹדֶם מִנְחָה, דְּמִכָּל מְקוֹם (מז) אֵיכָא פְּרוּסְמִי נִסָּא כִּשְׁבָּאִים אַחַר כִּף לְבֵית הַכִּנְסֵת וְרוֹאִים הַנְרוֹת. וְלַעֲנִין יִחִידִי, עַיִן לְקַמָּן כְּסוּף סִימָן תרע"ט בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה (ס"ק יב):
(מח) וְאִם רוֹצִים לְמַהַר וְכוּ'. וְדוּקָא בְּאֲפֹן זֶה, (טז) אֲכָל בְּלֹאוּ ה

הנה: ואם מדליק בשני פתחים אינו מכבד רק באחד מהם, ובשני מדליק בלא ברכה, מיהו בזמן הזה שכלם מדליקין (נד) בפנים ממש ואין הכר לבני רשות הרבים כלל, אפלו יש לחצר או לבית הרבה פתחים להרבה רוחות, אין מדליקים אלא פעם אחת בפנים, כן נראה לי וכן המנהג פשוט:

תרעב זמן הדלקת נר חנפה. ובו ב' סעיפים:

א אין מדליקין נר חנפה קדם שתשקע החמה אלא (א) * עם (ב) סוף שקיעתה, * לא מאחרים * ולא מקדימים. בייש מי שאומר (ב) שאם הוא טרוד יכול להקדים (ג) מפלג המנחה ולמעלה,

א לשון הרמב"ם בפרק ד' (היה) מבריינתא שבת כ"א (ע"ב). ב בשם מהר"י אבובקב (בביאורו לטור סוף הסי').

שערי תשובה

משום שבימיהם החצר לפני הבית והרחבה מאחוריו ולכן אי אפשר לומר שהשני למעבר, שאם כן הוא פתוח לרחבה ותאוף אפשר לומר שהבית חלוק לשני בני אדם שהרי כל בית של אדם אחד יש לו שני פתחים אלו, לכן הצריך לומר אחד בצפון ואחד במזרח עין שם. וזעין (בבה"י) [ברכי יוסף] (ס"ק יא) בשם מקתם לדוד (א"ח סי' כג), מי שיש לו חצר של שני פתחים שמבדקו באחת, ויום אחד שהיה טרוד צוה שידליקו וכן עשו והדליקו בפתח אחד ועד שלא הדליקו בשני בא, יכול לברך כשידליק בפתח שני, עין שם:

באור הלכה

בשם רש"י אחד בצפון ואחד בדרום, עין שם:

א * עם סוף שקיעתה. כן כתב הטור וכן כתב הרא"ש בפרק א' דתענית (סי' יב), אבל ברשב"א (שבת כא: ד"ה הא דאמרינן) [ר"ן (שם ט. ד"ה מצותה) משמע בהדיא שהוא תחלת השקיעה, אלא דמשמע שם בשקיעה שניה [הגר"א], וכן כתב במאירי (שם כא: ד"ה אחר שכתבנו) ברשב"א נר"ן. וכתב (הגר"א) עוד, וזעין במרדכי פרק ב' דשבת (הגהות מרדכי סי' תנו) שכתב דלשון 'משתשקע' מוכח שהוא תחלת השקיעה וכו', וכן עקר. עד כאן לשונו. וכן כתב הפרי חדש:

* לא מאחרים. ולפי זה צריך להדליק תכף אחר צאת הכוכבים. ואם כן צריך עיון מי שנוהג תמיד להתפלל מעריב בזמנו דהיינו אחר צאת הכוכבים איך יעשה [פרי מגדים (א"א סק"א)], והנה לדחות תפלת ערבית משום זה גם כן אינו כדאי דיש בה מצות קריאת שמע שהיא דאורייתא, וגם דתדיר קודם כמו שכתבו האחרונים, ועל כן נראה לי דאיש כזה בודאי מן הנכון שידליק קדם מעריב, אחד, דהרבה ראשונים סבירא להו דלכתחלה יש לנהוג כן כמו שהביא הגר"א, ועוד דאף הטור שכתב סוף שקיעה, נוכיח בסמוך (ד"ה ולא מקדימים) דגם הוא סבירא ליה דיכול להקדים עד קרוב לחצי שעה מקדם, ובפגוט אם נסבור בדעת הרמב"ם כמה שכתב (פ"ד ה"ה) דמדליקין עם שקיעתה היינו ממש עם הזמן שנתפסה השמש מעינינו, ונודע שדעתו דמצות הדלקה הוא רק כחצי שעה או מעט יותר אחר כך ואם עבר זה הזמן שוב לא ידליק עוד, אם כן אם ידליק בשעת צאת הכוכבים אינו יוצא כלל מצות הדלקה לדעת הרמב"ם והעומדים בשיטתו בזמן השקיעה, ואפלו המקלים שייכול להדליק אחר כך הוא גם כן רק מטעם ספק לכמה פוסקים, ועל כן נראה דטוב ונכון לכתחלה להדליק קדם מעריב, וזעין בשערי תשובה (סק"ב) שכתב בשם מחזיק ברכה (סק"ג) גם כן שמי שעושה כן לא הפסיד, ולפי מה שהוכחנו יש לנהוג כן לכתחלה:

* ולא מקדימים. הוא מלשון הרמב"ם (שם), עין בר"ן (שם) ורשב"א (שם) דפליגי על זה [הגר"א]. והנה מקור הרמב"ם כתב הרב המגיד שהוא ממה דאיתא בשבת כ"ג עמוד ב' ובלבד שלא יקדים ולא יאחר, ויפרש לה דאיינו בנפנה, ולפי זה לרב הפוסקים דמפרשי לה דאנן של שבת קאי והרובנו חננאל (ד"ה אמר ר"ה הרגיל) [רש"י (שם ד"ה מאחרת) ותוספות (ברכות כג. ד"ה דרב) והרא"ש (ברכות פ"ד סי' ו) ורובנו יונה (ברכות יח: ד"ה רב) והמרדכי (ברכות פ"ד סי' ז) בריש פרק תפלת השחרן תו אין לנו מקור לדינו של הרמב"ם, וגם הטור בסימן רס"ג נסיב לה לענין שבת, וקצת פלא על השלחן ערוך דסתם בסימן רס"ג סעיף ד' לענין שבת וגם בענינינו לענין חנפה, ואולי דבענינינו סובר הטור ואפשר גם להרמב"ם שהוא מצד הסבא שאינו נכר לפרסומי ניסא כשמקדים, דשרגא בטיהרא מאי מהני. אבל קשה דהתיינח אם נפרש 'משתשקע חתמה' כפשטיה נוכל לומר שקדם שקיעה שאור היום גדול לא מינכר אור הנר וליכא פרסומי ניסא, אבל כיון שהעתיק השלחן ערוך כפרושו של הטור והמרדכי (הגהות מרדכי שבת פ"ב סי' תנה) דהיינו מסוף שקיעה והוא צאת הכוכבים, תם (שבת לה. ד"ה תרי) וסייעתו] או מעט יותר, איכא הכר שהוא ללילה, ותרע, דהא בשבת גם כן פסק השלחן ערוך שם שלא יקדים מטעם שאינו הכר שמדליקו לכבוד שבת, ואפלו הכי ידוע שמכרח לכוילי עלמא למדליקו קדם בין השמשות הנ"ל, ועל כרחק אנו צריכין לומר דמה שאמרו ובלבד שלא יקדים' היינו דוקא שמדליקו בעוד היום גדול שאז אינו מינכר שהוא לכבוד שבת, וכן בענינינו שהוא לשם חנפה, וכן מוכח לשון השלחן ערוך שם, עין שם, אבל לא כשמדליקו רבע שעה או אפלו חצי שעה לערך קדם צאת הכוכבים. והנה הטור כשהעתיק מסוף שקיעה לא העתיק ובלבד שלא יקדים, והרמב"ם שהעתיק ובלבד שלא יקדים רבע שעה או אפלו חצי שעה לערך קדם צאת הכוכבים, וזוה לשונו בפרק ד' מהלכות חנפה הלכה ה', אין מדליקין גרות חנפה קדם שתשקע חתמה אלא עם לא העתיק מסוף שקיעה אלא כתב שמדליקין עם השקיעה, וזוה לשונו בפרק ד' מהלכות חנפה הלכה ה', אין מדליקין גרות חנפה קדם שתשקע חתמה אלא עם

שער הציון

המנהג הנכון, וכן מוכח שם בדבריו דאי לאו הכי סותר דברי עצמו, עין שם:

א (ב) מגן אברהם (סק"א) בשם הב"ח (סי"א) בבאור דברי הטור, וכן כתב במרדכי (הגהות מרדכי שבת פ"ב סי' תנה) בדיקא: **(ב) הר"ן** (שם ט. ד"ה מצותה) והרשב"א (שם כא: ד"ה הא דאמרינן) והמאירי (שם ד"ה אחר שכתבנו), וזעין בבאור הגר"א שהערה דבר זה: **(ג)** עין בסימן רס"א (י"ב), שם מבאר מהו שקיעה שניה: **(ד)** חיי אדם (כלל קנד סי"ח). ואם הדליק קדם פלג המנחה צריך לכבותה ולחזור ולהדליק:

באר היטב

חקם צבי סימן צ"א ובתשובת יד אליהו סימן ז'. וזעין ביד אהרן (הגב"י) כמה ששמע להקשות, ודיוק:

א (ב) סוף. היינו צאת הכוכבים. ב"ח (סי"א), מגן אברהם (סק"א):

וכן לא אכפת לן בחדא דידהו:

משנה ברורה

בבית אחד. אבל אם הם בשני בתים או שבית אחד חלוק מתוכו, אף על פי שהם של אדם אחד צריך להדליק בשתיהו, (וט) משום חשד (ס) שיחשדו ששני בני אדם דרין שם, (סא) ויש מקילין בששתיהו שיכין לאדם אחד: **(נד) בפנים ממש.** הינו (סג) שבזמן הטור היו מדליקין אצל פתח הבית מבפנים והיו עושין על כל פנים הכר לעוברים, על כן יש חשד כל שאין הכר פראוי לעוברים, (סג) מה שאין כן עכשיו שמדליקין ממש בפנים ולא אכפת לן כלל לעשות הכר לבני רשות הרבים, על כן לא אכפת לן בחדא דידהו:

א (א) עם סוף שקיעתה. הינו (ב) צאת הכוכבים שאז העם עוברין ושבין ורואין בביתו ואיכא פרסומי ניסא. אכן בערב שבת מקדימין ויבדלקמן בסימן תרע"ט (ס"א). והנה המחבר סתם פדעת הטור וסייעתו דסבירא להו דמה שאמר הגמרא (שבת כא:.) דזמן הדלקת נר חנפה הוא משתשקע חתמה, הינו סוף שקיעה, אבל באמת יש (ס) הרבה ראשונים דסבירא להו דכונת הגמרא הוא על תחלת שקיעה (ג) שניה, והוא בערך רבע שעה מקדם. וזעין בבאור הלכה (ד"ה לא מאחרים) שבאננו, דלאותן האנשים הנוהגין להתפלל מעריב בזמנו דהיינו אחר צאת הכוכבים, נכון לנהוג כן לכתחלה להדליק קדם מעריב, וכן כתב במור וקציעה וכן נהג הגר"א, [אכן ישיל בה כל כך שמן שידלק חצי שעה אחר צאת הכוכבים]. ואם לא הדליק מקדם והגיע זמן צאת הכוכבים יקדים להתפלל מעריב, דהוא תדיר וגם יש בה מצות קריאת שמע שהיא דאורייתא [שערי תשובה (סק"ב)]. ודע, דאפלו הנוהגין תמיד להדליק אחר תפלת ערבית, מן הנכון שיכינו על כל פנים השמן בתוף הנרות קדם תפלת ערבית כדי שיהיה מוכן תכף אחר תפלת ערבית להדליק, דאם יעשה הכל אחר תפלת ערבית בודאי יש לחש שיעבר עקר זמן הדלקתו, והוא חצי שעה מדינא דגמרא (שם): **(ב) שאם הוא טרוד וכו'.** רצונו לומר שלא יהיה לו פנאי אחר כך: **(ג) מפלג המנחה.** הוא שעה ורביע קדם צאת הכוכבים, וחשיבין השעה לפי קצר היום דהיינו

בודאי כשמקדים קצת כערך רבע שעה והוא זמן בין השמשות ואפלו לדעת רובנו תם (שבת לה. ד"ה תרי) וסייעתו] או מעט יותר, איכא הכר שהוא ללילה, ותרע, דהא בשבת גם כן פסק השלחן ערוך שם שלא יקדים מטעם שאינו הכר שמדליקו לכבוד שבת, ואפלו הכי ידוע שמכרח לכוילי עלמא למדליקו קדם בין השמשות הנ"ל, ועל כרחק אנו צריכין לומר דמה שאמרו ובלבד שלא יקדים' היינו דוקא שמדליקו בעוד היום גדול שאז אינו מינכר שהוא לכבוד שבת, וכן בענינינו שהוא לשם חנפה, וכן מוכח לשון השלחן ערוך שם, עין שם, אבל לא כשמדליקו רבע שעה או אפלו חצי שעה לערך קדם צאת הכוכבים. והנה הטור כשהעתיק מסוף שקיעה לא העתיק ובלבד שלא יקדים, והרמב"ם שהעתיק ובלבד שלא יקדים רבע שעה או אפלו חצי שעה לערך קדם צאת הכוכבים, וזוה לשונו בפרק ד' מהלכות חנפה הלכה ה', אין מדליקין גרות חנפה קדם שתשקע חתמה אלא עם

הַלְכוֹת חֲנֻכָּה סִימָן תרעב

קמא.

בְּאֵר הַגּוֹלָה

דוק: ב' יִשְׁכַּח או הִזִּיר וְלֹא הִדְלִיק עִם
 וְהוּא כְּמוֹ חֲצִי שְׁעָה, שְׂאֵז הָעַם עוֹבְרִים
 * כְּזֶה (ו) הַשְּׁעוֹר, 'הָאֵם נִתֵּן בָּהּ יוֹתֵר
 מִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָה לְאַחֵר זֶה הַזְּמַן. הִנֵּה: יֵשׁ
 ק קֶדֶם שֶׁתִּכְלֶה רִגְלָה מִן הַשּׁוּק (דְּבָרֵי עֲצֻמוֹ וטוֹר
 וּמִיָּהוּ הֵנִי מִיָּלִי לְכַתְחֻלָּה, אֲבָל אִם עֲבָר

פֿעַרִי תִּשׁוּבָה

ס [ב] שְׁתַּחֲוֶהֶ. עַיִן פֶּאָר הֵיטֵב שְׂתַּחֲבֵּשׁ בְּשֵׁם שְׁרִיר כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה כִּי הַלְהִילִק אַחֵר מַעֲרִיב וְכֵן כֶּתֶב בַּשְּׁבוּת יַעֲקֹב, וְאַחֵר כִּף הַכִּיָּא דְּבִרִי הַמְּגִן אֲבָרְהָם וּבְשֵׁם כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה, וְהַמַּעֲרִיב בַּשְּׁבוּת יַעֲקֹב וְרָאָה שְׂדֻכְרִי הַפֶּאָר הֵיטֵב הֵם מִהֶפְסִים, שְׂשֵׁם הַכִּיָּא דְּבִרִי הַמְּגִן אֲבָרְהָם וְכֶתֶב עַל זֶה, אֲכֹן בַּשְּׁרִיר כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה כֶּתֶב וּבִבְחֻרְתִּי כִי חֻזְרִית לְמַנְהִיגִי הַלְהִילִק אַחֵר תַּפְלֵת שְׂתַּחֲבִיבִית, וְכֵן עָקֹר לִרְאֵנָא, דְּוִנְדִּיא תְּדִיר קוֹדֵם הִכָּא דְּמַעֲרִיב לְמַעֲבֵד תְּרוּוֹיְהוּ כְּמוֹ שְׂתַּחֲבִיבֵי הַתְּחוּסֹפֶת בַּשְּׂבֵת דִּין כ"ג (ע"ב ד"ה הדר), עַיִן שֵׁם. וְעַיִן לִקְשֹׁן סִימֵן תְּרַפ"ד בְּמִגֵּן אֲבָרְהָם (ס"ב) וּבִקְרִיף חֲדָשׁ שֵׁם (ס"ב) וְגַם שְׂתַּחֲבֵּשׁ כִּיד אֲבָרְהָם שֵׁם, וְעַיִן בְּאַשֵּׁל אֲבָרְהָם כָּאן בְּשֵׁם הַשֵּׁב יַעֲקֹב סִימֵן ב', וְסִים מְזִיחִין בְּרָכָה שְׂתַּחֲבֵּשׁ שְׂתַּחֲבִיבִי קֹדֶם שְׁלֵלָה הַתְּפַלֵּל עֲרִבִית לֹא הֶפְסִיד. שֵׁשׁ יֵאָסֵף עֲשֶׂה מְדִינָא דְּגַמְרָם (שם כ"א): עַיִן שֵׁם:

פֿאַר דער הילכה

שְׁקִיעָתָהּ לֹא מֵאַחֲרָיו וְלֹא מִקִּדְמָיו, וּבְנִתְּנוּ מִמֶּשׁ קִדְם הַשְׁקִיעָה [וְנִעְנֵן שְׁאֲמָר
בְּשֶׁבֶת (ל"ג) (ל"ד) (ע"א) שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים צָרִיד אֲדָם לומר עֶרֶב שֶׁבֶת עִם חֲשֶׁכָה
וְכוֹי הַדְּלִיקוּ אֶת הַנֵּר, הִרִי דְלִשׁוֹן 'עִם' הֵייוֹ זֶמֶן מִה קִדְם], וְאִפְלוּ אִם נִפְרַשׁ
הַדְּהִרְמָבִּים סוֹכֵר כִּרְבֻנּוֹ תָם וְנִסְעֵתוֹ הֵהִינּוּ הַשְׁקִיעָה הַשְּׁנִיָּה, גַּם כֵּן אֲנִי מִכְרַחֲיוֹן
לומר דְּזֶמֶן שֶׁל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וּמַעֲט יוֹתֵר כְּעֶשְׂרָה מִינוּט מִקִּדְם דְּהוּא בִּסְף הַכֹּל
לְעֶרֶךְ כ"ה מִינוּט קִדְם צֵאת הַכּוֹכְבִּים, אִינוּ בְּכֻלָּל וּבְכֻלְבֵּד שְׁלֹא יִקְדִּים, וְהִרְאִיָּה
מִשְׁבֶּת, וְכֵן שָׁפֵן לִפִּי מֵה שְׁבֻרְנִי לְעִיל בְּסִימָן רס"א (בִּיה"ל ד"ה מִתְחַלֵּת הַשְׁקִיעָה)
מִבְּמָה פּוֹסְקִים דְּהִרְמָבִּים סוֹכֵר דְּצָרִיד הַדְּלִיק נִרוֹת בְּעֶרֶב שֶׁבֶת קִדְם שְׁנִחְפֹסָה
הַשְּׁמֶשׁ מִעֵינָיו [וְאִינוּ סוֹכֵר כִּרְבֻנּוֹ תָם דְּשֵׁן שְׁקִיעֵתוֹ הֵן] וְהוּא נִתְּנָרָא שְׁקִיעָה,
אִם כֵּן בְּנֹדָא כְּשִׁמְדִּילִיק אִפְלוּ קִדְם שְׁקִיעָה גַּם כֵּן אִינוּ בְּכֻלָּל שְׁלֹא יִקְדִּים, אָךְ
שְׁלֹא יִקְדִּים הִרְבֵּה קִדְם שְׁקִיעָה דְּזֶהוּ מֵה שְׁאֲמָר וּבְכֻלְבֵּד שְׁלֹא יִקְדִּים. הִיוּצָא
מִדְּבָרֵינוּ דְּהִתְחַבֵּר שְׁהַעֲתִיק פֶּטוּר מִסּוֹף שְׁקִיעָה וְצָרִיךְ לֵאמֹר דְּבָרֵי הִרְמָבִּים שְׁלֹא
יִקְדִּים הוּא צָרִיךְ עֵינֵי גְדוּל. וְאֵבֶב דְּאִיִּירֵינוּ בְּהָא עֲנִנָא אֶתְבֵּר מֵה דְּקָשָׁה לִי
בְּדָבָרֵי הַבֵּית יוֹסֵף (ד"ה וְהָא דְחִנְיָא) שְׁכֶבֶת, וְדָבָרֵי הִרְמָבִּים (שם) בְּדָבָרֵי בַעַל
הַכֹּלֹת גְּדוּלוֹת שְׁכֶבֶת אֵין מְדִילִיקִין נִרוֹת קִדְם שְׁתַּשְׁקַע הַחֲמָה אֱלָא עִם שְׁקִיעָתָהּ
לֹא מֵאַחֲרָיו וְלֹא מִקִּדְמָיו. עַד כָּאן לִשְׁנוֹ. וְקָשָׁה, הִלָּא הָרִין (שם ט. ד"ה מִצּוֹת)
מִקָּשָׁה עַל דְּבָרֵי בַעַל הַכֹּלֹת גְּדוּלוֹת מֵמָה דְּקִימָא לָן (שם לז. ב:) לְעִנֵּן שֶׁבֶת
דְּאַחֵר שְׁקִיעָה אֲסוּר לְהַדְּלִיק וְשֵׁם נָמִי תִּנְיָא מִשְׁתַּשְׁקַע, וְעַל כִּרְחָךְ דְּבִעְנִינֵינוּ גַּם
כֵּן אִם רָצָה לְהַדְּלִיק מִקִּדְם מְדִילִיק, וְתִרְצֵן דְּבַעַל הַכֹּלֹת גְּדוּלוֹת יִסְבֵּר כִּרְבִּי יוֹסֵף
(שם) וְשֵׁם נָמִי מִתָּר אַחֵר שְׁקִיעָה, עֵינֵן שֵׁם. וְלִפִּי זֶה מֵה יִעֲנֶה הַדְּהִרְמָבִּים דְּפּוֹסֵק
כִּרְבָּה כִּמוֹ שְׁכֶבֶת הִרְבִּי מְהִיִּיד בְּפֶרֶק ה' מִשְׁתַּכֵּחַת שֶׁבֶת (ה"ד), וְעַל כִּרְחָךְ אֲנִי
צָרִיכִין לומר כִּמוֹ שְׁכֻבְתָּנוּ מִקִּדְם דְּעִם שְׁקִיעָתָהּ הֵייוֹ זֶמֶן מִה קִדְם גַּם כֵּן
נִקְלָל בְּעִם 'חֲשֶׁכָה', וְהִרְמָא מֵה אִתְּתָא בְּשֶׁבֶת (לז.) שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים צָרִיד לומר
עֶרֶב שֶׁבֶת עִם חֲשֶׁכָה וְכוֹי הַדְּלִיקוּ נֵר, וּמֵה שְׁכֶבֶת אֵין מְדִילִיקִין נִרוֹת קִדְם
שְׁתַּשְׁקַע הַחֲמָה הֵייוֹ זֶמֶן הִרְבֵּה קִדְם:

* **וּבְכַבֵּד שִׁיתָן בּוֹה שְׁמֵן עַד שְׁתַּכְבֵּל וְכו'.** לְכַמָּה פּוֹסְקִים הוּא כִּפְזִי שָׁעָה אַחֵר צֵאת הַפּוֹקְבִים שֶׁהוּא בְּסֶךְ הַכֹּל שָׁעָה וְיִשְׁלֹשַׁת רִבְעֵי שָׁעָה מִזְמַן הַזֵּלָקָה, וְאִסּוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה כָּל אוֹתוֹ הַזְּמַן (אֲךָ שֶׁהַזֵּלָקָה בְּעוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל). וְאִם כִּבְתָּהּ בַּחֹל קֹדֶם צֵאת הַפּוֹקְבִים צִירָךְ לַחֲזוֹר וְהַזֵּלָקִי אֶקַּל לֹא יִכְרֹךְ. דַּעַל פִּי הַדְחַק אֲמָרִין דִּמְפַלֵּג הַמַּחְזָה וְלִמְעַלָּה כִּכְר הַתַּחַל הַמַּצְנָה (פְּרִי מִגְדִּים (א"א ס"ק')):]

ב * כֹּהֵן הַשְּׁעֵר. ומי שאין לו שָׁמֶן פֶּשֶׁעוֹר הִזָּה יִדְלִיק בְּלֹא בִרְכָה [פֶּרִי מִגְדִּים (א"א סק"ו)]. וְשֶׁנָּה מְעוּבְדֵי עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים אֵין לָקַח, וְכִדְלָעִיל בְּסִימָן קִנ"ד בְּמִשְׁנֵה בִרְוֵה סִיפִי קֹטֵן מ"ה:

שֶׁמֶד לִיקִין בַּפֶּתַח הַבַּיִת וְהוּא פֶּתוּחַ יֵשׁ הַכִּירָא לַעֲוֹבְרִים וְשָׁבִים [טור]:

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

וַיֹּאמֶר הַשֹּׁמֵשׁ נָטְלוּ [שם]: (יב) אֲחֵרוֹנִים: (יד) וּבָאָתָה נָשׁ לְהִתְחַמֵּר בְּעוֹד חֶצִי שָׁעָה קֹדֶם, אֲלָא הוּא מִיָּירִי בְּכֵנִי אֲדָם שְׂמֹת־פִּלְלִים עֲרִיבִית בְּזֻמָּנָה וְאִם כֵּן חֶצִי שָׁעָה קֹדֶם בָּלֹא הָכִי אֲסוּר מִשּׁוּם קְרִיאת שְׁמַע [מַחֲצִית הַשָּׁקָל (קס"ה)], וְלִפִּי דַעַת הַחֲפִיזִי קֹדֶשׁ (ס"א) וְהִגְרָא (ס"א) דִּינָא לְהַלְלִיק אַחֵר שְׂקִיעָה, מִמֵּילָא צְרִיךְ לְהִתְחַמֵּר אֲחֵר שָׁעָה מִקֹּדֶם לְכָל הַדְּבָרִים הַנִּזְל, וְאִפְלוּ אִם כָּבֵר הַפִּתְחָל מִנְהָה. אֲכָן לִעֲנֹן לְמוֹרד נִרְאָה דַּאֲרֵן לְהִתְחַמֵּר, דִּינָא לְסַבֵּךְ אֲשָׁאֵר פּוֹסְקִים הַסּוֹבְרִין וְזֻמָּנָה שֶׁן הַדְּלֻקָּה הוּא עִם סוֹף שְׂקִיעָה כְּנִ"ל בְּרִישׁ (הַסְפִּיעָה) [הַסְמִין] (מ"ב ס"א וּבִיחֵיל דִּיהַ עַם סוֹף):

* וְיִבְלָבֶד (ד) שְׁמִיתָ בָּהּ שֶׁמֶן עַד (ב) וּבִן שְׁתַּכְלָה רִגְלָא מִן שְׁקִיעֵת הַחֲמָה, מְדַלִּיק וְהוֹלֵךְ עַד שְׁתַּכְלָה רִגְלָא מִן הַשּׁוּק וְשָׁבִים וְאִיכָא פְּרָסוּמִי נִסָּא. (ה) הִלְכָּהּ צָרִיף לְתַן בָּהּ ע' (ו) יָכוֹל (א) לְכַבּוּתָהּ לְאַחַר שֶׁעָבַר זֶה הַזְּמַן, וְכֵן יָכוֹל (ח) אֹמְרִים (ט) שֶׁבְּזֶמֶן הַזֶּה שְׁמַדְלִיקִין בְּפָנִים (י) אֵינוֹ צָרִיף לְזַהַר לָהּ בִּשְׁם תּוֹסֵפוֹת (שֵׁט כֹּא: ד"ה ע"ז), * וּמִכָּל מְקוֹם טוֹב לְזַהַר גַּם בְּזֶמֶן הַזֶּה

פאר הייט

(3) **שִׁתְכִלָּה**, כתב שָׁרִי נִסְתַּת הַגְּדוּלָה (הגה"ט סק"א) שָׁפֵל יָחִיד יִדְלִיק אַחֵר תִּפְסֵל עֲרִבִית, וּמִיָּד כְּשֶׁמִּתְחִיל וְזִמְנוֹ לֹא יֵאָכֵל וְלֹא לִלְמַד עַד שֶׁיִּדְלִיק וְאִם הִתְחִיל פּוֹסֵק, וְכֵן כָּתַב בְּתוֹשֻׁבַּת שְׂבוּת יַעֲקֹב חֶלֶק ב' סִימָן מ', עֵינִי שָׁם. וְכָתַב הַמֶּגֶן אֲבָרְהָם (סק"ה) מִי שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל מִצְרִיב מִדְּלִיק קֹדֶם, דְּאֵינָהּ צְרִיכָה וְזִמְנוֹ כֵּן כִּי לִמְחֹשׁ שָׁמָּה יִשְׁכַּח מִצְרִיב, וְכֵן כָּתַב הַנִּסְתַּת הַגְּדוּלָה (הגה"ט) שֶׁנֶּחֱגַהּ כֵּן: **ב** (א) **לְכַבּוּתָהּ**. וְהַבֵּ"ח (ט"ב) כָּתַב שֶׁלֹּא לְכַבּוּתָהּ, וְאִךְ אִם נִכְבָּה מִצְעָמוֹ אֲסוּר לְהִנּוּחַ מֵהֶם אִף שֶׁדִּלֵּק

מִשְׁנָה בְּרִוְרָה

שְׁעוֹת וּמִנּוּיֹת, וַיְכּוֹל (ס) לִבְרֹךְ גַּם כֵּן: (ד) שִׁיתָן בֶּה שְׁמֵן וְכו'. דָּאם לֹא יִדְלַק בְּלִילָה לִיכָא פֶּרְסוּמִי נִסָּא. וְאָם לֹא נָתַן בֶּה שְׁמֵן רַק כִּשְׁעוֹר חֲצִי שְׁעָה בְּנֶהוּג בְּכָל יוֹם, יַחְזוֹר וַיִּתֵּן בֶּה שְׁמֵן וַיְדַלֵּיק, (ו) וּמִכָּל מָקוֹם לֹא יַחְזוֹר וַיִּבְרֹךְ: ב (ה) הִלְכָּה צְרִירָה לִיתָן וְכו' כִּזְה וְכו'. מִשְׁמַע דָּאם הִדְלִיק זִמָּן מָה אַחֵר שְׁקִיעַת הַחֲמָה, אֵינּוּ צְרִירָה לִתֵּן שְׁמֵן כָּל כֶּף רַק עַד שֶׁתְּכַלֶּה רִגְלָא מִן הַשּׁוּק, אָכֵן כָּל זֶה הוּא לְדִין הַתְּלָמִיד שֶׁהִיָּה הִתְּכַר לַעֲוֹכְרִים וְשֹׁבִים, אָכֵל הָאֵינְדָּא דִּהִתְּכַר הוּא רַק לִכְנִי בֵּיתוֹ, לַעֲוֹלָם בְּעֵי שְׁעוֹר הַיָּדוּעַ [פְּרִי חֲדָשׁ], וְאַף מִדְּלִיק אַחֵר שֶׁכָּלָה הֶרְגֵּל מִשּׁוּק בְּעֵי זֶה הַשְׁעוֹר [פְּרִי מִגְדִּים (א"א קס"א)]: (ו) הַשְׁעוֹר. וְאַף בְּזִמְנֵינוּ (ו) צְרִירָה לַשְׁעוֹר הַזֶּה, אָכֵל אִם נֹתֵן בֶּה שְׁמֵן הִרְבֵּה שִׁידְלִיק יוֹתֵר אֵין בּוֹ שׁוּם מִצְוָה. אָכֵל בְּנֵרוֹת שֶׁל שְׁעָה (ב) יֵשׁ הַדּוֹר מִצְוָה כִּשְׁחֵן אַרְבָּוֹת, (ט) וּמִכָּל מָקוֹם אֵין לַעֲשׂוֹתָם גְּדוּלוֹת יוֹתֵר מִדִּי. כְּתֹב הַבֵּית יוֹסֵף (ד"ה וְכַתּוּב) בְּשֵׁם אֲרֻחוֹת חַיִּים (אוֹת י'), מִי שֶׁבִּרְךְ וַהֲדִלִיק נֵר אַחַת בְּלִילָה שְׁנִיָּה, יִדְלִיק אַחֵר כֶּף עוֹד נֵר אַחַת וְלֹא יִבְרֹךְ, וְעֵין בְּפָרִי מִגְדִּים (א"א קס"א) שֶׁמַּצִּיד דְּאִפְלוֹ לֹא הִיָּה דַעְתּוֹ מִתְּחִלָּה רַק עַל נֵר אַחַת וְאַחֵר כֶּף נִזְדַּמֵּן לוֹ עוֹד נֵר גַּם כֵּן לֹא יִבְרֹךְ עוֹד, כִּי מִדִּינָא אֵין חַיִּיב רַק נֵר אֶחָד וְהַשְׂאָר מִשּׁוּם הַדּוֹר, כְּנ"ל: (ז) יְכוֹל לִכְבּוֹתָהּ וְכו'. שְׂאִינוּ מִקְצֵה הַשְּׁמֵן רַק מִה שֶׁצְרִירָה לַשְׁעוֹר חֲצִי שְׁעָה לְמִצְוָתוֹ, וְעַל כֵּן מִתֵּר לְכַבּוֹתוֹ וְלִהְנוֹת מִמֶּנּוּ. וּמִכָּל מָקוֹם הִסְפִּימוּ (י) בְּמָה אַחֲרוֹנִים דִּלְכַתְּחִלָּה טוֹב לִהְתַּנּוֹת שְׂאִינוּ מִקְצֵה הַשְּׁמֵן אֲלֹא לַשְׁעוֹר הַדְּלָקָה, מִשּׁוּם דִּישׁ מִן הַפּוֹסְקִים שֶׁסּוֹכְרִים דָּאם נָתַן בְּסֵתָם, הַקָּצֵה לְמִצְוָתָהּ הַכֹּל: (ח) לִהְשַׁתְּפֹשׁ לְאוֹרָה כּו'. וַיֵּשׁ מִחֲמִירִין (ב) שֶׁבְּעוֹד שֶׁהִנְרוֹת דּוֹלְקִין אֵין לִהְשַׁתְּפֹשׁ לְאוֹרָן, מִשּׁוּם הַרּוּאָה (ט) שֶׁלֹּא יַעַד לְחַלֵּק בֵּין תּוֹךְ זִמָּן שְׁעוֹרוֹ לְאַחֵר זֶה הַזִּמָּן: (ט) שְׂבִיזוֹן הַזֶּה שֶׁמִּדְּלִיקִין בְּפָנִים. רְצוּנוֹ לומר וְאִם כֵּן הִתְּכַר הוּא רַק לִכְנִי בֵּיתוֹ: (י) אֵינּוּ צְרִירָה. וַיְדַלֵּיק (י) כִּשְׂבִנִי הַבֵּית מִקְבָּצִים יַחַד. וְאִפְלוֹ לְלַמֵּד אֶסוּר (יז) מִשְׁהַגִּיעַ זְמַנָּה וְכָל שָׁכֵן אֲכִילָה וְשֹׂאֵר דְּבָרִים, וְאִפְלוֹ

* וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב לִיְהוָה גַּם בַּיּוֹמֵן הַזֶּה. שֶׁאֵף עַל פִּי שְׂמִדְלִיקִין בְּפָנִים, כִּיּוֹן שְׂמִדְלִיקִין בִּפְתַּח הַבַּיִת וְהוּא פֶּתִיחַ יֵשׁ הַכִּירָא לַעֲוֹבֵרִים וְשֹׁבִים (טוֹר):

זו הזמן ולא הדליק והולך (ז) **(יא) כל הלילה, וְאִם (ט) עבר כל הלילה ולא הדליק, אין לו תשלומין.** הגה: ובלילות אחרות ידליק (יב) כמו שאר בני אדם אף על פי שלא הדליק בראשונה (מצא

כתוב בשם מהרי"ל (נשומ"ט סי' נח) ואגודה (שנת פ"ג סי' נל) ודברי עצמור):

תרעג שְׁמָנִים וּפְתִילוֹת הַפְּשֻׁרוֹת לַחֲנֻפָּה. ובו ד' סעיפים:

א **(א) אֶפֶל הַשְּׁמָנִים וְהַפְּתִילוֹת** (ב) [א] **(ב) בְּשָׂרִים** (ג) **לְנֵר חֲנֻפָּה, וְאֵף עַל פִּי שְׂאִין הַשְּׁמָנִים נִמְשָׁכִים אַחֲרֵי הַפְּתִילָה, וְאִין הָאוֹר נִתְּלָה יָפָה בְּאוֹתָם הַפְּתִילוֹת.** הגה: ומיהו שֶׁמֶן זֵית מִצֹּנָה מִן הַמִּבְחָר

^א מימא דרב שבת כ"א (ע"ב).

שְׂעָרֵי תְּשׁוּבָה

א **[א] בְּשָׂרִים.** עין באר היטב מה שכתב בשם אפרים (סי' לח) ונהפחיק זה מלקט הקמח שכתב פן, ובמחילת כבודו מה שכתב בשמו מִתָּר, הוא להפוך, דבאמת אוסר במסקנתו שם להדליק בה נר חנפה, אף על פי שאסור להשתמש לאורה ואין כאן רק הנאת המצוה ומצות לאו להנות נהנו, מפל מקום אסור להדליק בה, אף על גב דלא קיימא לן כהרב ורחיק הלוי (המאור חקטן ר"ה ז. ד"ה אמר) דסביר דבמצוה דרבנן להנות נהנו, מפל מקום יש לומר כיון דנר חנפה כפי שעור דהינו שיתן שמן בנר שידליק כשעור, וכוון דבשר בחלב אסור בהנאה פתוהי מיקתא שיעורא, ולכן אסור להדליק בשמן של ערלה גם פן. ואפשר לומר דדוקא בשל ערלה שהוא מהנשפטים אבל בשר בחלב שהוא מהנזקרים לא אמרינן פתוהי. ואין לומר בזה כל הנזקרים לא ישרפו, דהתם טעמא משום אפר, מה שאין פן בהדלקת נר חנפה שאין כאן אפר רק אפר הפתילה והפתילה לא נאסרה בהנאה. מפל מקום יש לאסר, שאף אם הטעם דאפר לא שיער כאן מפל מקום לא בטל הדיו דכל הנזקרים לא ישרפו, ונמוכח בכמה דוכתי דבשביל בטול הטעם לא יתבטל הדיו וכמו שכתב בריב"ש סימן ל"ד, וגם יש לומר דנזקרים כששרפו אותם גם פן שיער בהו פתוהי, עין שם. ועין באליהו זוטא (סקי"ב) תמה על זה, דכלאו הכי אסור מחמת בשול בשר בחלב, דהא בסימן ש"ח (סי' כ) קיימא לן דיש בשול אחר בשול, עין שם. ובשנ"ת שבות יעקב חלק א' סימן ל"ח נשאל על זה מחכם אחד שהשיב על דברי האליהו זוטא, דכאן בשראש הפתילה הוא מבקרי, הוא שורף ונקלי איסוריה, ואין על זה שם בשול דבשר בחלב דהינו בשול שכול לאכל על ידו כדאימא בחלין דף (כ"ח) [ק"ח] (ע"ב), ונתשבות יעקב השיב, דקדם דמיקלי קלי האסור ראוי לאכילה מחמת החמום, דהא אפלו חמום דקלי שני מיקרי בשול לענין בשר בחלב, (והדברים תמוהים לעניות דעתי, עין שם עוד שכתב

דבחלין דף (כ"ד) [ק"ד] (ע"ב) משמע פן לאסר מדאורייתא, וגדולה מזו מצינו (י"ד סי' צד סעיפים א, ג) בתוחב כף כו'. ועין בים של שלמה (חולין) פרק גיד הנשה סימן מ"ה ובפרי מגדים בפתיחה לבשר בחלב (ר"ה והנה ננו) דחם בחם בלא רטב אין אסור מן התורה, ומתר בהנאה, עין שם, ואין כאן מקומו), ועוד דאף אם יש לפקפק ולומר דלא הוי בשול גמור, מפל מקום יפה תמה באליהו זוטא שלא העירו בחשש זה כלל. עד כאן לשונו. [עין בפרי מגדים יורה דעה סימן פ"ו (שש"ד סקי"ב) וכאן סימן זה (ע"י א"א סק"א) שהעיר על דברי שער אפרים דהא זה טבון, וטבון כתב מהר"ם ש"ך בחדושים לחלין (ק"י בסופו) דתנה דרבנן, וכן בסלת למנחה כלל פ"ה (ד"ו ג) כתב בהמאה מערב עם חלב דבולע של בשר בחלב אין אוסר את החמאה בהנאה כיון שאין נהנה בהדלקה מבליעה זו, וכתאמרינן (ע"ו סה:) גבי בריא דחשי כו', עין בפתיחה לבשר בחלב בפרי מגדים שם (ר"ה שוב ראיתי), ועין בארחת חיים הלכות פסח (סי' תמו סי"ג, סי' תסו סי"י) לענין חשה שנמצא בתנגלות, ובמקום אחר הארכתי בזה. ומה שכתב באר היטב בשם השבות יעקב (ח"א סי' לו) בקצרה, עין שם שמבאר שאפלו דרכו תמיד להדליק בשמן זית ובא לביתו ולא מצא שמן זית והתחיל להכין עצמו עם נרות שצוה, יגמור המצוה בנרות של שצוה כיון

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

זקוק לה, דכיון שהדליק נעשה זכר לנס ונגמרה המצוה:

(ב) בְּשָׂרִים לְנֵר חֲנֻפָּה. ומפל מקום מצוה מן המבחר לקח לפתילה צמר גפן או חוטי פשתן [חיי אדם (כלל קנר סי"ח)]. שֶׁמֶן או חלב הַנֶּאֱסָר מִבְּשָׂר בַּחֲלָב אִסּוּר לַהֲדִלִיק מִמֶּנּוּ נֵר חֲנֻפָּה, וגם פן אסור לבטולי בְּשָׂשִׁים לַהֲדִלִיק מִמֶּנּוּ [פרי מגדים (י"ד סי' צט שפ"ד סוף ס"ק יא)]. הנהגין להדליק ביום ראשון אחד ומכאן ואילך מוסיף והולך, (ב) צריך שיהיה הנוסף דומה לנר העקר, אבל אותם שעושים נר לכל אחד מבני הבית יכול האחד להדליק נר של שֶׁמֶן והשני של שְׁעוּרָה. שֶׁמֶן הַגִּזּוּל צָרִיף עֵינָן אִי כָּשֶׁר לְנֵר חֲנֻפָּה [תשובת שואל ומשיב חלק א' מהדורא תליתאה סימן שמ"ט]: **(ג) לְנֵר חֲנֻפָּה.** אבל לא להשמש [מגן אברהם (סק"א)], וירצונו לומר דבשבת חנפה (ג) אסור לעשות השמש מהשמינים ופתילות שאין מדליקין בהם בשבת, דכיון דמתר לעשות איזה תשמיש נגד

שְׂעָרֵי הַצִּיּוֹן

בין הנזקרים לבדו צריך להדליק, ומשמע מדכתב פן בפשיטות, שידליק בברכה. אלא ודאי דאם יכול לפרסם ההדלקה בפני רבים יותר עדיף, אבל אי ליכא אנשים, בשביל זה לא יבטל המצוה, פן נראה לי וכן נוהגין העולם. עד כאן לשונו. וספק ברכות להקל, ומפל מקום מי שרוצה לנהג כנותיה אין מוחין בידו: **א** **(ב) פתחי עולם** (סק"א) בשם הישועות יעקב (סק"ב). ועין בבאר היטב (סק"א) מה שהביא בשם השבות יעקב חלק ב' סימן ל"א, ואפשר דגם הישועות יעקב מודה לזה, דבשמינים אין מינכר הקבר: **(ג)** פן פרשו הדגול מרבכה והיד אפרים לדברי הפגן אברהם:

^[1] טור ושפן כתב רבי יצחק בר יהודה, וכן כתב התורני שם (פ"ב סי' רסח).

הַלְכוּת חֲנֻכָּה סִימָן תרעג

באר הגוֹיָה קמב.

(מרדכי (שנת פ"ג סי' רפח) וכל בו (סי' מד) ומהרי"ל (מנחםי)), ואם אין שָׁמֶן זֵית מִצוּי, מִצְוָה בְּשִׁמְנִים שְׁאוּרָן זֶה וְנִקְיִי. וְנוֹהֲגִים בְּמִדּוֹנוֹת אֵלוֹ לְהַדְלִיק בְּנֵר שֶׁל (ד) שֶׁעוּה, כִּי אוֹרָן צָלוּל כְּמוֹ שָׁמֶן. (ה) בְּרֹאֲפֵלו בְּלִיל שַׁבַּת שְׁבִתוֹף יְמֵי חֲנֻכָּה, מִתֵּר לְהַדְלִיק בְּנוֹרוֹת חֲנֻכָּה הַשְּׂמָנִים וְהַפְתִּילוֹת שְׁאָסוּר לְהַדְלִיק בָּהֶם נֵר שַׁבַּת, הֵגָה: (ו) אִם אֵינּוּ נוֹתֵן בְּנֵר רַק כְּדֵי שְׁעוֹר מִצְוָתוֹ, (תשובת הרשב"א (פ"ב) סימן ק"ע), (ז) לְפִי שְׁאָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ (ח) בְּנֵר (ט) חֲנֻכָּה (ט) בֵּין בְּשַׁבַּת בֵּין בָּחֹל. (י) גִּוְאֲפֵלו לְבִדֵּק (ג) גַּג מְעוֹת אוֹ לְמִנּוֹתָן לְאוּרָה (יא) אָסוּר, (יב) דֹּאֲפֵלו תִשְׁמִישׁ שֶׁל קִדְשָׁה כְּגוֹן לְלַמֵּד לְאוּרָה, (יג) אָסוּר. * הַיִּישׁ מִי שִׁמְתִיר בְּתִשְׁמִישׁ שֶׁל מִתֵּר"א הַלוי בְּסִפֵּר בֶּן הַמֶּלֶךְ (בִּנְיַם וִרְדִּים) סִימָן מ"ב: (א) מְעוֹת. שְׁצִירָף עֵינָן

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שַׁכְּבֵר הַתְּחִיל בָּהּ, דְּמִשּׁוּם מִצְוָה מִן הַמִּבְחָר אֵין לְבוֹאוֹת הָרִאשׁוֹנָה, כְּדִמְשַׁמַּע בְּיוֹמָא דְּף ז' (ע"א) הִיָּה עוֹמֵד וּמִקְרִיב מִנְחַת הָעֶמֶר כו', וְכַיּוּצֵא בָּזֶה כְּתִב בִּית יַעֲקֹב סִימָן כ"ו לַעֲנוֹן תְּלִיצָה, כְּשֶׁבֶא הַגְּדוֹל וְכִבֵּר הַתְּחִילוֹ בִּסְפָר תְּלִיצָה לְקִטָּן, עַד שֶׁן שָׁם. וּבִתְחִס כְּבִי (סי' מה) דְּתָה רֵאחֻו, דְּהָקֵא לֹא מִיקְרֵי הַתְּחִיל בַּמִּצְוָה אֲלֵא הִכְנָה וְהַזְמָנָה בַּעֲלָמָא עָשָׂה שְׂדִבְק הַנּוֹרוֹת בְּכַתֵּל, וְעוֹד כו', וְלִכְּן נִרְאָה שְׁצִירָף לְמִשְׁך דְּרִיו מִן הַנּוֹרוֹת שְׁעוּה אִף שַׁכְּבֵר הַדְּבִיבִים בְּמִקְוָמָם, וְלְהַדְלִיק בְּשָׁמֶן זֵית, וְרֵאָנָה מִיּוֹמָא כְּרִךְ הוֹצִיאוֹ לוֹ (סב.) רַב פִּפְי אָמַר רֵאשׁוֹן מִשְׁלַח כו', וְהָאִירָף הִרְבָּה וְכַתֵּב דָּלָא דְּמִי (לְמַנְחוֹת) [וְלִזְכֻּחִים] דְּף פ"ט (ע"ב) הוֹאִיל וְהַתְּחִיל בַּמְּתִנּוֹת גּוֹמֵר, דְּהָתֵם הוֹאִיל וְהַתְּחִיל בַּמִּצְוָה מִקֵּשׁ אֵין לוֹ לְחִחוֹת זוֹ בְּשִׁבִּיל הָאֵתְרָת, אֲבָל לְקִסַּם הַמִּצְוָה עֲצָמוֹ מִן הַמִּבְחָר כו', (ומפרי') [ויבפרט] לַמִּתֵּר"ל (מפראג, בַּנֵּר מַעוֹה ד"ה אִמֵּר יְהוּדָה בן) דְּסִבְיָא לִיָּה שְׁלֹא יֵצֵא בְּנֵר חֲנֻכָּה כְּשֶׁעוּה, וְאִף שְׁנוֹתָנִין בַּהֲדוּר מִצְוָה עַד שְׁלִישׁ הַיְּנוּי שְׁלֹא הַתְּחִיל עֲדוֹן בַּמִּצְוָה, לִיתָא, דָּאִם כֵּן מִי שְׂבִידוֹ אֲתֵרוֹג וְהִבְיֵאוֹ לוֹ אַחֵר אֲפֵלוּ בְּחִסָּם וְהוּא מְהִדֵּר מִן הָרֵאשׁוֹן אֲלֹף פְּעֻמִּים אָסוּר לוֹ לְהַנִּיחַ הָרֵאשׁוֹן, דְּהָא בְּפִרְק הַתִּדְרִי (ובחיס צא.) אָמְרִינָן דְּמִטִּי זִמְנִי הָנָה לִיָּה כְּשִׁחוּט, וְהָכִי נִמִּי כְּשֶׁהֵאִיר הַמְּנוֹרָח יוֹם רֵאשׁוֹן כו', וְעוֹד אִם כְּבֵר לְקַח אֲתֵרוֹג שְׂאִינוּ מְהִדֵּר בִּידוֹ לְכַרֵּף וְעַד שְׁלֹא בְּרַף הִבְיֵאוֹ לוֹ בַּמְּתִנַּת חִסָּם יָפָה שְׂאִין כְּמוֹהוּ וְכַרֵּף עַל הָרֵאשׁוֹן שְׂאִינוּ מְהִדֵּר, יִשְׁתַּקַּע הַדְּבִר, וְהַדְּבִר בְּרִירוֹ בֵּין אֲתֵרוֹג וּבֵין בְּחֻנְכָּה וּבְכֵל הַמִּצְוָת שְׂבַעוּלָם מְכַרֵּף עַל הַנִּפְהָ וְהַמְהִדֵּר אִף שְׂבֵא בְּאֲתֵרוֹנָה. וּבִשְׁבּוֹת יַעֲקֹב חֲזַק ב' סִימָן (ל"ה) [ל'] נַעֲשֶׂה קֶצֶת סִנּוּרִיָּא לְדִבְרֵיו וְכַתֵּב דְּהָךְ הִכְנָה וְנֵאִי הַתְּחִלָּה גְּדוּלָּה הִיא כְּדִאֲמִירִין (שבת ט:) לַעֲנוֹן תַּפְּסֻרַת מִשְׁנִיעִית סוֹדֵר כו', וּמִכָּל מְקוֹם מְבֹאֵר שֶׁן דְּמוּדָה שְׁמִי שְׂרוּצָה לַעֲשׂוֹת הַמִּצְוָה מִן הַמִּבְחָר הָרְשׁוֹת בִּידוֹ, וְכַתֵּב שְׂרָאִיתָיו כְּחֻק א' אֵינָם רַק לוֹמַר שְׂאִין צְרִיף לְבוֹאוֹת מִצְוָה רֵאשׁוֹנָה כו', עַד שֶׁן שָׁם. וּבִבְאֵר הִיטִב הִבְיֵא בַּקְצָרָה, וְרֵאִיתִי לְהַעֲמִיק שְׂרָשֵׁי הַדְּבָרִים וְנַעֲמָם וְנִמְוָקָם. וְנִרְאָה דָּאִם כְּבֵר הַתְּחִיל הַכְּרָכָה אִף עַל פִּי שַׁכְּבֵר מוֹכֵן לְפָנָיו הַשְּׁמָן זֵית עִם הַפְתִּילָה וְאֵין צְרִיף לַעֲסֹק בָּהּ, מְכַל מְקוֹם כִּינוֹן הַשְּׁתַּחֲלִיל לְכַרֵּף עַל זֶה גּוֹמֵר, וְגַם יֵשׁ בָּזֶה סִפֵּק אִם צְרִיף לְכַרֵּף מִתְדַּשׁ כְּמִבְאֵר סִימָן ר"ו (סי"ח), עַד שֶׁן שָׁם, וְהוּא הִדִּין לַעֲנוֹן אֲתֵרוֹג כְּהֵאִי גֻנָּא. וְגַם נִרְאָה דְּבִאֲתָרוֹת בְּיוֹם רֵאשׁוֹן וְזֶה שְׂאִינוּ מְהִדֵּר הוּא שְׁלוֹ וְלִקְחוֹ בִּידוֹ לְכַרֵּף וּבְחוּף כֶּף כֹּא חֲבִירוֹ וְרוּצָה לִמֵּן לוֹ מְהִדֵּר יוֹתֵר בַּמְּתִנָּה עַל מִנַּת לְהַחֲזִיר, שְׁפִיר יֵשׁ לְסַמֵּךְ עַל הַשְּׁבּוֹת יַעֲקֹב דְּאִף דְּמַחֲנִי הַמְּתִנָּה עַל מִנַּת לְהַחֲזִיר מְכַל מְקוֹם טַפִּי עֲדִיף שְׂקָתָם הַמִּצְוָה בְּשִׁלוֹ מִמֶּשׁ, וְנִרְאָה שְׁגַם תְּחִסָּם כְּבִי מוּדָה בָּזֶה. וְמָה שְׂכַתֵּב בְּאֵר הִיטִב כְּשֶׁם תְּשׁוּבַת שְׁעַר אֶפְרַיִם (סי' לט), עַד בְּכַרְכִּי יוֹסֵף (סו"ב) שִׁמְפַּקֵּס בָּזֶה וְכַתֵּב כִּינוֹן דָּלָא שִׁיךְ בִּיהַ לְצִרְכּוֹ אֲדֻלְקִיָּה רַק שִׂיאִמְרוֹ שְׂאִינוּ מִן הַמַּהֲדִּירִין כו', אֵין לְגוֹר, וְגַם כִּינוֹן שְׁכַל אַחֵר מַנִּיחַ נְרוֹתָיו מְקוֹסִם מִיחַד וְגַם כִּינוֹן דְּהַתְּהַר לְכַנִּי בֵּית מִירַע יִדְעִי, וְכֵן נִרְאָה לִי לְהֶקֶל, וְעַד סִימָן תַּרְע"ה בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה מַצֻּחַ) כְּשֶׁם מְהִר"י אַבּוּתִב (בְּבֵאוּרִי לְטוֹר). עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ. וְעַד בְּאֲלִיָּה וְזָטֵא (סו"ב) דְּמִכָּל מְקוֹם רֵאוי לְהַדְלִיק לִלְלָה אַחֵר בְּשַׁעוּה לִלְלָה אַחֵר בְּשָׁמֶן, עַד שֶׁן שָׁם. וְמָה שְׂכַתֵּב בְּשֶׁם הַשְּׁבּוֹת יַעֲקֹב (ח"ב סי' לא) מְקוֹסִם שְׂשָׁמֶן זֵית בִּיקֵּר כו', נִרְאָה מִזָּה שְׁחוּלֵק עַל מָה שְׂכַתֵּב תְּחִלָּה כְּשֶׁם הַשְּׁעַר אֶפְרַיִם שְׂאִין לְהַדְלִיק מְקֻצָּת מִשְׁמָן זֵית וּמְקֻצָּת מִשְׁאֵר שְׂמָנִים. וּבִתְשׁוּבַת שְׁבּוֹת יַעֲקֹב שֶׁם דְּבָרָיו מְגֻמְגָּמִים וְכַךְ צְרִיף לוֹמַר, וְמֵהֵאִי טַעֲמָא מִי שְׁתַּפּוּס בֵּין הָאֵינָם יְהוּדִים וְלֹא יוֹכֵל לְהַדְלִיק נְרוֹת, יְדֻלִּיק בְּכָל לִלְלָה אַחַת. (רוּצָה לוֹמַר שְׂאִף שִׁישׁ לוֹ שָׁמֶן לְשִׁמוּנָה יָמִים לֹא יְדֻלִּיק בְּיוֹם הַשְּׁנִי כְּמַהֲדִירִים וְכֵן בְּשָׂאֵר הַלִּילוֹת רַק בְּכָל לִלְלָה אַחַת) וְמָה שְׂכַתֵּב בְּשַׁעַר אֶפְרַיִם סִימָן ל"ט שְׂאִין לְדַמּוֹת לְגִידִי חִמְשָׁה כו' (בִּישׁן טו:) מְכַל מְקוֹם כִּינוֹן דְּכָאֵן עֲזַר מִצְוָה רַק בְּנֵר אַחֵר וְגַם אֵין הַדְּבִר נִכֵּר כֹּל כֶּף בְּשַׁעַת הַדְּלָקָה כו' עַד שֶׁן שָׁם, כֵּן צְרִיף לוֹמַר: [ג] מְעוֹת. עַד כֵּן בְּאֵר הִיטִב. וְעַד בְּכִירי חֲדַשׁ כְּשֶׁם מְהִר"ק"ש (עַד לחס) דְּלִילָף לְאוֹר נֵר חֲנֻכָּה לְרֵאוֹת שְׁלֹא יִכְשַׁל שְׂרִי, דָּלָא מְחִיב לְהַעֲצִים עֵינָיו, דָּלָא מִיקְרֵי תִשְׁמִישׁ. וְעַד בְּשִׁירַת פְּנִי אֲרִיָּה סִימָן מ"ז שְׁלֹא

בְּאוּר הַלְכָּה

א * וַיֵּשׁ מִי שִׁמְתִיר בְּתִשְׁמִישׁ שְׂלִי קִדְשָׁה. עַד בִּשְׁ"ז (סו"ד) שְׁהָאִירָף וְהַעֲלָה דְּאִף דְּלַדְעָה זוֹ הַיְּנוּי דְּרַף אֲרַצִּי דְּוָקֵא, אֲבָל לַמוּד דְּרַף קִבַּע לְכוּלִי עֲלָמָא אָסוּר. וְעַד בְּאֲלִיָּה רַבָּה (סו"ח) וּבְחֻמֵּד מִשָּׁה (סו"ד) שְׁחוּלָקִים עֲלִיו וְדַעֲתָם דְּלַדְעָה זוֹ אִף דְּרַף קִבַּע מִתֵּר, [וְנִשְׁוִיתָיו תְּרַצוֹ הָאֲחֵרוֹנִים עַד בִּיד אֶפְרַיִם וּבְמִאֲמֵר מְרִדְכִי (סו"ב) וּבְחֻמֵּד מִשָּׁה (סס)], וְאִם כֵּן אֶפְשֵׁר לוֹמַר

וַיֵּטֶה הַנֵּר לְהִבְיֵא הַשְּׁמָן לְפִי הַפְתִּילָה, קֹא מִשְׁמַע לָן דְּכָאֵן אֵין לְחַשׁ לָזֶה דְּהָא אָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה, אִם כֵּן לֹא אֲכַפַּת לִיָּה בְּמָה שְׁלֹא תְדֻלֵּק יָפָה: (ו) **אִם אֵינּוּ נוֹתֵן וְכו' מִצְוָתוֹ.** דָּאִם יִתֵּן יוֹתֵר, יֵשׁ חֲשַׁשׁ שְׂמָא יֵטֶה אוֹתוֹ נֵר חֲנֻכָּה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אַחֵר הַשְּׁעוֹר שֶׁל הַדְּלָקָה שְׂאֻז מִתֵּר לְהַנּוֹת מִמֶּנּוּ, כְּדִלְעִיל בְּסִימָן תַּרְע"ב סְעִיף ב': (ז) **לְפִי שְׁאָסוּר דְּהַשְׁתַּמֵּשׁ וְכו'.** הַיְּנוּי אֲפֵלוֹ (ס) אוֹתָן שְׁמוּסִפִּין הַמַּהֲדִירִין בְּכָל לִילָה, גַּם כֵּן אָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָן: (ח) **בְּנֵר חֲנֻכָּה.** כְּדִי (י) שִׁיָּהָא נִכֵּר שֶׁהוּא נֵר מִצְוָה לְפָרְסַם הַנֶּס, (י) וְעוֹד כִּינוֹן שְׁעַל יְדֵי נֵס שְׁנַעֲשֶׂה בַּמְּנוּרָה תְּקֻנָּתָה, עֲשֵׂאוּהָ כְּמִנּוּרָה שְׂאִין מִשְׁתַּמִּשִּׁין בָּהּ כָּלָל: (ט) **בֵּין בְּשַׁבַּת.** הַיְּנוּי דֹּאֲפֵלו לְאַכֵּל אֲצִלָּן דְּהוּא סְעוּדַת מִצְוָה גַּם כֵּן אָסוּר: (י) **וְאֲפִילוֹ לְבִדֵּק וְכו'.** שֶׁהוּא תִשְׁמִישׁ עֲרֵאִי גַם כֵּן אָסוּר. וְעַד בְּמִגָּן אֲבָרְהָם (סו"ב) [ט"ז (סו"ג)] (ח) שֶׁהַסְפִּימוֹ דֹּאֲפֵלו לְמִנּוֹתָן מִרְחוֹק שְׂאִין יְדִיו סְמוּכוֹת לְנֵר גַּם כֵּן אָסוּר: (יא) **אָסוּר.** כְּדִי (ט) שְׁלֹא (יָהָא) [יָהִיר] מִצְוֹת בְּזוּיוֹת עֲלָיו. וְדוּקֵא בָּזֶה שֶׁהוּא עַל כָּל פָּנִים תִּשְׁמִישׁ עֲרֵאִי, (י) אֲבָל כָּל שְׂאִינוּ מִשְׁמַשׁ כָּלוּם רִשְׁאִי לִישִׁב בְּבֵיתוֹ בְּשַׁעָה (יב) שְׁנֵר חֲנֻכָּה דּוּלְקָת: (יב) **אֲפִילוֹ תִשְׁמִישׁ שְׂלִי קִדְשָׁה וְכו'.** מִדְּבָרִי הַשְׁ"ז (סו"ד) מוֹכַח דְּלַדְעָה רֵאשׁוֹנָה אָסוּר אֲפֵלוּ בְּלַמוּד דְּרַף עֲרֵאִי, דֹּאֵלוּ בְּדִרַף קִבַּע אֲפֵלוּ לַדְעָה שְׁנִיָּה אָסוּר, וְעַד בְּבֵאוּר הַלְכָּה (ד"ה וִישׁ מִי) מָה שְׂכַתְּבֵנוּ בָּזֶה: (יג) **אָסוּר.** (י) וְכֵן בְּנְרוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת אֵין

שַׁעֲרֵי הַחֲצִינוֹן

(א) (פמ"א) אֲשַׁל אֲבָרְהָם (סי' קנד ס"ק יט): **(ז)** תְּשׁוּבַת מְהִר"י בְּרוּנָא סִימָן ל"ט. וְהִנֵּה דַעַת מְהִר"ל מִפְּרָאג בְּסִפְרוֹ נֵר מִצְוָה (ד"ה אִמֵּר יְהוּדָה בן), שְׁלֹא לְהַדְלִיק כָּלָל בְּנֵר שַׁעוּה וְחֻלֵּב אֲלֵא דוּקֵא בְּשָׁמֶן מִפְּנֵי שֶׁהֵנֵס נַעֲשֶׂה בְּשָׁמֶן, אֲבָל אֵין נוֹהֲגִין כְּנוּתִיָּה. מַחֲזִיט הַשְּׁקֵל (א): **(ח)** אֲחֵרוֹנִים: **(ו)** רַש"י (שבת כא: ד"ה וְאִסּוּר): **(ז)** ר"ן (שם ט. ד"ה הַלְכוּת): **(ח)** וְכֵן פִּסְק הָאֲלִיָּה רַבָּה (סו"ד): **(ט)** גְּמָרָא (שם כב): **(י)** שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סו"ב): **(יב)** הַיְּנוּי אֲפֵלוּ לֹא הַדְלִיק הַשְּׂמָשׁ אֲצִלוּ כְּמוֹ שְׁנַהֲג. וּבִיּוֹתֵר מִזָּה כְּתִב הַפְּרִי חֲדַשׁ וְהוּבֵא בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (שם) דְּלִילָף לְאוֹר נֵר חֲנֻכָּה לְרֵאוֹת שְׁלֹא יִכְשַׁל שְׂרִי, דָּלָא מְחִיב לְהַעֲצִים עֵינָיו, דָּלָא מְקִרֵי תִשְׁמִישׁ: **(יג)** פְּרִי מְגִדִּים בְּסִימָן תַּרְע"ה סְעִיף קָטָן ב' בְּאֲשַׁל אֲבָרְהָם:

ר טור ורבננ ירחם (נתיב ט ח"א), ז שם קרבננ ירחם.

(ז) **וּדן קדשׁה**. (יד) **וְנוֹהֲגִים יִלְהַדְלִיק נֵר נוֹסֶף**, **כְּדִי** (טו) ***שָׁאם יִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה *יִהְיֶה לְאוֹר הַנוֹסֶף שֶׁהוּא אוֹתוֹ שֶׁהִדְלִק אַחֲרוֹן**, (טז) **וְיִנְיַחְנוּ מִרְחוֹק קֶצֶת מִשָּׂאֵר גִּירוֹת מִצֻּה**. הַגָּה: וּבִמְדִינוֹת אֵלוּ אֵין נוֹהֲגִים לְהוֹסִיף, רק (יז) **מִנִּיחַ אֶצְלוֹן** (ה) **וּדן** (יח) **הַשֵּׁמֶשׁ שָׁבוּ מִדְּלִיק הַנֵּרוֹת**, וְהוּא (יט) **עֲדִיף טָפִי**, וְיֵשׁ לַעֲשׂוֹתוֹ (כ) **יֹתֵר** (ו) **אֶרֶץ מִשָּׂאֵר גִּירוֹת**, שָׁאם בָּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ (י) **יִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹתוֹ נֵר** (מַרְדְּכִי (טס ס״י (טפט)). **(כא) אִם נִתְעַרֵּב נֵר**

באר היטב

יפה וְיָדִיו סְמוּכִים לִנֵּר, אָבֵל תַּשְׁמִישׁ עֲרָאִי שָׂאִין צָרִיף לְהִיּוֹת יָדָיו סְמוּכוֹת לִנֵּר שָׂרִי. בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כֹּחַ הָרִאשִׁי), וְרַבְרִי מִשָּׁה (הַאֲרוֹךְ ד"ה וַאֲפִי) וְרִשְׁ"ל (בִּשְׂרִית ס"י פה). וּב"ח (ס"ג) (פֶּסֶקוֹ) [פֶּסֶק] לְהַחֲמִיר, וְכֵן כְּתוּב הַסֵּמ"ק (בַּצּוּה דפ) וְסִפְר הַתְרוּמָה (ס"י רכח) דֹּאפֹלו לְאָכַל אֶצְלוֹ אֶסוּר, וְכֵן מִשְׁמַע סִימָן תַּרע"ח (ס"א), דָּאם לֹא כֵן יִקְנֶה נֵר חֲנֻכָּה וְיִדְלִיקָנָה בְּבִיתוֹ וְיִהְיֶה גַם שְׁלוֹם בִּיתוֹ, אֲלֹא עַל כִּרְתָּף כֹּל תַּשְׁמִישׁ אֶסוּר, וְהָכִי נִהוּג. מִגֵּן אֲבֵרָהִם (סִק"ב). וְעֵינִן מִגֵּן אֲבֵרָהִם בְּסִימָן תַּרע"ח סְעִיף קָטָן ב' מֵה שֶׁכָּתֵב שָׁם, וְעֵינִן ט"ז (סִק"ג) וּבִתְשׁוּבַת שְׁבוֹת יַעֲקֹב חֵלֶק ב' סִימָן ל"א: **(ז) קְדֻשָּׁה**. עֵינִן ט"ז (סִק"ד) שֶׁהָאָרֶץ וְהָעֵלָה דִּישׁ מִי שֶׁמֹּתִיר תַּשְׁמִישׁ שֶׁל קְדֻשָּׁה, הֵינִנוּ דָרָף עֲרָאִי דוֹקָא וְלֹא לִלְמַד דָּרָף קָבַע, וְכֵאֵן לֹא מִהֵנִי אַחֵר עֲמוּ דֹאפֹלוּ בַּחֵל אֶסוּר מִשׁוֹם דָּלֹא יִהְיֶה הַכֹּר שְׁנַעֲשֵׁה לְשֵׁם חֲנֻכָּה, עַד כָּאֵן: **(ה) הַשֵּׁמֶשׁ**. וַאֲפֹלו רַבִּים הַמְדְּלִיקִים צָרִיף לְהַנִּיחַ אֶצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁמֶשׁ אֶפְלוּ יֵשׁ נֵר עַל הַשְּׁלֶחָן, רַמ"א בַּתְּשׁוּבָה סִימָן פ"א וְכֵן מִשְׁמַע בִּפ"ח (ס"ד), וְרִשְׁ"ל (שס) מְקַל. וּמִשְׁמַע בַּמְאֹר (שְׁבַת ט. ד"ה לַמִּיד) דָּאף עַל פִּי שֵׁישׁ שֶׁמֶשׁ אֶצֶל הַנֵּרוֹת צָרִיף נֵר עַל הַשְּׁלֶחָן, עֵינִן מִגֵּן אֲבֵרָהִם סְעִיף קָטָן ד': **(ו) אֶרֶץ**. וְהוּא הֵדִין אִם מַעֲמִידוֹ גְּבוּהָ מִשָּׂאֵר הַנֵּרוֹת שְׁפִיר דְּמִי. בִּ"ח (סוף ס"ד), מַהֲרִ"ל (מִנְהַגִּים), מַעֲגֵלִי עֲדָק: **(י) יִשְׁתַּמֵּשׁ**. וַאֲסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ תַּשְׁמִישׁ מִגֻּגָּה, וְכֵל שֶׁכֵּן לִשְׁחַק בַּקְּאֲרֻטִּין חֹס וְשְׁלוֹם אֶצְלוּ,

ב' הִבִּיא הַבָּאֵר הֵיטֵב בְּשֵׁם גֵּן הַמֶּלֶךְ (ס"י טב) דָּגַם בְּנֵר הַנוֹסֶף אֶסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרוֹ, מִכֹּל מִקוֹם כִּינֵן דִּיאִבָּא שֶׁמֶשׁ אַחַד שְׁמַאִיר גַּם כֵּן, סָגִי בְּהִכִּי לְתוֹלֵת שָׂאִין הַשְּׁמוּשׁ מִחֲמַת הָרֵאשׁוֹן וְלֹא מִחֲמַת הַנוֹסָפִים לְכַד שְׁחָרִי גַם אוֹר נֵר הַשֵּׁמֶשׁ שָׁמָּה, וּמִקְלִים כְּהוּ שְׁלֹא נֹאמַר שְׁאוּר הַשֵּׁמֶשׁ בְּטַל לְגַבִּיּוּהוּ, כִּף צָרִיף לּוֹמַר לְדַעַת הַלְכוֹת קִטְנוֹת. אָבֵל בָּאֵמַת נִרְאֶה דַּעֲקַר אֶסוּר תַּשְׁמִישׁ שֶׁצָּרִיף לְהַתְקַרֵּב לְאוֹר הַנֵּר, וְעֵינִן בִּט"ז (ס"ק ג. ה), וּכְשִׁישׁ כָּאֵן שֶׁמֶשׁ וְהוּא צָרִיף לְתַשְׁמִישׁ שֶׁצָּרִיף לְקַרֵּב לְאוֹר הַנֵּר, אֹז כְּשִׁישׁ שֶׁמֶשׁ הוּא מְקַרֵּב עֲצָמוֹ לְעֵינִן לְאוֹר נֵר הַשֵּׁמֶשׁ, וְשׁוֹב לֹא אֵיכַפֵּת לָן מֵה שֶׁשָּׂאֵר הַנֵּרוֹת מֵאִירִים וּמִזְהִירִים גַּם כֵּן כִּינֵן שְׁלֹא לְאוֹרֵם הוּא צָרִיף, וְשְׁפִיר נִשְׂאָרִים בְּהַכֹּר שֶׁלָּהֶם לֶשֶׁם מִצּוֹת חֲנֻכָּה, מֵה שָׂאִין כֵּן כְּשִׁישְׁתַּמֵּשׁ שָׁם בָּא כו', עֵינִן שָׁם, וְכֵן נִרְאֶה דִּהְרֹצָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ נִגְדַּר נֵר חֲנֻכָּה, אֶף עַל פִּי שֶׁהַשֵּׁמֶשׁ שָׁם יֵשׁ לְאוֹרֵם יִהְיֶה לְאוֹר הַנוֹסֶף כּו'.

מִשְׁנֶה בְּרוּרָה

מִשְׁתַּמֵּשִׁין לְאוֹרָן אֶף תַּשְׁמִישֵׁי קְדֻשָּׁה, כְּמוֹ בְּבִית, דִּהֵינּוּ אִם יִרְצֶה לְהַתְפַּלֵּל מַעֲרִיב אֶצְלָם כֹּל זְמַן שְׁלֹא דִּלְקוּ חֲצִי שְׁעָה, אֶסוּר: **(יד) וְנוֹהֲגִין לְהִדְלִיק נֵר נוֹסֶף**. פְּרוּשׁ, (יג) מְלַבֵּד הַנֵּר שְׁמַנִּיחִין עַל הַשְּׁלֶחָן, דְּחוֹשְׁשִׁין כִּינֵן שְׁמִדְּלִיקִין בְּפָנִים אוֹלִי יִשְׁתַּמֵּשׁוּ בְּנֵרוֹת שֶׁל חֲנֻכָּה וְלֹא אֲדַעֲתִיהוּ, אָבֵל מַעֲקַר הֵדִין כִּינֵן שֵׁישׁ לוֹ נֵר עַל שְׁלֶחְנוֹ אֵין צָרִיף לְהִדְלִיק נֵר נוֹסֶף: **(טו) שָׁאם יִשְׁתַּמֵּשׁ וְכו'.** וְעֵינִן מִגֵּן אֲבֵרָהִם (סִק"ד) שְׁלֻכְתַּחֲלָה אֵין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ אֶצֶל בֶּלָן יַחַד, כִּי אִם לְאוֹר **(יד) הַנוֹסֶף** [אוּ לְהַשְׁמֵשׁ] בְּלַבָּד כֶּשֶׁהוּא אַחַד בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, דִּהְרֹאֶה יֹאמַר לְצָרְכוֹ הִדְלִיק בֶּלָן דִּלְפַּעְמִים אֲדָם מִדְּלִיק כְּמָה גִירוֹת, וְעֵינִן בְּאוּר הַלֵּכָה (ד"ה שֹׁאם יִשְׁתַּמֵּשׁ): **(טז) וְיִנְיַחְנוּ מִרְחוֹק וְכו'.** כְּדִי **(טו) שִׁיְהִיָּה הַכֹּר כְּמָה גִירוֹת מִדְּלִיקִין בְּאוֹתוֹ יוֹם וְלֹא יִחַשְׁבוּהוּ עִמָּהֶם: (יז) מִנִּיחַ אֶצְלוֹן וְכו'.** וְטוֹב **(טו) שְׁלַבָּד זֶה יֵנִיחַ נֵר עַל הַשְּׁלֶחָן: (יח) הַשֵּׁמֶשׁ שָׁבוּ וְכו'.** וַאֲפֹלו (י) רַבִּים הַמְדְּלִיקִין, כִּינֵן שֶׁכֵּל אַחַד מִנִּיחַ נִרְוֹתָיו בְּמִקוֹם מִיְּחָד כְּנ"ל בְּסִימָן תַּרע"א סְעִיף ב' בַּהֲגָה, צָרִיף לְהַנִּיחַ שֶׁמֶשׁ אֶצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד אֶפְלוּ יֵשׁ נֵר עַל הַשְּׁלֶחָן, דְּשִׁמְאָ יִשְׁתַּמֵּשׁ אֶצֶל הַנֵּרוֹת: **(יט) עֲדִיף טָפִי**. דְּכֻזָּה מוֹכַח בְּהִדְיָא **(יט)** לְבָנֵי הַבֵּית שָׂאִינוּ מִמֵּנֵן הַנֵּרוֹת: **(כ) יֹתֵר אֶרֶץ וְכו' שָׁאם בָּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ וְכו'.** רְצוּנוֹ לּוֹמַר, דְּכִינֵן שֶׁהוּא גְּדוֹל **(יט) עַקַר תַּשְׁמִישׁוֹ מִמֶּנּוּ**, (כ) וְהוּא הֵדִין אִם מַעֲמִידוֹ גְּבוּהָ קֶצֶת מִשָּׂאֵר הַנֵּרוֹת שְׁפִיר דְּמִי: **(כא) אִם נִתְעַרֵּב וְכו'.** רְצוּנוֹ לּוֹמַר,

וְהַשֵּׁמֶשׁ גַּם כֵּן אֶסוּר לְכַתְּחָלָה, וְהַמְעַזֵּן בְּרַבְנֵנוּ יִרְחֹם (נִתִּיב ט ח"א) שֶׁהוֹבָא בְּבִית יוֹסֵף (ד"ה וּמַפְנֵי שֹׁאסוּר) לֹא מִשְׁמַע כֵּן, אֲלֹא דִּינָגַד הַשֵּׁמֶשׁ כְּשִׁמְנִיחוֹ בְּפָנֵי עֲצָמוּ רְחוֹק קֶצֶת מִהַנֵּר מִתֵּר לְשִׁמֵּשׁ נִגְדוּ, וְכֵן כָּתֵב בְּמַחֲצִית הַשְּׁקֶל (סִק"ד) בְּאוּר דְּכָרִי הַמִּגֵּן אֲבֵרָהִם, עֵינִן שָׁם, אַחֵר כִּף מַעֲצָתִי בְּאִלְיָה רַבָּה (סִק"י) שֶׁהִסְכִּים גַּם כֵּן לְדִינָא דִּינָגַד הַשֵּׁמֶשׁ מִתֵּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ. וְעֵינִן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סִק"ה) סוּף דְּבוּר הַמַּתְחִיל הַשֵּׁמֶשׁ דַּעֲתוֹ נִמִּי כְּמוֹ שֶׁכָּתְּבוּ:

* יִהְיֶה לְאוֹר הַנוֹסֶף. הֵנָּה לְדַעַת הַבִּ"ח (ס"ד) הוּא כְּפִשְׁטִיָּה, דָּאף נִגְדוּ מִתֵּר לְשִׁמֵּשׁ אָבֵל נִגְדַּר בֶּלָן יַחַד אֶסוּר כִּינֵן שֵׁישׁ נֵר חֲנֻכָּה בַּחוּכֶם, וְכֵן מוֹכַח דַּעַת

שַׁעֲר הַחֵיּוֹן

(יג) פְּרִי חֲדָשׁ: (יד) מַחֲצִית הַשְּׁקֶל (סִק"ד): **(טו) לְבוּשׁ (ס"ב)**, וְכֵן מִשְׁמַע מִבְּאוּר הַגִּזְרָא (סִק"ה). וּבְרַבְנֵנוּ יִרְחֹם (נִתִּיב ט ח"א) אֵיתֵא עוֹד טַעַם כְּדִי שָׁאם יְבוֹא לְשִׁמֵּשׁ, יִהְיֶה הַכֹּר שִׁמְשִׁתַּמֵּשׁ לְאוּרוֹ לְכַד: **(טו) מִגֵּן אֲבֵרָהִם** (סִק"ד) מִמִּשְׁמַעוֹת הַמְאֹר (שֵׁם ט. ד"ה לַמִּיד), וְעֵינִן בְּאִלְיָה רַבָּה (סִק"י) וּבְמַחֲצִית הַשְּׁקֶל וּבַחֲמַד מִשָּׁה (סִק"ה) שֶׁכֵּלֶם כְּתוּבֵה שָׂאִינוּ מְכַרֵּחַ, וּבְדִרָף הַחִיִּים (זִמֵּן הוֹדֵקַת גִּירוֹת ס"ה) כָּתֵב רַק בַּלְשׁוֹן וְטוֹב וְכֵן הַעֲתַקְתִּי: **(יז) מִגֵּן אֲבֵרָהִם** (סִק"ה) בְּבְּאוּר דְּכָרִי הַאֲחֻרֹּנִים: **(יט) פְּרִי מְגִידִים** (א"א סִק"י): **(יט) בִּ"ח** (ס"ד): **(כ) אַחֲרוֹנִים:**

הַלְכוּת חֲנֻכָּה סִימָן תרעג

קמג. באר הגוי'ה

חֲנֻכָּה הָאָסוּר (ח) בַּהֲנָאָה בַּשָּׁאָר גִּירוֹת, אָפְלוּ אַחַד בְּאֶלֶף * לא בְטִיל, (כב) דְּהָיִי דְּבָר (ט) וּט] שֶׁל מִנְּנָן (תרומת הדושן סי' ק"ג), אֵלָא יִדְלִיק מִן הַתַּעֲרוּבוֹת (י) (כג) כֹּל כֶּף שְׁבוּדָאִי גַר שֶׁל הֶתֶר דּוֹלֵק עִם גַּר שֶׁל אֶסוּר, * וְאִזּוּ (כד) מִתֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ אֲצִלָּן (דברי עצמו): **ב** (כה) * הַדְּלָקָה עוֹשֶׂה מִצְוָה, טְלִפִּיכָךָ * אִם כִּבְתָּה קֹדֶם הַגִּמְרָא כ"ג (ע"א). **ט** קָרַב חֲסֵדָא (שם כא), וְרַבִּי יִרְמְיָה לְטַעֲמִיָּה דְרַב (שם ע"ב),

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

לו להטות ענין הדבר שמשמש שם אל גר השמש שיהיה גר שאין לו חפץ להשתמש בגרות של מצוה, ואז אף על פי שהם גורמים יתרון ראות עיניו לית לן בה: **[ט] שִׁשׁ מִנְּנָן**. עין באר היטב. עין בפנים מאירות שם שפחזיק בדעת התרומת הדושן דאולין בתר קדם הבטול דהנה גר חֲנֻכָּה וְחָשִׁיב דְּבָר שְׁבִמְנָן, וגם השיג על הש"י דכתב דלא בטל מטעם קבוע, דלא שַׁךְ בָּזוּה, כִּינָן שְׁלִדְעָתוּ אינו דבר ששבמנן שהוא קבוע דרבנן, וקבוע דאורייתא אין כאן כל שאין האסור גר ויריע במקומו דוקא דתשע חגיגות (פסחים ט,); עין שם. ובשבבות יעקב (ח"ב) סימן ל"ב השיג על הראיות הפנים מאירות, ומכל מקום כתב שדברי התרומת הדושן נכונים שלא בא להביא ראיה על זה דאולין בותר קדם הבטול, ראוי להתפטר, לא בטל, מכל שכן להפך אם בשעת הבטול ראוי, לא בטל אף אם אחר הבטול

באור הלכה

הר"ן (שבת ט: ד"ה ת"ד נר) כמו שכתב הפרי חדש כאן והגר"א בסימן רס"ד (ס"א), וילדעת רמ"א בסוף (הסימן) [הנשעין], כִּינָן שִׁישׁ גַּר חל בתוכם שוב אין בויז מצוה בהשתמשו נגד פלם, כִּינָן שִׁישׁ שֶׁם גַּר הנוסף או השמש והיה די לו לשמש נגד אורו בלבד ולא מהפי ליה גר חֲנֻכָּה, וילפי דבכרי מה שכתב יהיה לאור הנוסף, היינו שאור הנוסף הלא יועיל לו גם כן לשמושו וילכי שרין וכן הסכים המגן אברהם (ס"ק יא) והפרי חדש להקל, אֵלָא שֶׁהִפְרִי חֲדָשׁ סִים דָּאם אין די לו לְתַשְׁמִישׁוֹ בְּהֵנָּה שֶׁל חל, דהיינו דבר שהוא צריך עיין גדול וצריך לזה הענין גם כן האור של גר חֲנֻכָּה באפן זה בודאי אין להקל] אֵלָא דהמגן אברהם (סק"ד) ססם דלדברי המלחמות (שם ט. ד"ה אמר) אין להשתמש נגד פלן שענגנינו מטעם אחר, שלא יאמרו לצרכו דלדלקו, [אבל נגד השמש לבד אין להתמיר וכמו שכתבנו לעיל] מה שאין כן שם לענין תעורבות לא שַׁךְ זה וכמו שכתבנו שם (ד"ה ואז מותר) בִּשְׁם הַמַּחֲצִית הַשָּׁקֶל (ס"ק יא), עֵינן שֶׁם:

* **וְאִזּוּ מִתֵּר וְכוּ'**. עֵינן בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כד) דבור המתחיל מִתֵּר, ואף על גב דמגן אברהם גופיה כתב בסעיף קטן ד' בִּשְׁם הַמַּלְחָמוֹת (שם) אף על גב דאיכא שמש לא ישתמש אֵלָא לאור השמש ולא לאור גר חֲנֻכָּה, היינו משום דגר חֲנֻכָּה דולק למצותו לכן צריכין הפירא שהדלק לשם מצוה, ואם ישתמש אצלו יאמרו לצרכו אדלקיה דלפעמים מדליק כמה גרות, מה שאין כן הקא בתעורבות כשידליקו לא ידליקו לשם מצוה כי אם לצרכו, ואין צריך גר הפירא כי אם דלהשתמש לגר האסור בלבד לא שרינו, וכינון דאיכא חד גר הִתֵּר תו לא מקרי נְהִנָּה מִדְּבַר אסור, [מחצית השקל (שם)]. וְעֵינן בְּחֻמֵּד מִשָּׁה (ס"ו) דבגמערבה אחר שכתבה מסכים גם הוא לדינא דרמ"א להקל מה שאין כן בדינא דמלחמות הנז"ל, עֵינן שם:

ב * הַדְּלָקָה עוֹשֶׂה מִצְוָה. בתשובת מהר"י ברונא סימן ל"ט כתב דלא יסלק ידו אחר הכרעה עד אשר ידליק רב הפתילה היוצא מן השמן [פתחי תשובה]: * **אם כִּבְתָּה וְכוּ' אינו זקוק לָהּ**. אכן בעת הדלקה בעיניו שיהיה בה שמן שיוכל להדליק בפשעור וכנ"ל בסימן תרע"ב סעיף ב', ונראה לי דכמו כן בעינן שבעת הדלקה יהיה כל הגרות לפי חשבון הימים ואז נחשב למחדר מן המתהדרין, ועל כן אם ככתה אחת קדם שהשלים ההדלקה צריך לחזר ולהדליקה. ודע עוד דמה שאמרו אינו זקוק לה היינו אפילו כבו פלם, דלא בעינן פרוסומי ניסא רק בעת ההדלקה:

בהפתילה (ב) ובודאי יכבה במהרה, שאינו יוצא בהדלקה זו, וצריך

שַׁעֲרֵי הַצִּיּוֹן

(כא) עולת שבת (סוף סי' תרעב) בִּשְׁם הַר"י בְּרוּנָא (סי' נא) ומגן אברהם (ס"ח) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יא) דלא נִיחַוּשׁ שְׁמָא הוּא בְּכֻלָּל הַזְּמָנָה לַגּוֹף הַקָּדוֹשׁ, דלא עדיפא מִסְּפָה בְּסִימָן תַּרל"ח (ס"א): **(כב)** מַחֲצִית הַשָּׁקֶל (ס"ח), דאלו לאחר זמן שעורו הֵנָּה חֲנֻכָּה בַּעֲצָמוּ גם כן מִתֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בו, כְּנִזְל בְּסִימָן תַּרע"ב סעיף ב', וְהָיִי דִישׁ מְפוֹסְקִים שֶׁמִּתְמִירִין שֶׁם, מִכָּל מְקוֹם לַעֲנִין תַּעֲרוּבוֹת בּוּדָאִי אין להתמיר: **(כג)** אַחֲרוּנִים: **(כד)** מִגֵּן אֲבֵרָהם (ס"ט) בִּשְׁם תְּרוּמַת הַדָּשָׁן (סי' קא), וְעֵינן בְּטִי"ז (ס"ק) מֵה שְׁמַתְמִיָּה עַל הַתְּרוּמַת הַדָּשָׁן. וּבִאֲמַת כְּמָה אַחֲרוּנִים הִסְפִּימוּ דִּהְדִּין עִם הַתְּרוּמַת הַדָּשָׁן, עֵינן בַּהֲגָהוֹת הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֵר וּבְחֻמֵּד מִשָּׁה (ס"ק) וּבְמוֹר וְקִצְיָעָה וּבִפְנִים מְאִירוֹת (ח"א סי' צח) [הובא בַּשַּׁעֲרֵי תְשׁוּבָה (ס"ק)] וּבִית מְאִיר, פִּלֵּם הִסְפִּימוּ עַל רִאֵת הַתְּרוּמַת הַדָּשָׁן שְׁהִיא נְכוּנָה, וּבְבִאור הַגְּר"א מִשְׁמַע שְׁמִסְכִּים עִם הַטִּי", וְצָרִיךְ עֵינן. וְדַע עוֹד, דְּמָה שֶׁכָּתַב הַטִּי"ז (שם) לְחֻלֵּק בֵּין אִם הֵנָּה חֲנֻכָּה קְבועֵה בַּמִּקְוָמוּ, כִּכֵּר הַשִּׁיגוּ עָלָיו כְּמָה אַחֲרוּנִים דְּלא שַׁךְ בָּזוּה קְבועֵה, עֵינן בִּפְרִי מִגְדִּים (מש"י ס"ק) וְלִבְשִׁי שָׂרָד, וְהַפְּנִים מְאִירוֹת (שם) גַּם כֵּן הַשִּׁיג עָלָיו, וְאֵף שֶׁהַשְּׁבוֹת יַעֲקֹב (ח"ב סי' לב) הַמְלִיץ בַּעֲדוֹ, הִבְיִאוּ בְּבִית מְאִיר וּמִסִּיק דִּהְדִּין עִם הַפְּנִים מְאִירוֹת: **(כס)** הִבְיִאוּ הַמִּגֵּן אֲבֵרָהם (שם) וְלא הִכְרִיעַ לְדִינָא, וּמִשְׁמַע דְּבַמְקוֹם שְׁהוּא הִפְסֵד מִרְבָּה אֲפָשָׁר שִׁישׁ לְהִקָּל דְּהוּא מִלְּתָא דְרַבְּנָן. וְטַעֲמוֹ שֶׁל רִשְׁלִי נִרְאֶה דִּסְבִּירָא לִיה הוּאִיל וּנְמַכְרוֹת

באר היטב

מצאתי כתוב: **(ח) בַּהֲנָאָה**. פירוש לאחר שהדלק וכתב, דקדם לכן לא נאסר דהזמנה לאו מלתא היא כמו שכתוב סימן תרל"ח סוף סעיף א'. מגן אברהם (ס"ח): **(ט) שִׁשׁ מִנְּנָן**. אפלו במקום שמוכרין הגרות במשקל, מכל מקום גרות של מצוה הפל מונין אותן בכל לילה. תרומת הדושן (סי' קא), מגן אברהם (ס"ט), עין שם. וְעֵינן ט"ז (ס"ק) וּבַתְּשׁוּבוֹת פְּנִים מְאִירוֹת (ח"א) סימן צ"ח וּבַתְּשׁוּבוֹת שְׁבוֹת יַעֲקֹב חֻלֵּק ב' סימן ל"ב, וְעֵינן יד אהרן (סוף הגבי'): **(י) כֹּף כָּף**. פירוש אם נתערב אחד ידליק שנים ואם נתערבו שנים ידליק שלשה, ורש"ל (בש"ת סי' פה) פסק דחד דעל זה אין צריך ראיה, דאפלו אם בשעת הבטול לא הנה ראוי להתפטר ואחר הבטול יהנה

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

לאחר שהדלק, שְׁנַעֲשֶׂה בו מַעֲשֶׂה, (כא) נִתְעַרַב דַּמְקָדֶם לְכֵן לא נאסר דהזמנה לגר חֲנֻכָּה לאו מלתא היא], ואחר כֶּף כָּבָה (כג) בַּתוֹף זְמַן שַׁעוּרוֹ, וּפְסָק בַּתְּרוּמַת הַדָּשָׁן דְּלא בְטֹל אָפְלוּ בְּאֶלֶף, דְּהֵינּוּ לְטַל אַחַת מִתּוֹכָן לְהִדְלִיקוֹ וּלְהַשְׁתַּמֵּשׁ בו, (כג) וְהוּא הִדִּין בַּעֲדוֹן דּוֹלֵקִין לא יטל אַחַד מִתּוֹכָן לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בו לְאוּרוֹ, וְהַפֵּל מִטַּעַם דְּהוּא דְּבָר שֶׁל מִנְּנָן, וּרְצוּנוֹ לומר דאפלו (כד) בַּמְקוֹם שְׂרָגִילִין לְמַכֵּר הַגִּירוֹת בַּמִּשְׁקָל, מִכָּל מְקוֹם גִּירוֹת שֶׁל מִצְוָה הַפֵּל מוֹנִין אוֹתָן בְּכָל לִילָה, וְדָבָר שְׁבִמְנָן חֲשׁוֹב הוּא וְלא בְטִיל: **(כב) דְּהָיִי דְּבָר שִׁשׁ מִנְּנָן**. וְרִשְׁלִי (בש"ת סי' פה) חולק (כה) וּפּוֹסֵק דַּחַד בַּתְּרִי בְטֹל. וְעֵינן בְּטִי"ז (ס"ק) שֶׁכָּתַב, דאפלו לְהַרְמָ"א דוֹקָא כְּשֶׁנִּתְעַרַב בַּתוֹף יְמִי חֲנֻכָּה דַּחֲשׁוּבִין הֵן, (סו) דִּהֵן רְאוּיִין לְמִצְוָה בְּיוֹם הַמַּחֲרַת, אֲבָל אִם נִתְעַרַב בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי וְכָל שֶׁפֵּן לְאַחַר מִפֵּן, כִּכֵּר בְטֹל חֲשִׁיבוֹתוֹ, וְדִינוֹ לְכָלִי עֲלָמָא כִּיבֵּשׁ כִּיבֵּשׁ וּבְטֹל בְּרַב: **(כג) כֹּף כָּף** שְׁבוּדָאִי וְכוּ'. פירוש, אם נִתְעַרַב גַּר חֲנֻכָּה אַחַד מִדְּלִיק שְׁנִים, ואם נִתְעַרַב שְׁנִים אוֹ שְׁלֹשָׁה יִדְלִיק אַחַד יוֹתֵר, כִּדִּי שְׁיַמְצֵא בו גַּר שֶׁל הֶתֶר גַּם כֵּן: **(כד) מִתֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ אֲצִלָּן**. דְּהָא הִדְלַקַת הַשֶּׁמֶשׁ הוּא כִּדִּי שְׁיַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָן, שְׁמַע מִנָּה דָאם הֵם בִּיחַד מִתֵּר לְשִׁמְשׁ אֲצִלָּן. וְיֵשׁ מִן (כו) הַפּוֹסְקִים דְּסְבִירָא לָהּ, דְּדוֹקָא שְׁמֵשׁ שַׁעוּמֵד לְמַעַלָּה מִכָּל הַגִּירוֹת שְׂרִי דָאז עָקֵר תַּשְׁמִישׁוֹ לְאוּר הַשֶּׁמֶשׁ, מֵה שְׁאִין כֵּן בָּזוּה שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּר פֶּלֶן הָרִי מִתְּהַנֶּה גַּם כֵּן מִנֵּר חֲנֻכָּה. וְהֵנָּה בַּמִּגֵּן אֲבֵרָהם (ס"ק יא) וּפְרִי חֲדָשׁ הִסְפִּימוּ דִּהְדִּין עִם הַרְמָ"א, אָמְנָם הַגְּר"א לְעִיל בְּסִימָן רס"ד (ס"א) הָאָרִיךְ בָּזוּה, וּמִשְׁמַע דְּלִדְבָרֵיו אין הִדִּין הֵנָּה מְכָרַע, וְכֵן בְּמוֹר וְקִצְיָעָה מִשְׁמַע (כח) דְּלִמַּעֲשֶׂה יֵשׁ לְהַחֲמִיר בְּדִין זֶה: **ב** **(כה) הַדְּלָקָה עוֹשֶׂה מִצְוָה וְכוּ'**. רְצוּנוֹ לומר כִּינָן (כט) שֶׁהִדְלִיק חֲכָף קִים הַמִּצְוָה, לְפִיכָךְ אִם כִּבְתָּה אין זָקוּק לָהּ. ואם הִדְלִיקָה בַּמְקוֹם הָרוּחַ וּכְבָתָּה, זָקוּק לָהּ לַחֲזוֹר וּלְהִדְלִיקָה בַּמְקוֹם שְׁאִין הָרוּחַ מְצוּי, דְּזוֹה הָרִי כְּאֵלוֹ לא נִתַּן בָּהּ שְׁמָן כְּשַׁעוּר, (ל) וּמִכָּל מְקוֹם לא יִכְרֹךְ עָלֶיהָ [אַחֲרוּנִים]. וּפְשוּט דָּאם הוּא רוֹאֶה שֶׁהוּאֹר אין נִאָחַז

באר הגולה **קמג**:

הלכות חנפה סימן תרעג תרעד

שַׁעֲבַר זְמַנָּה, אִינוּ (יא) זְקוּק לָהּ, *וְאִפְּלוּ כִּבְתָּהּ בַּעֲרֵב שַׁבַּת קֹדֶם קִבְּלַת שַׁבַּת (כו) שַׁעֲדִין הוּא מִבְּעוֹד יוֹם, אִינוּ זְקוּק לָהּ. יִכְנֶן אִם לֹא־חַדְשָׁהּ לִיקָה בֹּא לְתַקְנָהּ וּכְבֹּה אוֹתָהּ בְּשׁוּגֵג, אִינוּ זְקוּק לָהּ. הֵגָה: (כו) וְאִם רוּצָה (יג) לְהַחֲמִיר עַל עֲצָמוּ וּלְחַזֵּר וּלְהַדְלִיקָהּ, אֵין לְכַרֵּךְ עָלֶיהָ (רשב"א (ב"ב) סימן תקל"ט ור"ן (שנ"ט. ד"ה שַׁמַּע מִינֵהּ)): **ג** לִנְר שֶׁל (יג) ויג) (כח) חָרַס שֶׁהַדְּלִיק בּוֹ לִילָה אַחַת, נִעֲשֶׂה יֶשֶׁן וְאֵין מְדַלִּיקִין בּוֹ לִילָה (כט) אַחֲרַת, אֲלֹא לּוֹקַח חֲדָשִׁים בְּכָל לִילָה, וְאִם אֵין לוֹ אֲלֹא יֶשֶׁן מְסִיקוֹ בְּכָל לִילָה בְּאוּר. וְנִר שֶׁל מִתְכַּת אֵין צָרִיךְ חֲדַשׁ. וְשֶׁל זְכוּכִית אוֹ שֶׁל חָרַס (ל) מְכַסֶּה, דִּינוּ כַּמִּתְכַּת: **ד** מֵאֵין חוֹשְׁשִׁין לַפְתִּילוֹת לְהַחֲלִיפֵם, (לא) עַד שֶׁתִּכְלֶה:

תרעד שַׁמְתָר לְהַדְלִיק מִנְר לִנְר. וּבּוֹ ב' סְעִיפִים:

א מְדַלִּיקִין (א) נִר חֲנֻפָּה מִנְר חֲנֻפָּה, *וְדוֹקֵא לְהַדְלִיק זֶה מִזֶּה (ב) בְּלֹא אֲמֻצָּעִי, אֲבָל לְהַדְלִיק מִזֶּה

^י תְּרוּמַת הַדָּשָׁן (ס"י קב).
כ הָר"ן (שבת ט. ד"ה שַׁמַּע מִינֵה)
כשֶׁם תְּשׁוּבוֹת הַרְשֵׁב"א (ח"א ס"י תַּקְלַט).
ל טור בִּשְׁם הָר"ם מְרֻטְבּוּנֵק עַל פִּי מִסְכָּת סוּפְרִים (פ"כ ה"ג), וְכֵן כְּתוּב שְׁאָרִי פּוֹסְקִים.
מ שְׁבִלֵי הַלֵּקֶט (ס"י קפח).
א מִימְרָא שַׁבַּת כ"ב (ע"א) וְכַרְבּ וּכְמָאן דְּאָמַר מִשּׁוּם בּוּזִי מַצְנָה, ר"א ש"ש (שס פ"ב ס"י ז) בִּשְׁם הָרִי"ף (שס ט), וְכֵן כְּתַב הַרְמְב"ן (שס כב: ד"ה וּמְדַקְאֵמַרְנִין).

שַׁעֲרֵי הַשּׁוּבָה

לֹא יִהְיֶה רָאִי. (וּלְעִנְיַת דַּעֲתִי אֵין זֶה מִקְרָא, דְּכִבְהֵאֵי גֻּנָּא דְּרָאִי בִּשְׁעַת הַבְּטוּל שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמַר דְּבִטְל, דְּמָכַל מְקוֹם כְּטַל כְּבוֹדוֹ מֵאֲלִיו מַחֲמַת הַתְּעוּבוֹת שֶׁהָרִי לֹא נִכְר מִי הוּא וְגָלָה כְּבוֹד מִמֶּנּוּ, וְכִינֵן שְׁאִם תֵּאמַר כְּשֶׁבִטְל לֹא יִהְיֶה לְהַתְּכַדּוּ מוֹעִיל הַתְּעוּבוֹת לְבִשְׁלוֹ, מַה שְּׂאֵין כֵּן הִיאַת שְׁאֹחַר הַבְּטוּל יִהְיֶה רָאִי לְהַתְּכַדּוּ יֵשׁ לוֹמַר דְּלֹא מִהְנִי לִיהַ הַבְּטוּל לַעֲשׂוֹת מֵאִינוּ רָאִי רָאִי, וְצָרִיךְ עֵינִין), וְכִּי רָאִית הַתְּרוּמַת הַדָּשָׁן לוֹמַר דְּנִר תִּנְכַּה קָרוֹי דְּכַר שְׁכַמְנָן אִף עַל גַּב דְּכַנְגִּידוּ בְּנֵרוֹת חַל אֵין נִמְכָּרִין בַּמִּנָּן, כִּמוּ בַּחֲתִיכַת חֲטָאֵת דְּבִטְלָה (יבמות פא:) כו', עֵינֵן שֶׁם, וְמַה שֶּׁכַּתַּב הַפְּנִים מֵאִירוֹת דְּלֹא הֵנָּה קְבוּעַ, עַל זֶה הִשִּׁיב הַשְּׁכוֹת יַעֲקֹב דְּדָמִי לְחֲשַׁע חֲנִיתוֹ אֲלֹא שֶׁהִמְקוּלִין נִתְעַרְבוּ שְׁהוּא אִינוּ יוֹדַע אִיזֵה טְרַפָּה דְּמִקְרִי גַם כֵּן קְבוּעַ. וְעֵינֵן שֶׁם בַּמִּנְחַת יַעֲקֹב כָּלַל מ"ג (ס"ק מו) דְּזֶה לֹא כִדְעַת בַּעַל סֵפֶר כְּרִיתוֹת (לשון לימודים שַׁר ג' ס"ו ר), וְעֵינֵן מַה שֶּׁכְּתַבְתִּי בַּסִּפְרִי בֵּית אֶפְרַיִם עַל טְרַפּוֹת (ראש אפרים) כְּתוּבָטְרַס הַתְּשׁוּבוֹת סִימָן ב', וּבִשְׁנִית בֵּית אֶפְרַיִם חֲלַק אֲכַן הַעוֹר (ס"י יא) כְּעֵנֵן זֶה דְּקְבוּצָה: **ב** [בְּשׁוּע"ע] וְאִפְּלוּ **כְּבִתָּה בַּעֲרֵב שַׁבַּת כו'**, עֵינֵן בְּט"ז (ס"ט) מַה שֶּׁכַּתַּב עַל הַתְּרוּמַת הַדָּשָׁן (ס"י קב) בְּזֶה, וְעֵינֵן בַּסִּפְרִי שְׁנִית בֵּית אֶפְרַיִם (אוי"ח) סִימָן ס"ג לִישִׁיב דְּבָרֵי הַט"ז וְהַתְּרוּמַת הַדָּשָׁן מִמֶּה שִׁישׁ לְחֶמֶה עֲלֵיהֶם, וּבִישׁוּב דְּבָרֵי הָרָא"ש (שבת פ"ב ס"ו ג) וְהָרִי"ף (שס ט), לִישִׁיב דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת (שס כא. ד"ה וּמִתּוֹר) וּבִקְשִׁית הַתְּהַרְשָׁא (שס ד"ה רע), עֵינֵן שֶׁם וְתַמְצָא מְרוּצֵ: **יב) לְהַחֲמִיר**, עֵינֵן בְּאֹר הִיטֵב. וְעֵינֵן שְׁכוֹת יַעֲקֹב חֲלַק ג' סִימָן מ"ח דָּאִף עַל גַּב דָּאֵין זְקוּק לָהּ, מִכַּל מְקוֹם צָרִיךְ לְהַנִּיחַ אֵת הַנּוֹתָר מִנְר חֲנֻפָּה שֶׁל שַׁעֲרָ אוֹ שֶׁל שָׁמֶן כֵּל זֵמַן עַת הַהַדְלָקָה, דָּאִם לֹא יַעֲשֶׂה כֵּן חֲזִישֵׁינן לְחַשְׁדָּא שְׁלֹא הַדְּלִיק כָּלַל, וְרָאִינָה מִדְּאָמְרִין (שס כג) חֲצַר שִׁישׁ לָהּ שְׁנֵי פִתְחִים כּו' מִשּׁוּם חֲשָׁד, וְקָשָׁה מֵאִי חֲשָׁד אֵיכָא שִׁידוּגוּהוּ לַכֹּף זְכוּת וְלוֹמַר דְּאֲדִלִּיק אֲלֹא שֶׁכְּבִתָּה וְאֵין זְקוּק לָהּ כִּסְתַמַּת הַפּוֹסְקִים, אֲלֹא וְדֹאִי כִּשְׁלֹא הֵנִיחַ הַנּוֹתָר בְּאוֹתוֹ מְקוֹם אֵיכָא חֲשָׁד לוֹמַר שְׁלֹא הַדְּלִיק כָּלַל, עֵינֵן שֶׁם. וְעֵינֵן שֶׁם שֶׁכַּתַּב לִישִׁיב קִשִּׁית הַבֵּית יוֹסֵף (ס"י תרע"א ד"ה חצור) אֲהַךְ דְּחֲצַר מִבְּרֻכוֹת (סא), וְגַם קִשִּׁית הַחֶסֶד צְבִי סִימָן צ"א אֲהַךְ דְּפָרִיךְ (שבת כג) וּמִנָּא תִּמְרָא דְּחִישִׁינָן לְחַשְׁדָּא דְּאֵמֵאֵי פִּרְךָ הִכָּא טַפִּי מִכַּל דִּיכְפִי, וְעַל זֶה כְּתַב דְּלַחֲשָׁדָא שְׁלֹא יַעֲשֶׂה כָּלַל לֹא חֲזִישִׁינן רַק הַחֲשַׁד כִּינֵן דְּאָמְרִין (שס) הַרְוָאָה מִכְּרֵךְ כּו' יַחֲשׁוּדוּהוּ שְׁרוּצָה לַצַּת חוֹכְתָּה בְּרָאִיתוֹ וְלֹא הַדְּלִיק בַּתְּחִלָּה, וְלִזְוֹ פִּרְךָ מִנָּא תִּמְרָא דְּאֵיכָא חֲשָׁד בַּכְּהֵא גֻּנָּא, וּמִיִּיתִי מִפָּאָה (תּוֹסְפַת פ"א ה"ז) דְּגַם כֵּן אֵיכָא חֲשָׁדָא שְׁלֹא נִתַּן מִן הַקָּמָה שְׁהוּא עַקֵר הַמַּצְנָה כּו' וְעֵינֵן שֶׁם, וְנִקְרָא מִינֵה לְדִינָא דְּגַם בַּכְּהֵא גֻּנָּא שִׁיחֲשׁוּדוּהוּ שְׁאִינוּ עוֹשֶׂה מִן הַמְּכַבֵּר גַּם כֵּן יֵשׁ לְהַשְׁמִר מִזֶּה מִשּׁוּם וְהִיָּתָם קִיָּים' כּו': **ג** ויג) **חָרַס**, עֵינֵן בְּאֹר הִיטֵב. וְעֵינֵן בְּרַכִּי יוֹסֵף (ס"ק) כְּעֵנֵן קֶלְפִי בִּיצִים לְנֵר חֲנֻכָּה בִּשְׁם אֲדָמַת קֶרֶשׁ (ח"ב או"ח ס"ו ז) שֶׁהִבֵּא בִּשְׁם בַּעַל חֶסֶד לְאַבְרָהָם (מַעֲנֵן ב' נהר נח) דְּקֶלְפִי בִּיצִים וּבִצְלִים אֵין מְדַלִּיקִין בָּהֶם. וְעֵינֵן בְּשִׂאִילַת יַעֲבִ"ץ חֲלַק א' סִימָן קמ"ט שֶׁכַּתַּב שְׁמֵהֵא טַעְמָא עֲדִיךְ טַפִּי לְהַדְלִיק נִר חֲנֻכָּה כְּפִנֵּס שִׁישׁ לוֹ דְּפִנּוֹת שֶׁל זְכוּכִית שְׂאֵין הָרִיחַ שׁוֹלֵט שֶׁתִּכְבֶּה מִהַר, וְהִבֵּא מֵהָא דַּעֲשִׁישִׁית שֶׁהָיָה דוֹלְקַת (שבת כג) כּו' וּסְתָם עֲשִׁישִׁית הוּא לְנֻטְרִין"א כִּמוּ שֶׁכַּתַּב רִשִׁי" (שס ד"ה עֲשִׁישִׁית), וְכֵן מוֹכַח מִעֲרוּהּ בַּעֲשִׁישִׁית (בְּרֻכוֹת כה:) כּו', וְהִבֵּאוּ בְּרַכִּי יוֹסֵף (ס"ק), וְלֹא רָאִינוּ מִי שְׁנוּהָ כֵּן:

מִשְׁנֶה בְּרוּרָה

(כט) אַחֲרַת, שְׁהוּא מְאוּס וּבּוּזִי מַצְנָה: **(ל) מְכַסֶּה**, הֵינּוּ מַצְפָּה בְּאֲכָר: **ד** (לא) **עַד שֶׁתִּכְבְּלָה**, שְׂאֵין בָּהֶם בִּזְיוֹן מַצְנָה, דְּאֲדַרְבַּה הֶם נוֹחִין לְהַדְלִיק יוֹתֵר כִּשְׁהֶם מְדַלִּקִין כְּכֹר:

א (א) **נִר חֲנֻכָּה מִנְר חֲנֻכָּה**, מִיָּרִי מְלִיל רֹאשׁוֹן וְאֵילָף שִׁישׁ יוֹתֵר מִנְר אַחַד וּמְדַלִּיק זֶה מִזֶּה, (ב) אִי גַמִּי בְּלִיל רֹאשׁוֹן וְיֵשׁ שְׁנֵי אֲנָשִׁים בְּבִית אַחַד שְׁכָל אַחַד מְדַלִּיק בַּפְּנֵי עֲצָמוּ, מְתַרִין לְהַדְלִיק זֶה מִזֶּה דְּשִׁמְיָהֵן נֵרוֹת שֶׁל מַצְנָה הֵן. וְאִף דְּמַבְאָר לְקַמָּן בְּסִימָן תַּרְע"ה (ס"א) שְׁצָרִיךְ לְהַנִּיחָהּ תַּחֲלָה עַל מְקוֹמָהּ וְאַחַר כֵּךְ לְהַדְלִיקָהּ, כְּכֹר כְּתַב הַט"ז לְקַמָּן (ס"ק ג) דַּעַל זֵמַן מוּעֵט אֵין לְהַקְפִּיד עַל זֶה, (ט) וּלְדַעַת שְׂאָרֵי אַחֲרוֹנִים דְּסוּכְרִין דַּעַל זֵמַן מוּעֵט גַּם כֵּן יֵשׁ לְהַקְפִּיד, הִכָּא מִיָּרִי שֶׁהָיוּ שְׁנִיָּהֵן קְבוּעִין בְּמִקְוָמָן, (י) אֲכַן הִיָּה לָהֶן פְּתִילוֹת אַרְכּוֹת וְהַפְתִּילָהּ מִגִּיעָה לְנֵר שְׁלִפְנֵיָהּ (ז) וְאֵין צָרִיךְ לְהַסִּירָהּ מִמְּקוֹמָהּ: **(ב) בְּלֹא אֲמֻצָּעִי**, דָּאֵין בְּזֶה בּוּזִי מַצְנָה כִּינֵן דְּשִׁמְיָהֵן שֶׁל

שַׁעֲרֵי הַצִּיּוֹן

לְהַדְלִיק וּמְדַלִּיקָהּ מֵהַאֲחֲרַת, דְּגַם כֵּן שְׁפִיר דָּמִי כֵּל שְׂאִינָה מְסִירָה לְגַמְרִי מִהַנֵּר וְפָרִי חֲדָשׁ בְּסוּף סִימָן תַּרע"ג. וּבִאֲלֵיָהּ רַבָּה (ס"ק) תַּרְנָן בְּאֲפֵן אַחַר דְּמִיָּרִי שֶׁמְטַטְטֵל נִר הַדְּלִיק וּמִגִּיעָהּ לְנֵר הַמִּנָּה וּמְדַלִּיקָהּ, אֲכַן הָפָרִי מְגִידִים מִכְּפַקֵּק דְּהָא מִבָּן בְּסִימָן תַּרע"ב (מַשׁ"ז ס"קא) בִּשְׁם לְקוּשִׁי מְהַר"י וַויִיל (ח"י דִּינִין וְהַלְכוֹת ס"י לב) דָּאֵין לְטַטְטֵל נִר חֲנֻכָּה מִמְּקוֹמָהּ בַּחוּץ שַׁעֲרוֹהּ, וְלַעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי נִרְאָה דְּסוּכְרַב הָאֲלֵיָהּ רַבָּה דִּהְלֹא כֵּל הַשַּׁעַם שְׁלֹא יֵאֻמְרוּ לְצַרְכּוֹ הוּא, וְהִכָּא הִלֵּא רֹאִין שְׁמַגִּיעָה לְצַרְךָ נִר חֲנֻכָּה אַחֲרַת:

^[1]

הַלְכוּת חֲנֻכָּה סִימָן תרעד תרעה

קמד. באר הגוֹזֶה

ב שם (ברא"ש) בשם בעל (התרומות) [התרומה] (סי' רכט), וכן כתב הר"ן (שם ט: ד"ה כל מילי) ופשוטו א. ג תרומת ד' שון (סי' קז). טור בשם ספר התרומה (שם).

לָזָה (ג) על ידי גר של חל אסור, ביוש מתירים (ד) גם בזה, גֵּאֲלָא אם פן הוא בענין שיש לחש שכיבה הנר של חל קדם שידליק נר אחר של חנכה. הגה: ונהגו להחמיר (ה) בנרות חנכה שלא להדליק אפלו מנר לנר, (ו) דעקר מצותו אינו אלא נר אחד והשאר (ז) אינו למצוה כל כך, ולכן אין להדליק (ב) [א] זה מצוה (הגהות מיימוניות (פ"ד ל"ט כ) ומרדכי (שנ"ג סי' רע"ב)). וכל זה אינו רק בעוד שדולקים למצותו, אבל אחר שעבר זמן המצוה מתרים בהנאה, (ח) כל שכן שמותר להדליק מהן (נימוקי יוסף הלכות קטנות (ה' נ"ט ט"ז)): **ב יוש מי שאומר, שגר של בית הכנסת ושל שבת ושל חנכה בלם של מצוה הם (ט) ומותר להדליק זה מצוה.** הגה: והוא הדין גר של תלמוד תורה או גר לחולה הצריך גר (נימוקי יוסף הלכות קטנות (ס)). ובנינו גר של בית הכנסת עין לעיל סימן קנ"ד סעיף י"ד:

תרעה שהדליקה עושה מצוה ולא הנחה. ובו ג' סעיפים:

א (א) **הדליקה עושה מצוה ולא הנחה, שאם היתה מנחת במקומה שלא לשם מצות חנכה, מדליקה שם ואינו צריך להסירה ולהניחה לשם מצות חנכה.** (ב) בלפיכך עשית שהיתה דולקת כל היום, שהדליקה מערב שבת למצות חנכה, למוצאי שבת (ג) מכבה ומדליקה לשם מצוה. (ד) ומכל מקום צריך (ה) שידליקנה במקום (ב) [א] הנחתה, גֵּשָׁאם הדליקה בפנים (ו) והוציאה לחוץ לא יצא, שהרואה

באר היטב

א (ב) זה מצוה. וכל שכן שאם נכבה השמש שאין להדליקו מן גר חנכה. וכתב רש"ל (בשור"ט סי' פה) שכתב הכנסת אין חלוק בין השמש לשאר הנרות שכל הנרות שבתוכה קרוים גר מצוה, ומשום הכי יש לגער באותן שמדליקין גרותיהן על ידי שפחות מנר בית הכנסת, חוץ ממוצאי שבת משום מבואות האפלות שעל ידי פן זכה שאול לפלכות (ויקרא רבה ט ב). ונר של הכדלה קרוי גר של מצוה, אבל אחר שהכדיל עליה כבר נעשה המצוה ויכול להדליק ממנה, דאפלו גר חנכה אחר שעור שוב אינה קרויה גר מצוה. עד כאן לשונו. [ועין סוף סימן קנ"ד (סי' יד):

א [א] זה מצוה. עין באר היטב. ועין בשור"ט בית יהודה סימן (י"ח) [כ"א] שכתב על זה, דהא בש"ס (שבת כב.) מוכח דמדליקין מנר לנר, אפלו גר דמהדרים מנר מצוה הסמוך לו, ואין לומר דמפרש גר של בית זה כו', וגם אין לומר דקאי לפי המנהג דסימן תרע"א (סי' כ) להדליק כל אחד מבני הבית, דסוף סוף הוא בכלל המהדרים, עין שם. ובאמת דברי הרמ"א הם מדברי הגהות מיימוניות והמקדכי:

א [א] הנחתה. עין בט"ו (סק"א) שכתב מפרש רש"י (שבת כב: ד"ה אי הדלקתה) דוקיא **א** (ב) הנחתה. ויניחנה שם חצי שעה, דרכי משה (אות א). ועין בבית יוסף (ד"ה מצאנו), דלש אומרים

משנה ברורה

אסור להשתמש לאורן, הוא הדין דאין להדליק מהן. ומכל מקום נראה דאין להחמיר בזה רק לענין להדליק ממנו גרות של חל, אבל גר של מצוה דמדינא מותר אפלו בתוך השעור, על כל פנים אין לנו להחמיר אחר שעבר השעור: **ב** (ט) ומותר להדליק זה מצוה. עין בבאור הגר"א שכתב, דלדעה ראשונה לעיל בסימן תרע"ג סעיף א' דאפלו תשמיש קדושה אסור להשתמש לנר חנכה, וכתבו השעם שאינו דומה להא דקניא לן דמדליקין מנר לנר, דהתם פלוג גרות חדא מצוה היא, מה שאין פן ללמד הוא מצוה אחרת ונראות כמבטלות זו את זו, (ס) גם בענינינו אסור. ועין בספר חמד משה (סק"ג) דדעתו גם כן דאין להדליק שאר גרות מנר חנכה, עין שם:

א (א) הדליקה עושה מצוה. מדמברכין אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר וכו'. ולפי זה (ב) גם בשבת ויום טוב נמי דינא הכי, וכמו שכתבנו לעיל בסימן רס"ג סעיף (י"א) [י'] בהגה (ס"ק מה): (ב) בלפיכך וכו'. רצונו לומר שאם היינו סוכרין שהנחה עושה מצוה, (ג) היה צריך לכבותה ולהגביה ולהניחה לשם מצוה ולהדליקה, אבל כיון שהדליקה עושה מצוה מדליקה כמות שהיא מנחת: (ג) מכבה ומדליקה לשם מצוה. ואינו מועיל מה שהדליקה אתמול לשם מצוה, דכל יומא ויומא מלתא באנפי נפשה היא: (ד) ומכל מקום צריך וכו'. רצונו לומר דלא תימא דלא אכפת לן בהנחה כלל ובאיזה ענין שידליק יצא, קא משמע לן: (ה) שידליקנה במקום הנחתה שאם וכו'. הנה בזמן הגמרא שהיה צריך להניח הנר חנכה על פתח ביתו מבחוץ, ששם הוא דצריך להדליק גם כן במקום ההנחה דהינו מבחוץ, ששם הוא מקום החיוב של פרוסומי נסא. ואפלו כהיום שאנו מקילין ומדליקין בפנים בבית, מכל מקום אינו יוצא באפן זה, דצריך שיהיה הדלקת הנרות (ג) במקום שיעינים לבסוף, (ד) משום דהרואה יאמר לצרכו הוא מדליקה. ולפי זה פשוט דהוא הדין אם הדליקה בחוץ והניחה בפנים גם כן אינו יוצא מטעם זה: (ו) והוציאה לחוץ וכו'. וכתבו (ה) הפוסקים שאפלו היה הדליקה והנחה במקום אחד

שער הציזון

(א) ולפי מה שבארתי משיב קצת לשון השלחן ערוך שדקדקו עליו האחרונים: (ד) כן הסכים הבי"ח (ס"א) ומגן אברהם (סק"ג) דאפלו באפן זה גם כן לא יצא: (ה) דרכי משה (אות א) בשם מהר"י ווייל (ח"י דיני והלכות סי' לב), והביאורו כמה אחרונים:

(ס) מגן אברהם (ריש הסי') בשם רבנו שמחה: (ו) ולפלא על הלבוש (ס"ב) שכתב בהפוך מצוה, והלא כן מבאר לעיל בסימן תרע"ג (ס"ב): (ז) פרי חדש ופשוט: **ב** (ט) ולדבריו גם נר שבת ונר בית הכנסת וכדומה אין להדליק אחד מחבור: **א** (ב) עין באלוה רבה (סק"א) ופרי מגדים (מש"ז סק"א): (ג) גמרא (שבת כג.):

אומר לצרפו הוא מדליקה. יוכן אם מדליקה (ז) ואוחזה בידו במקומה, לא יצא, שהרואה אומר לצרפו הוא אוחזה: **ב** ה'יש מי שאומר דכיון דהדלקה עושה מצוה, צריך שיתן שמן בנר כדי שעור, קדם הדלקה, אבל אם ברך והדליק ואחר כך הוסיף שמן עד כדי שעור, (ח) לא יצא ידי חובתו: **ג** (א) [ג] (ט) * ואשה מדלקת נר חגכה, (י) שאף היא חייבת בה. ואכל אם הדליקה חרש שוטה וקטן לא עשה (יא) כלום, (יב) ואף על פי שהניחה גדול. (יג) ה'יש מי שאומר בקטן שהגיע לחנופה מתר. הגה: (יד) * ולדידן דכל אחד מבני הבית מדליק בפני עצמו, קטן שהגיע לחנופה צריך להדליק (ז) גם כן: הנס. ז מסקנת המקרא שם. ח ה'ר"ן (ס' י' ד"ה אמר רבא הוה) בשם בעל העטור (ח"ב דף קטז).

שערי תשובה

דמורה כו', והשבות יעקב (ח"ב ס' ט) תמה עליו, דרש"י קאמר לענין מדליקין מנר לנר, אבל גם בשבת הדלקה עושה מצוה בדאמרין בש"ס (שם כג.) מדמברין להדליק כו', וענין במשפחות (לפני"ג סק"א) שהקשה כן, וכתב שפיר העיר בזה באלה רבה (סק"א) גם כן, וענין בברכי יוסף (סק"א) [וענין באר היטב. וענין בהלכות קטנות (ח"א) סימן (י"ב) (ב') שכתב, העוקר נר חגכה במקומה בתוך זמן הדלקה אפשר שלא יצא ידי חובתו, שהרואה יאמר לצרפו הוא דאדלקה מתחלה, עין שם. וענין (שם) סימן ר"פ נר חגכה שהניחה בקלת רפיה ומתנועע, אפשר דהרואה יאמר לצרפו הוא דאדלקה מאחר שאין הדלת קבועה, עין שם וצריך עיון בזה, ונראה דאם חוזר ומדליק במקום קבוע לא יברך: **ג** [ג] אשה. עין באר היטב. ומה שכתב בשם רש"ל דמדליק בעצמו על ידי סיוע אחר, עין במור קציעה שלא יברך ואין צריך לומר שאינו מוציא אחרים, עין שם, והביא מחזיק ברכה (סק"ה):

באר הגולה

ג * אשה מדלקת וכו'. עין משנה ברורה (סק"ט) דיכולה להוציא אפילו בעלה, אבל ידוע מה שאמר רבותינו ז"ל בברכות דף כ' (ע"ב) בן מברך לאביו ואשה מברכת לבעלה אבל אמרו חכמים תבוא מארה לאדם שאשתו ובניו מברכין לו. ומה שאמר (שבת כג.) דקא מדליק עלי בגו ביתאי, מפני שלא היה אז בביתו ועקר החיוב מנח על הבית:

* ולדידן דכל אחד וכו'. עין במשנה ברורה (סק"י), וענין לקמן בסימן תרע"ז בקמן אברהם סע"ף קטן ח' דהביא משלטי גבורים (שבת ט: אות א) דסבירא ליה דאפילו לדידן שמדליקין נר לכל אחד ואחד, קטנים פטורין, ודנהי דמחזיב לחנכו היינו בדרך שיש בו חיוב על הגדול מצד הדין, אבל בזה דגם בגדול ליכא פי אם משום הדור מצוה אינו מחזיב לחנכו בו הקטן. ואחר כך מצאתי במאירי (שם כא: ד"ה מצות חנוכה) שגם הוא כתב כן וזה לשונו, המהדרין במצות, נר לכל אחד ואחד לפי מנח בני בית הגדולים. עד כאן לשונו. ומה שכתב שם המחצית השקל להשוות דעת השלטי גבורים עם דעת הרמ"א הוא דחק גדול. ובאמת מה שהמגן אברהם הביא שם דבר זה, משום דכתב מתחלה דלדעת המחבר (שם ס"ב) מיידי על פתחו שיש לו בית בפני עצמו, להקי מסים ואפשר דאפילו לדידן וכו' ואינו חייב אלא בפני עצמו:

שם ושומעת הברכה, לא בענין אחר. וענין בתשובת עולת שמואל אשה אינה צריכה להדליק, דהיון רק טפלות לאנשים, ואם רוצים להברך. וכשאין האיש בבית תדליק האשה דהוי בתי חיובא ובברכה, ולא ידליק קטן, וכדלקמה. כתב רש"ל בתשובה סימן ע"ז, סומא, אם הוא בבית שאחרים (דולקין) [מדליקין] ויכול להשתתף בפריטי עמהם ויברכו עליו, זה עדיף, וכן אם יש לו אשה אשתו מדלקת עליו, ואם הוא בבית מיוחד ואין לו אשה, ידליק בעצמו על ידי סיוע של אחר, וענין בשערי תשובה (סק"ג) דלא יברך, וכל שכן שאינו יכול להוציא אחרים: (י) שאף היא חייבת בה. שהנס היה גם לכן, שהגזירה היתה על כל בתולה הנשאת שתפעל להגמון תחלה, וגם התשועה נעשה על ידי אשה, שבת יוחנן כהן גדול חתכה ראשו של ראש הצוררים: (יא) כלום. אפילו אחרים עומדין על גבם, דאין עליהן חיוב מצוה: (יב) ואף על פי שהניחה גדול. דהדלקה עושה מצוה ולא הנחה: (יג) ויש מי שאומר וכו'. הנה לפי מה שסתם המחבר בסימן תרפ"ט סע"ף ב' משמע דלמעשה אין לסמוך שיהיה הקטן יכול להוציא בהדלקתו לגדולים [אחרונים]: (יד) ולדידן וכו'. רצונו לומר דאף אם נימא להלכה דלא כהיש אומרים הנ"ל, ואינו יכול להוציא אחרים בהדלקתו, (יז) מכל מקום הוא בעצמו פיון שהגיע לחנופה צריך להדליק, וענין בבאור הלכה (ד"ה ולדידן). ונראה לי דלקטן אין צריך להחמיר פלי האי, ודי שידליק בכל לילה רק נר אחד לכולי עלמא. כתבו האחרונים דגר גם כן יכול לומר שעשה נסים לאבותינו:

שער הציני

לקמיה בשם עולת שמואל (ס"ה), וכן כתבו רש"ל (בשרית ס"ה פה) ואלה רבה (ס"ה חרעא סק"ג) דאשתו כגופו דמי ואינה צריכה, אלא דיכולה להדליק בעד כל בני ביתה: (א) ב"ח (ס"ב) וט"ז (שם): (ב) פרי מגדים (א"א סק"ד): (ג) שם (מש"ז סק"ד): (ד) ומה שכתב רמ"א ולדידן, היינו דלדעת המחבר לעיל בסימן תרע"א (ס"ב) שסובר שאין צריך להדליק אפילו המהדרין מן המהדרין רק הפעל הבית בשביל כלם, [ורק שמוסיף בכל לילה], אין שום קלל לומר דהקטן ידליק אם לא שיש לו בית מיוחד בפני עצמו, וכמו שפסק המחבר לקמן בסימן תרע"ז סע"ף ב', וכמו שכתב המגן אברהם שם (סק"ח):

באר היטב

שבגרות בית הפנסת מותר להדליק במקום זה ולהניח במקום אחר. ומכל מקום יש לזהר לכתחלה, מגן אברהם (סק"ב). וענין ט"ז סע"ף קטן א', וענין בשבות יעקב חלק ב' סימן מ' מה שתמה עליו: (ג) ואוחזה. היינו כל זמן מצותו, אבל אם אוחזה בידו קצת זמן ואחר כך מניחה כשהיא דולקת, יצא. ט"ז (סק"ג), עין שם: **ג** (א) אשה. ומוציאה אפילו איש, מה שאין כן במגלה דהוי כמו קריאת התורה. סמ"ג (עשין ורובן ד), וענין יד אהרן (נהגות ט). ואדם שהדליק יכול להדליק לאשה ולברך, ויגוון שעומדת אצלו בשעת הברכה או שמדלקת בעצמה. ב"ח (ס"ה חרעו ס"ד), עין שם. סומא אם יכול להשתתף בפריטי מוטב, ואם יש לו אשה אשתו מדלקת עליו, ואם אין לו אשה ויש לו בית מיוחד, מדליק על ידי סיוע של אחר דסומא חייב בכל המצות. תשובת רש"ל סימן (ע"ו) [ע"ז]: (ז) גם כן. עין בתשובת שער אפרים סימן מ"ב:

משנה ברורה

בפנים או בחוץ, גם כן יש לזהר שלא לטלטל הנרות חגכה ממקומן עד שישלם השעור של הדלקה דהינו חצי שעה, (ו) ויש מאחרונים שמקילין בזה, וכתב הפרי מגדים (א"א סק"ב) דלכתחלה בנודאי יש לזהר בזה. ואפילו בנרות חגכה שמדליקין בבית הפנסת, (ו) גם כן נכון לזהר לכתחלה שלא לטלטל ממקומן עד שעור חצי שעה: (ז) ואוחזה בידו וכו'. דעת הש"י (סק"ג) דדוקא שאוחזה כל זמן מצותו, אבל אם אוחזה בידו קצת זמן ואחר כך מניחה כשהיא דולקת, יצא, אבל (ח) פמה אחרונים מפקפקין בזה ודעתם דאין (לדלק) [להדליק] עד שיהיו מנחין תחלה במקומן: **ב** (ח) לא יצא ידי חובתו. וצריך לכבותה ולתן בה שמן כשעור, ולחזור ולהדליק (ט) בלא ברכה: **ג** (ט) אשה מדלקת. פרוש (י) בעד כל בני ביתה, ואפילו איש (יב) יכול לעשות אותה שליח להוציאו, (יג) אם עומדין בשעה שמדלקת ושומעין הברכה, וכדיעבד אם לא ענו אמן על הברכה גם כן יצאו. (יז) וכן איש מברך לאשה ויוצאת ידי חובתה אם עומדת

הַלְכוּת חֲנֻכָּה סִימָן תרעו

קמה.

באר הגולה

תרעו סדר הפרכות וההדלקה. ובו ה' סעיפים:

א ^אהמדליק בליל ראשון מברך שלש ברכות, (ב) [א] (א) להדליק נר חנכה ושעשה נסים ושהחנינו, וְיָאֵם לֹא בָרַךְ זֶמֶן בְּלִיל רֵאשׁוֹן, מְבָרַךְ בְּלִיל שְׁנִי (ב) או כְּשִׁיזְכּוּר: **ב** גמליל ראשון ואילף מברך (ג) שתים, להדליק ושעשה נסים. הגה: * ויברך כל הפרכות (ד) קדם שיתחיל להדליק (מהרי"ל (מנהגים)): **ג** ימי שלא הדליק (ה) ואינו עתיד להדליק באותו הלילה, (ו) וגם אין מדליקין עליו בתוך ביתו, כשרואה נר חנכה מברך שעשה נסים, ובלייל ראשון מברך גם שהחנינו, וְיָאֵם אַחֵר כֶּף בְּלִיל שְׁנִי או שליש בליל להדליק, (ז) (ז) אינו חוזר ומברך שהחנינו: **ד** (ח) לאחר שהדליק אומר (א) הנרות הללו אנו מדליקין על התשועות ועל הנסים ועל הנפלאות וכו': **ה** יתחיל להדליק בליל ראשון (ט) בנר היותר (ז) [ד] ימיני, * ובלייל שני כשיסיף נר אחד סמוך לו, יתחיל ויברך על הנוסף שהוא

באר היטב

א (ב) להדליק. וכן כתב הגר"י ז"ל (שער הכוונות דרושי החנוכה). ועין של"ה (מס' תמיד פ' נר מצוה אות ה) שיש לומר שלחנכה פכה אחת, ועין בהלכות קטנות חלק א' סימן ג'. אם שכח והדליק נר אחד פחות מן הראוי ידליק עוד ולא יברך, פי הפרכה שעשה בתחלה על חייב כל הנרות עשה, בית יוסף סימן תרע"ב (ד"ה וכתוב בארוחת), מגן אברהם (ריש הסי'), עין שם: **ג** (ז) אינו. והוא הדין אם אשתו הדליקה עליו בראשון, עין מגן אברהם (ס"ק): **ד** (ג) הנרות. אחר שהדליק נר הראשון אומר הנרות, ויהיו ל"ו תבות מלבד שתי תבות הראשונות רמז למנין הנרות. ושל"ל (בשור"ט סי' פה). ובשני תבות הנרות הללו יש שמונה אותיות רמז לשמונת ימי חנכה: **ה** (ז) ימיני. בתרימית תדען סימן ק"ו כתב דבני ריינו"ס

משנה ברורה

א (א) להדליק נר חנכה. בגמרא (שבת כג.) (ב) וכל הפוסקים איתא נר של חנכה, וכן כתב המהרש"ל (שור"ט סי' פה), אף שכתב שיאמר 'שלחנכה' במלה אחת ולא 'של חנכה' שתי מלות, והעולם אין נוהגין להקפיד בזה [פרי מגדים (א"א ריש הסי')]. 'בזמן הזה' (ז) ולא 'ובזמן'. 'והגיענו לזמן הזה', הלמ"ד בחיר"ק ולא בפת"ח: **(ב)** או כשיזכר. רצונו לומר כשיזכר בשאר הלילות בשעת ההדלקה [לבוש (ס"ב)]. ואם נזכר אחר ההדלקה (א) אינו מברך בלילה זה עוד: כל שמונה ימים הדליקו מן הפך, (ז) אבל זמן, משהגיענו להתחלת הזמן הגיענו: **(ד)** קדם שיתחיל להדליק. דבצענו שיהיו הפרכות עובר לעשייתן. הדליק נר חנכה ושכח לברך על הדלקתה ורק קדם שהדליק בלן נזכר דעדין לא ברח, (ה) יש לו לברך כל הפרכות [תשובת רבי עקיבא איגר מהדורה תניינא סימן י"ג], עוד כתב שאם נזכר לאחר שהדליק בלם אין לו לברך ברכת 'להדליק', (ו) רק ברכת שעשה נסים (ו) וכן ברכת 'שהחנינו' (ח) יש לו לברך: **ג** (ה) ואינו עתיד להדליק באותו הלילה. אבל אם ידליק אחר כך לא יברך אראיה, כיון דיוכל לברך אחר כך על ההדלקה: **(ו)** וגם אין מדליקין וכו'. ויש פוסקים (ט) דסברי דאפילו יודע שמדליקין עליו בביתו, כיון דהוא בעצמו אינו מדליק (י) וגם אינו משתתף עם אחרים בפריטי, צריך לברך על הראיה להודות על הנס וגם לברך אז 'שהחנינו', (יא) ומכל מקום אינו כדאי לעשות פן למעשה דספק ברכות להקל: **(ז)** אינו חוזר וכו'. משום דהלא ברח מאתמול כשראה הנרות. ואם באתמול לא ברח כלל משום דסמך על אשתו שמדלקת בביתו, וכפי מה דמוכח מדברי המחבר דאם אשתו מדלקת עליו בתוך ביתו חשוב כמו שהדליק בעצמו, על פן אם בא בליל שני לביתו ומדליק (י) אינו צריך לברך ברכת שהחנינו: **ד** (ח) אחר שהדליק וכו'. אחר שהדליק נר הראשון שהוא העקר אומר הנרות הללו ויגמר ההדלקות בעוד שאומר 'הנרות' כו'. ובגסס 'הנרות' (יג) יש שלשים ויש תבות נגד הנרות של חנכה מלבד אלו שני תבות 'הנרות הללו', כלומר, הנרות הללו הם שלשים ויש, עד כאן לשון רש"ל (שם). [ובשני תבות 'הנרות הללו' יש שמונה אותיות רמז לשמונת ימי חנכה]. ומכל מקום מי שנוהג לומר 'הנרות הללו' לאחר שהדליק הכל נמי שפיר דמי ופרי מגדים (מש"ו סק"ה): **ה** (ט) בנר היותר ימיני וכו'. יתחיל ויברך על הנוסף וכו'. ואין חלוק בין שמניח מימין הפתח ובין שמניח משמאל

שער הביטוי

בטעמא: **(ו)** וכן מצד הפרי מגדים (שם) בסוף דבריו, עין שם: **(ו)** כגון דאיתרמי דלא ברח בלילה ראשונה, דזמנו כל השמונה ימים: **(ז)** דלא גרע מרואה נר חנכה דמברך שתי ברכות אלו ו[שם]: **ג** (ט) מרדכי (שבת פ"ב סי' רסו), ועין בבאור הגר"א שכתב דכן מוכח גם פן מרש"י (שם ד"ה הרואה העובר), וכן כתב במאירי (שם ד"ה המדליק), ועין באליה רבה (ס"ק) שהביא עוד פמה ראשונים דסברי הכי, ושלם בדעת הט"ז (ס"ק) שכתב דדעת מרדכי הוא יחידא, ועל פן פסקו הפ"ח (ס"ג) ופרי חדש ואליה רבה פן להלכה: **(י)** דאלו היה משתתף בפריטי ושומע ברכה מבצל הבית, ואפילו אם לא ראה אז הנרות אינו מחיב לכלי עצמא לברך אחר כך על הראיה, דשומע בעונה ויהי כבר הודה על הנס [כ"ה (שם)]: **(יב)** ט"ז (שם) ומגן אברהם (ס"ק) וברכי יוסף (ס"ק), פי הסמ"ג (כ"ה) [שם]: עיין דרכנו ה' והרשב"א (שבת כג. ד"ה הרואה) עומדים בשיטת הר"ן (שם י' ד"ה א"ר ח"א) להקל וכפסק השלחן ערוך: **(יג)** מגן אברהם (ס"ב) ושארי אחרונים, ועין באליה רבה (ס"ה) ובשארי אחרונים דגם הפ"ח (שם) מודה לזה ולא כתב אלא לשיטתו הקודמת: **ד** (י) ויאמר הנרות הללו קדש, ולא יאמר קדש הם דאם פן יהיה ל"ו תבות [אליה רבה (ס"ה)]:

א מיקרא דרב יהודה שבת כ"ג ע"א). **ב** טור בשם תשובת אביו הרא"ש. **ג** שם בפיקרא הנזכרת. **ד** שם, וקפודש רש"י (ד"ה הרואה העובר) בשם רבנו יצחק פן יהודה משום רבנו יעקב. **ה** תשובת אשכנזית (שור"ט מהר"ם מרטנבורג ד"פ סי' נז). **ו** טור בשם מסכת סופרים (פ"כ ה"ו). **ז** מהרי"ק בש"ש (קכ"ד) [קפ"ג] על פי המרדכי בפרק ב' דשבת (ס"י רסח) בשם ר"מ.

יותר שְׁמָאִלִי (י) * כְּדִי לְהַפְנוֹת לְיָמִין, וְכֵן בְּלִיל שְׁלִישִׁי כְּשִׁיּוֹסִיף עוֹד אֶחָד סְמוּךְ לְשָׁנֵי נְרוֹת הָרָאשׁוֹנוֹת יִתְחִיל בְּנוֹסֵף וּבו יִתְחִיל (ס) [וה] הַבְּרָכָה וְאַחַר כֵּךְ יַפְנֶה לְצַד יָמִין, (יא) וְכֵן בְּכָל לַיְלָה, נִמְצָא שְׁתַּמִּיד

בְּאֵר הַיָּטֵב

מתחילין להדליק בנר יותר שמאל ופונה לצד ימין משמע כל פנות וכו', וכן עשה מהר"ם, ובני אוסטרייך מתחילין לצד ימין ומדליקין בדרך שאנו בני ברית בוחבין, וכתב שם להשוות הדעות הללו, בדמקום שאין מזוזה בחדר ממילא צריך להדליק בימין הכניסה בצד השפח הסמוך לפתח, ואם כן הנר שהוא כנגד ימינו הוא הסמוך לפתח לעולם, ובו צריך להתחיל שהוא עקר המצוה בדבדידיה לחדר הני סגי אי לא הני בעי למיהוי מן המהדרין, אכל בני ריינו"ס מיירי שיש לו מזוזה בחדרו ואם כן הוא צריך להדליק משמאל הכניסה, ואם כן נר הסמוך לפתח לעולם נגד שמאלו. ואם תאמר אם כן מה צריך מהר"ם לשעם דכל פנות וכו', תיפוק ליה משום האי טעמא דצריך להדליק תחלה בשפח הסמוך לפתח, ויש לומר דנפקא מינה אם היו הנרות מסדרים מצד הפתח לצד דפן שנגד הפתח, כגון אם הפתח במזרח והנרות מסדרים ממזרח למערב, שאז צריך להפך פניו לדרום ולהתחיל בנר שסמוך לפתח ולא יתפך פניו לצפון ויתחיל באותו הנר משום דכל פנות וכו', עד כאן לשונו. וכתב בית יוסף (ד"ה ובתורת הדשן) על זה ונראה שמהנה בני ריינו"ס הוא הנכון, שצריך להדליק בכל לילה על הנר הנוסף וכמו שכתב כאן בשלחן ערוך, ואין לחלק בין היכא שהנרות בימין הכניסה להיכא שהם בשמאל הכניסה, וכן אנו נוהגים. עד כאן לשונו. (והנה במקנן אברהם (ס"ו) תרעו (ס"ג) כתב דמהרי"ל (ס"י קמה) ומהר"י גייל (חי' דינין והלכות ס"ו לא) מיירי כשאוכל בחדר בפני עצמו. ואינו נכון, עין אליה רבה (שם ס"א). ומבאר בב"ח (ס"ג) ובשניר בנסת הגדולה (ס"י תרעו הגה"ט ס"ג) דהמשותף צריך לשמע הברכות מהמבקר, דאם לא כן צריך לבקר על הראייה). וכתב רש"ל (שם) המדקדק גי'ח בארץ כשפוד שיהא בלן שרין בשפח הסמוך לפתח, ויתחיל בשמאל ויפנה לימין, וכן פסק הב"ח (ס"ד), וכן כתב הש"ז (ס"ד) נהגי' בעצמי הדרך היותר נכון לסדר הנרות בארץ סמוך לפתח כמו שכתב רש"ל, כדי שיהיו כל הנרות בשפח הסמוך לפתח, ולהדליק בלילה ראשונה בנר שאצל הכתל ובגליל שני יוסיף לו נר שני סמוך לו כך יוסיף נר אחר לצד חלל התור ויתחיל בו ויסים באותו שאצל הכתל. ואם אי אפשר לסדר כן יסדר אותם על הכתל כשורה מצד ימין הפתח, ואף על פי שהאחרים שיוסיף לא יהיו בלם בשפח הסמוך לפתח, אין חשש בזה פיון שהנר הראשון הוא באותו טפח סגי, ויתחיל בכל לילה בנוסף שהוא ימין המזמון בפני האדם, וידליק אחר כך עד נר שאצל הכתל כן נראה לי נכון. עד כאן לשונו, עין שם. ומטה משה (ס"י תתקפ) כתב בשם רש"ל שגי'תם בתוך חלל הפתח כמו המזוזה, עין שם: (ס) הַבְּרָכָה. ואם הדליק ולא ברך יש לו לבקר על השאר, וכל זמן שעוסק יש לו לבקר, הלקות קטנות חלק א' סימן ג', עין שם:

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

הפתח, תמיד יתחיל הבִּרְכָּה בנר הנוסף [בית יוסף (ד"ה) ובתורמת הדשן)]. (יד) ויש אומרים דאם מנח בימין הפתח אזי צריך להתחיל תמיד בנר הימיני שהוא סמוך לפתח והולך מימין לשמאל, ואם מניח הנרות בשמאל הפתח צריך להדליק גם כן תמיד תחלה הנר הסמוך להפתח, והולך ומדליק משמאל לימין, (ט) ודעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד. (טו) ומה טוב ונכון אם יכול לסדר בלם בתוך חלל הפתח שיהיו בלם שוין בשפח הסמוך לפתח, אכן יזהר שלא יפתח הפתח במשך חצי שעה שהנרות דולקין שלא יכבם הרוח, ועין במה שכתבנו בבאור הלכה (ד"ה כד') דעת הש"ז (ס"ו) בענין זה: (י) כְּדִי לְהַפְנוֹת לְיָמִין. כמו שאמרו חז"ל (יומא נח:), כֹּל פְּנוֹת שְׂאֵתָהּ פּוֹנֶה לֹא יֵהָא אֱלָא דֶּרֶךְ יָמִין: (יא) וְכֵן בְּכָל לַיְלָה וְכו' מְבָרֵךְ עַל הַנוֹסֵף וְכו'. והוא הדין כשמדליק (י) בחלון או בחלל הפתח או בבית הכנסת, בליל ראשון ידליק בתחלה בנר היותר ימיני ובגליל שני ביותר שמאלי, וכן בגליל שלישי ורביעי עד יום שמיני הכל ידליק בנר הנוסף ואחר כך פונה והולך לצד ימין, (יט) ובכל זה ירחיק את עצמו לצד שמאל בעת ההדלקה, כדי שיפגע

מקום אין לרחות גם כן שיטת הש"ז אחרי שהפרי מגדים והדרך החיים (סדר הדלקת הנרות ס"א) העתיקוהו להלכה. ואין נפקא מינה בכל זה בעצם המצוה דבכל גוני יוצא לכויל צלמא, רק לענין לבתחלה באיזה מקום נכון יותר להתחיל להדליק ממנו:

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

מדליק ומברך תמיד על סמוך לפתח ועל עקר המצוה. עד כאן לשונו: (טו) ח"י אדם (כלל קנר סכ"ז), כי בפרי חדש הסכים להמחבר וכן בתשובת חתם סופר חלק ארח חיים סימן קפ"ז, ואין בנו פח להכריע: (טז) מטה משה (ס"י תתקפ) בשם הפנהרש"ל, ולהביאווה האחרונים: (יז) ח"י אדם (שם) ופשוט: (יט) שם:

שַׁעַר תְּשׁוּבָה

בפנים מאירות חלק א' סוף סימן צ"ח, שכתב על ראיית מגן אברהם (ס"ה) מיומא דף ג"ט (ע"א) שאין ראיה, דיש לומר דשפיר בהלבוש להדליק מימין לשמאל בדרך הכתיבה, דהתם נמי גבי מתנות מזבח הפנימי יש לומר דמה שמושך ידיו אליו בדרך הכתיבה הוי דרך ימין ומה שמושך ידיו ממגד גופו ונהלאה הוי דרך שמאל, עין שם: [ה] הַבְּרָכָה. עין באר היטב. ומה שכתב וכל זמן שעוסק כו' משמע קצת דאף לאחר שהדליק בלם אלא שצדין עסוק שם בתקון הפתילות וכיוצא בו יכול לבקר, וזה אינו, כמבאר ביורה דעה סימן י"ט דלהש"ף (ס"ה) לא יברך אחר השחיטה כלל כשלא ברך קדם, ולהפרי חדש (ס"ה) מצי לברך תוך כדי דבור של השחיטה, וכן מבאר לעיל סימן תל"ב (ס"א) דלאחר סיום הדריקה אין לברך, [ועין סימן קס"ז סעיף ח' ובסימן (תר"מ) (תרל"ט) סעיף קטן י"ח ובסימן תרנ"א (באר היטב) סעיף קטן י"ב (עין שם שכתב שאם שכת לברך קדם הלקיחה, מברך צדין, ועין בפרי מגדים שם (א"א ס"ק א') שכתב שיש לה משך זמן שצריך לנענע, ובאליה רבה (שם ס"ק טו) כתב דלהרבה פוסקים מיקרי זה עובר לעשייתה, דכל זמן שהיא בידו צדין הוא עוסק במצוה, עין שם. ואין זה ענין לקאן דהתם טכסיס הברכה על הלקיחה, וכל זמן שהוא בידו חד לקיחה היא, מה שאין כן כאן שטכסיס הברכה להדליק וכל שהדליק מיד גמר מצוהו. ואפשר דגם כאן אם העסק בענין שאם לא היה מתקן היה עומד לכבות מיד, שפיר יכול לבקר, דהני ליה כלא הדליק צדין כלל כיון שהיתה עמידה לכבות מהדלקה זו ובכהאי גונא ודאי ככתה זקוק לה, ואפשר דגם הנקסט הגדולה (ס"י תרעג הגה"ט) ונח"ז (שם סוסק"י) שהביא בסימן תרע"ג סעיף קטן י"א, מודים בזה דחזור ומדליק בברכה, דהתם כתב הש"ו, מדליק במקום שהרוח מצויה, דשקא דמא לשמינס שאין נמשכים אחר הפתילה, עין שם, והתם גם כן אינו [ובבירור רק חשש שלא ימשך היטב ויכבה או שלא יעמד ברוח, אכל על כל פנים ההדלקה עצמה היתה כראוי, מה שאין כן בזה דבשעת הדלקה גופה ידוע שלא תהיה דולקת בלא התקון ויברכה לבשלה היא אם אינו מתקן, ובכהאי גונא מסתברא שיכול לבקר אחר ההדלקה קדם התקון דתקון זה בנדיא שייך להדלקה, ובאלו לא הדליק דמי). אף בהלכות קטנות שם כתב וזה לשונו, שאלה, אם הדליק הראשון ולא ברך אם יברך על

לצד חלל התור, ויתחיל בנר הנוסף ויסים בנר שאצל הכתל, וכן בכל לילה שאחר כך יוסיף נר אחר לצד חלל התור ויתחיל בו ויסים באותו שאצל הכתל. ואם אי אפשר לסדר כן יסדר אותם על הכתל כשורה מצד ימין הפתח, ואף על פי שהאחרים שיוסיף לא יהיו בלם בשפח הסמוך לפתח, אין חשש בזה פיון שהנר הראשון הוא באותו טפח סגי, ויתחיל בכל לילה בנוסף שהוא ימין המזמון בפני האדם, וידליק אחר כך עד נר שאצל הכתל כן נראה לי נכון. עד כאן לשונו, עין שם. ומטה משה (ס"י תתקפ) כתב בשם רש"ל שגי'תם בתוך חלל הפתח כמו המזוזה, עין שם: (ס) הַבְּרָכָה. ואם הדליק ולא ברך יש לו לבקר על השאר, וכל זמן שעוסק יש לו לבקר, הלקות קטנות חלק א' סימן ג', עין שם:

בְּאֵר הַלְכָּה

להתחיל בשפח הסמוך לפתח, אין לחוש לזה, וטעם ה'ש אומרים שכתבתי בפנים עין בשער הצייון (ס"ק יד):

* כְּדִי לְהַפְנוֹת לְיָמִין. עין משנה ברורה (ס"ט). ודעת הלבוש (ס"ה) ונח"ז (ס"ו) דכוננת המגרא חפך מזה דהיינו שגלף מימין לשמאל, [וראיית המגן אברהם (ס"ה) לנגד שיטה זו כבר דחוה האחרונים עין בשערי תשובה (ס"ד)], ולפי זה פסק הש"ז באפן זה, דהיינו היכא שיש מזוזה שצריך לסדרם משמאל הכניסה אצל הכתל, יסדרם בשפח הסמוך לפתח ויתן בלילה הראשון הנר אצל הפתח ובגלילה שניה יתן הנר הנוסף לצד חלל הבית, דהיינו שהנר הנוסף יהיה לימינו ונר הראשון יהיה לשמאלו, ויתחיל להדליק מן נר הנוסף וידליק מן ימין לשמאל, וכן בגלילה שלישית כשמוסיף עוד נר יהיה הוא לימינו ונרות הראשונים לשמאלו ויתחיל להדליק מן נר הנוסף וילף מן ימין לשמאל. והיכא שסמדרם בחלל הפתח או בחלון או בבית הכנסת, יסדר בלילה הראשונה בקצה השורה הנר לשמאלו, ובגלילה שניה יתן אצלו הנר הנוסף לימינו ונר הראשון יהיה לשמאלו ויתחיל להדליק מן נר הנוסף שהוא לימינו וילף מן ימין לשמאל, וכן בכל לילה כשיפתן נר הנוסף ידליק ממנו וילף מן ימין לשמאל עד שגליל שמיני הנר הנוסף הוא בקצה השורה לימינו, וידליק גם כן אותו בתחלה וילף מן ימין לשמאל, ואם כן צריך לעמד אחוריו לצפון ופניו לדרום. ועין בפרי מגדים (מש"ז ס"ו) שכתב שהוא נהג כהש"ז. נמצא שיש לנו שלש שיטות, דעת המחבר, ודעת רש"ל (בשור"ת ס"ו פה) והגר"א, ודעת הש"ו, וכל אחד יעשה כמנהגו, ואף שבחיי אדם (כלל קנר סכ"ג) לא נזכר כי אם שיטת השלחן ערוך ושיטת הפנהרש"ל, מכל הנרות ס"א) העתיקוהו להלכה. ואין נפקא מינה בכל זה בעצם המצוה דבכל גוני יוצא לכויל צלמא, רק לענין לבתחלה באיזה מקום נכון יותר להתחיל להדליק ממנו:

ה (יד) רש"ל (בשור"ת ס"ו פה), וכן הוא גם כן דעת הגר"א, שהוא חולק על מה שכתב בשלחן ערוך שיברך על הנוסף, משום דהלא זה אינו אלא למהדר ביותר וגי'ח עקר המצוה ויברך על הרשות, וגם משום פנות לימין יבשל עקר המצוה טפח הסמוך לפתח. אלא העקר שיתחיל בנר הסמוך להפתח בין מדליק בימין הפתח או בשמאל ויברך כל הלילות עליו, ובהז

הַלְבוֹת חֲנֻכָּה סִימָן תַּרְעוּ תַרְעוּ

מִכְרָךְ עַל הַנוֹסֵף שֶׁהוּא מוֹרָה עַל הַנֶּס, שֶׁהָיָה בְּתוֹסַפַּת הַיָּמִים נְתוּסָף הַנֶּס:

תַּרְעוּ דִּין אֶכְסֵנָאִי בַּחֲנֻכָּה. וְבוּ ד' סְעִיפִים:

א (א) אֶכְסֵנָאִי (ב) שְׁאִין מִדְּלִיקִין עָלָיו בְּבִיתוֹ, צְרִיף (ג) * לָתֵת (ד) פְּרוּטָה לְבַעַל הַבֵּית (ו) * לְהַשְׁתַּתֵּף * עֲמוּ (ז) בְּשִׁמְן שֶׁל נֵר חֲנֻכָּה. (ח) בְּנֹאֵם יֵשׁ לוֹ (ו) * פֶּתַח * פְּתוּחַ

א מִימְרָא דְרַבִּי זִירָא שֶׁבַת כ"ג (ע"א). ב מִקָּא דְרַב הוֹנָא שֶׁם.

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

הַשְּׂאֵר, תְּשׁוּבָה אֲפֹשֶׁר כָּל זְמַן שֶׁעוֹסֵק בַּהֲדוּר מִצְוָה יֵשׁ לוֹ לְכַרֵּךְ. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְרַצוֹנוֹ לִזְמַר דִּהְיוּנוֹ כָּל זְמַן שֶׁהוּא עוֹסֵק בַּהֲדֻלָּתָהּ שְׂאֵר הַנְּרוֹת שֶׁהֵם הַדּוּר מִצְוָה כְּדִקְוִימָא לֵן הַמְהַדְרִים מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ, שְׁפִיר מְכַרֵּךְ, אָבֵל לֹא מִיָּרִי אַחֵר שֶׁהַשְּׁלִים הַתְּלָקָה כָּל הַנְּרוֹת דָּאָא לֹא יִכְרֹךְ אִף שֶׁעֲדוֹן עוֹסֵק בָּהֶם, אִם לֹא שֶׁעוֹסֵק בַּתְּקוּן הַתְּחִילוֹת שֶׁיִּדְעֵהוּ שְׂאִי אֲפֹשֶׁר לִהְיוֹת דּוֹלָקָה בְּלֹא תְּקוּן זֶה, וְכֵמוּ שֶׁכְּתִבְתִּי לְעִיל:

סוּמָא, עֵינִן סִימָן תַּרְע"ה סְעִיף קָטָן ג' מִה שֶׁכְּתִבְתִּי שָׁם: (ז) בְּשִׁמְן. וְצִרִף הַבַּעַל הַבֵּית (חֲמִכָּה) שֶׁהוּא הַדִּין אִם הַבַּעַל הַבֵּית מִקְנֶה לוֹ חֵלֶק בְּשִׁמְן בְּמִתְנָה, שְׂרִי. מִגֵּן אֲבָרְהָם (ס"א):

בְּאוּר הַלֶּכָּה

א * לָתֵת פְּרוּטָה לְבַעַל הַבֵּית. עֵינִן מִשְׁנֵה בְּרוּךְ (ס"א) מִה שֶׁכְּתִבְנוּ בְּכַחוּר הַסְּמוּךְ עַל שְׁלֹחַן בַּעַל הַבֵּית דָּאיִנו צְרִיף לְהַשְׁתַּתֵּף, הוּא מְדַבְּרִי הַמִּגֵּן אֲבָרְהָם (ר"ש ס"י), [נֹאִינוּ מְדַבְּרִי מִהַרְשָׁ"ל (שו"ת ס"י פ"ה)]. וְעֵינִן בְּפָרִי חֲדָשׁ דְּלִידִידִיה בְּכָל גּוֹנֵי צְרִיף לְהַשְׁתַּתֵּף, וְמִה שֶׁהִבִּיא הַמִּגֵּן אֲבָרְהָם רָאִיָּה מְדַבְּרִי מִהַר"י אֲבוּהָבָה (בְּבִיאורו לְטוֹר) בְּשֵׁם אֶרְחוֹת חַיִּים (אוֹת י"ד) לְעֵינִן בֵּן הַסְּמוּךְ עַל שְׁלֹחַן אֲבִיו, הַמִּזְאִירִי (שֶׁבַת כג, ד"ה חֲכָמִי הַחוּסִי) הִבִּיא בְּשֵׁם חֲכָמִי הַחוּסוֹפּוֹת דָּגִם בְּזֶה צְרִיף לְהַשְׁתַּתֵּף, וְאִף לְהַמְאִירִי שְׁחוּלֵק שָׁם עֲלֵיהֶם, עַל כָּל פְּנִים בְּדִינָא דְּהַמִּגֵּן אֲבָרְהָם בְּיָדָאִי מוֹדָה לָהֶם דְּצִרִיף לְהַשְׁתַּתֵּף, עֵינִן שָׁם בְּדִקְרִי:

* לְהַשְׁתַּתֵּף וְכו'. וּמִכָּל מְקוֹם צְרִיף לְזַהֵר בְּשִׁתּוֹף זֶה שְׁלֹא יִדְלִיק זֶה לִילָה אַחַת וְזֶה לִילָה אַחֲרָה, אֲלֵא יִהְיֶה הַשְּׁמָן מִשְׁתַּף בְּכָל לִילָה וְלִילָה, אוֹ יִתֵּן לוֹ פְּרוּטָה לְזוֹכֹת לוֹ חֵלֶק בְּכָל הַלֵּילוֹת, [מִזְאִירִי (ש"ס) בְּשֵׁם חֲכָמִי הַחוּסוֹפּוֹת]:

* עֲמוּ וְכו'. עֵינִן בְּפָרִי מְגִידִים בְּאֶשֶׁל אֲבָרְהָם אוֹת ג' שֶׁכְּתִב, אִם שְׁנֵי בַּעֲלֵי בָתִּים דָּרִים בְּחֶדֶר אֶחָד וְאִין סוּמְכִין וְכָל אֶחָד אוֹכֵל מִשְׁלוֹ, צְרִיף עֵינִן אִם יֵי בְּשִׁתּוֹף, דְּאֲפֹשֶׁר דְּצִרִיף כָּל אֶחָד מִדִּינָא לְהַדְלִיק בְּשִׁלוֹ, וְאוֹרֵחַ אֲפֹשֶׁר הִקְלוּ. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכֹאֵת ח' הִבִּיא דְּחוּלָקִין בְּזֶה הַלְבוּשׁ (ס"ג) וְהַפְּרִי חֲדָשׁ, וְעֵינִן שָׁם בְּפָרִי חֲדָשׁ הִבִּיא רָאִיָּה לְדְבָרֵינוּ מְדַבְּרִי הַמִּגֵּן מִשְׁנֵה בְּפָרִי ד' מִהֲלֹכוֹת חֲנֻכָּה (ח"ד) דְּצִרִיף לְהַדְלִיק. אֲמַנִּים מְדַבְּרִי הַשְּׁבָלִי לְקַט בְּהִלְכוֹת חֲנֻכָּה סִימָן קפ"ה בְּשֵׁם רַבּוֹתֵינוּ, מִסְתִּימָת דְּכָרְיוּ מִשְׁמַע דְּכִינִן שֶׁהֵם בְּבִית אֶחָד יֵי בְּשִׁתּוֹף:

* פֶּתַח וְכו'. לְכֹאֲרָה כִּינִן דְּהַטְעַם מִשּׁוֹם חֲשָׁדָא דְּעוֹבְרִים וְשָׁבִים, אִם כֵּן בְּזִמְנֵינוּ דְּמִדְּלִיקִין בְּפָנִים תּוֹ לִיכָא חֲשָׁדָא זֶה, וְכֵמוּ שֶׁכְּתִב בְּהַג"ה בְּסוּף סִימָן תַּרְע"א, וְאִמָּאִי מִחְמִירִין בְּיֵשׁ לוֹ פֶּתַח פְּתוּחַ. אֲמַנִּים אַחֵר כֵּן מִצְאִי בְּמִהְרִי"ל בְּסִימָן קמ"ה בְּהַפֵּךְ מְדַבְּרִי, דְּמִשְׁמַע שָׁם בְּפִשְׁטוּתָא לְשׁוֹנוֹ דְּהִיאִינָא שְׁמִדְּלִיקִין הַכֵּל בְּפָנִים בְּבִית, עַל כֵּן כָּל אוֹרֵחַ אֲפֵלוּ יִדַּע בְּיָדָאִי שְׁמִדְּלִיקָה אֲשֶׁתּוּ בְּבִיתוֹ בְּעֶבְרִיו, מִכָּל מְקוֹם צְרִיף לְהַדְלִיק בְּאֶכְסֵנָאִי לְעֲצָמוֹ, דְּמִי יוֹדַע בְּאֶכְסֵנָאִי שֶׁהוּא נִשְׁוִי וְאֲשֶׁתּוּ מְדֻלָּקָה עָלָיו בְּבִיתוֹ, וְאִתּוּ לְמִיחְשָׁדִיה שְׁאִינוּ מְדֻלִּיק נֵר חֲנֻכָּה. וְגַם מוֹכַח שָׁם בְּתִשְׁבּוּחַ שְׁמִהְרִי"ל דְּעִתּוֹ בְּמִהְרִי" וְנוֹיִל (ח"י דִּינִין וְהִלְכוֹת ס"י לא) דְּהַשְׁתָּא רֹבָא דְּעֻלָּמָא אִין מִשְׁתַּתְּפִין, מִכָּפִי שֶׁהַמְּנַהֵג הוּא שֶׁכָּל אֶחָד מְדֻלִּיק לְעֲצָמוֹ וְאִתּוּ לְמִיחְשָׁדִיה, (וְאִף) דְּאֲפֹשֶׁר דְּאִנְשֵׁי הַבֵּית יִדְעוּ שֶׁנִּשְׁתַּתְּפִין עִם בַּעַל הַבֵּית בְּשִׁמְן, לֹא יִתֵּן דְּכָרְיוֹ לְהַשְׁתַּתֵּף. וּמִכָּל מְקוֹם קָשָׁה עַל הַרְמָ"א מִפֶּה נִפְשָׁף, אִי סְבִירָא לֵיה בְּמִהְרִי"ל דְּהַשְׁתַּתֵּף מִכָּפִי שְׁמִדְּלִיקִין בְּפָנִים גָּרַע טַפִּי, הֵיזֵה לוֹ הַלְגִּיה דְּבִימִינוּ אֲפֵלוּ אִין פֶּתַח פְּתוּחַ צְרִיף לְהַדְלִיק לְעֲצָמוֹ, וְאִי לֹא סְבִירָא לֵיה כְּסִבְרַת מִהְרִי"ל הֵיזֵה לוֹ לְהַקֵּל אֲפֵלוּ פֶּתַח פְּתוּחַ, וְצִרִיף עֵינִן:

* פֶּתוּחַ. מִסְתַּתְּקָנָא אִם מִיָּרִי אֲפֵלוּ אִין הַבֵּית חִלּוּק מִתּוֹכּוֹ אֲלֵא שֶׁהָאוֹרֵחַ יֵשׁ לוֹ

יֵשׁ לוֹ כו'. הַטְעַם (י"ב) מִשּׁוֹם חֲשָׁדָא, שֶׁיִּחְשְׁדוּ אוֹתוֹ שְׁלֹא הִדְלִיק נֵר (ו) פֶּתַח פְּתוּחַ וְכו'. אֲפֵלוּ (י"ד) הוּא פְּתוּחַ לְרוּחַ שֶׁפֶּתַח בַּעַל הַבֵּית

בְּאוּר הַיָּטֵב

א (ב) פְּרוּטָה. דִּינִן לִזְמַר פְּרוּטָה, לִזְמַר שְׁאִין צְרִיף הַאֶכְסֵנָאִי לִתֵּן כָּל חֲצִי הוֹצָאוֹת הַנְּרוֹת, רַק בְּפְרוּטָה דִּיחִיב לֵיה סָגִי, עֵינִן בְּסִפְרָא גֵּן הַמִּלָּךְ סִימָן מ'. וְגַם בְּזִמְנִן הֵזָה מִתֵּר לְהַשְׁתַּתֵּף. דְּרָכִי מִשָּׁה (אוֹת ב). כְּתִב בְּתִשְׁבּוּחַ רַש"י (בְּשׁוּרִית ס"י פ"ה) שֶׁגַם הַבַּחוּרִים צְרִיכִים לְהַשְׁתַּתֵּף, וְאֲפֹשֶׁר דְּרוֹקָא בְּשִׁאוּכֵל בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, אָבֵל אִם סְמוּךְ עַל שְׁלֹחַן בַּעַל הַבֵּית בְּכָלל בְּנֵי בֵיתוֹ הוּא, וּמִדִּינָא אִינוּ צְרִיף לְהַדְלִיק אֲלֵא אִם רוֹצֵה לִהְיוֹת מִן הַמְהַדְרִין. מִי שֶׁסּוֹעֵד אֲצֵל חֲבֵרוֹ בְּאֶקְרָאִי, מִצְוָה מִן הַמִּבְחָר שֶׁיִּלָּךְ לְבִיתוֹ וְיִדְלִיק, וְאִם אִינוּ רוֹצֵה לְזוֹת מִשָּׁם, יִצְנֶה לְבָנֵי בֵיתוֹ שֶׁיִּדְלִיקוּ עָלָיו בְּבִיתוֹ. ט"ז (ס"ב), עֵינִן שָׁם. וְלִעֲנִין לְהוֹסִיף מַעַט שִׁמְן בְּשִׁבְלוֹ. פ"ח (ס"א), אֲגָדָה (פ"ב ס"י לב). וְכֵתִב הַרְשָׁב"א (בְּתִשְׁבּוּחַ ח"א ס"י תְּקִמָּה)

מִשְׁנֵה בְּרוּךְ

בוֹ תַחֲלֶה (י"ט) וְלֹא יִצְטָרֵךְ לְהַעֲבִיר עַל הַמִּצְוֹת. וְלִדְעַת הֵיזֵשׁ אוֹמְרִים הַנ"ל, גַּם בְּזֶה יִכְרֹךְ תָּמִיד עַל הַנֵּר הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא עֶקֶר הַמִּצְוָה. וְנִרְאֶה (ס) דְּבִזְזָה עֲמִיד (כ"א) הַנֵּר הָרִאשׁוֹן לְצַד שְׂמָאל, וְאַחֵר כֵּן בְּכָל יוֹם מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ לְצַד יָמִין, וְהַהֲדֻלָּה יִהְיֶה תָּמִיד בְּנֵר שֶׁעוֹמֵד בְּצַד שְׂמָאל כְּמוֹ שֶׁכְּתִבְנוּ, וּפְנוּתָהּ וְהוֹלָךְ לְצַד יָמִין:

א (א) אֶכְסֵנָאִי וְכו'. וְהוּא הַדִּין (ב) הַבַּחוּרִים שְׁלּוּמְדִים שְׁלֹא בְּבִיתָם צְרִיכִין לְהַשְׁתַּתֵּף עַל כָּל פְּנִים. (ג) וְרוֹקָא בְּכַחוּר שְׁאוּכֵל בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, אָבֵל אִם סְמוּךְ עַל שְׁלֹחַן בַּעַל הַבֵּית הוּא בְּכָלל בְּנֵי בֵיתוֹ. וְהוּא הַדִּין (ג) מִשְׁתָּתִּין, כִּינִן שֶׁהֵם סְמוּכִין עַל שְׁלֹחַנוֹ בְּקַבִּיעוּת, מִדִּינָא אִין צְרִיף לְהַדְלִיק, אֲלֵא אִם כֵּן רוֹצֵה לִהְיוֹת מִן הַמְהַדְרִין: (ב) שְׁאִין מִדְּלִיקִין עָלָיו בְּבִיתוֹ. כִּי מִדִּינָא כְּשֶׁאֲשֶׁתּוּ מְדֻלָּקָה נֵר חֲנֻכָּה בְּבִיתוֹ הוּא יוֹצֵא יָדֵי חוּבְתּוֹ בְּהַדְלָקָתָהּ אִף שֶׁהוּא בְּמִקּוֹם רְחוּק מִבֵּיתוֹ, וְאִין צְרִיף שׁוֹב לְהַשְׁתַּתֵּף אֲפֵלוּ בְּפָרִיטִי. וְעֵינִן בְּט"ז (ס"א) בְּשֵׁם רַש"י (בְּשׁוּרִית ס"י פ"ה), דְּרוֹקָא (ד) כְּשֶׁהוּא יוֹדַע בְּכַחוּר שֶׁאֲשֶׁתּוּ מְדֻלָּקָה עָלָיו, אָבֵל אִם אִינוּ יוֹדַע יֵשׁ לוֹ לְהַדְלִיק וְגַם לְכַרֵּךְ. וּמִשְׁמַע זֶה (ס) מִי שְׁלֹא יוֹדַע שֶׁהִדְלִיקוּ עָלָיו וְכֹא בְּאוֹתוֹ לִילָה לְבִיתוֹ וּמִצָּא שֶׁהִדְלִיקוּ עָלָיו צְרִיף לְהַדְלִיק, (ו) דְּכִינִן שְׁלֹא יוֹדַע מִתְּחִלָּה מִסְתַּתְּמָא הֵיזֵה דְּעִתּוֹ לְהַדְלִיק בְּעֲצָמוֹ וְלֹא לְצַאת בְּשָׁל אֲשֶׁתּוּ, וּמִמִּילָא חָל עָלָיו תְּקִנָּת חֲכָמִים, וְעֵינִן בְּמִגֵּן אֲבָרְהָם (ר"ש ס"י) שֶׁדְּעִתּוֹ בְּזֶה דִּינִלִּיק בְּלֹא בְּרָכָה: (ג) לָתֵת פְּרוּטָה. הִינוּ שְׁאִין צְרִיף הַאֶכְסֵנָאִי לִתֵּן כָּל חֲצִי הוֹצָאוֹת הַנְּרוֹת, רַק בְּפְרוּטָה סָגִי, (ו) דְּעַל יָדֵי זֶה מִקְנֶה לוֹ חֵלֶק בְּשִׁמְן. [נִישׁ מֵאַחֲרוֹנִים שֶׁכְּתִבוּ (ח) דְּצִרִיף הַבַּעַל הַבֵּית לְהוֹסִיף מַעַט שִׁמְן בְּשִׁבְלוֹ חוּץ הַשְּׁעוֹר שֶׁצְרִיף לִתֵּן לְצִרִיף חֲצִי שְׁעָה בְּשִׁבְלִי עֲצָמוֹ]. וְהוּא הַדִּין אִם בַּעַל הַבֵּית (ט) מִקְנֶה לוֹ חֵלֶק בְּשִׁמְן בְּמִתְנָה שְׂרִי, דְּהֵיזֵה כְּמִשְׁתַּתְּפִין בְּפְרוּטָה. וּמִכָּל מְקוֹם אִם יֵשׁ לְאֶכְסֵנָאִי נֵר, (י) נִכּוֹן יוֹתֵר לְהַדְלִיק בְּעֲצָמוֹ: (ד) לְהַשְׁתַּתֵּף עֲמוּ. הִינוּ (כ"א) אֲפֵלוּ אִם אוֹכֵל עַל שְׁלֹחַן בַּעַל הַבֵּית לֹא אֲמַרִינֵן דְּכַבְּנֵי בֵיתוֹ דְּמִי, וּמִדִּינָא יֵי בְּנֵר אֶחָד לְכָלֵם. כִּינִן דְּאוֹרֵחַ הוּא וְאִינוּ סְמוּךְ עַל שְׁלֹחַנוֹ בְּקַבִּיעוּת, צְרִיף לְהַשְׁתַּתֵּף עֲמוּ. וְצִרִיף הַאֶכְסֵנָאִי לְשִׁמַּע הַבְּרָכוֹת מִבַּעַל הַבֵּית [אַחֲרוֹנִים]: (ה) וְאִם חֲנֻכָּה. (י"ג) וְאֲפֵלוּ אִם הוּא יוֹדַע שְׁמִדְּלִיקִין עָלָיו בְּבִיתוֹ לֹא מִהְיָ:

שְׁעָרֵי הַצִּיּוֹן

(ס"א). בְּגִדֵי יֵשַׁע (ר"ש ס"י): (ו) חֲצִי אֲדָם (כָּלל קֶדֶר ס"ב) [כֵּן כְּתִב בְּמִזְאִירִי (שֶׁבַת כג, ד"ה חֲכָמִי הַחוּסִי): (ז) פָּרִי מְגִידִים (א"א ס"א) וְנִדְרָה הַחַיִּים (ש"ס ס"ב), דְּלֹא כְּאֵלֶּיָּה רַבָּה (ס"א) שֶׁצְרִיף לִתֵּן בְּשִׁבְלוֹ כְּשֶׁעוֹר חֲצִי שְׁעָה, וְהַפְּרִי חֲדָשׁ כְּתִב דָּאִין צְרִיף לְהוֹסִיף כָּלל: (ט) מִגֵּן אֲבָרְהָם (ס"א) בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א (בְּתִשְׁבּוּחַ ח"א ס"י תְּקִמָּה), [לְכֹאֲרָה הַפְּנֵנָה בְּאֶחָד מְדַרְכֵי הַקֵּלֶן וְלֹא בְּאֶמְרִיה בְּעֻלָּמָא: (י) לְצַאת דַּעַת מִהַר"י וְנוֹיִל (ח"י דִּינִין וְהִלְכוֹת ס"י לא) שֶׁכְּתִב דְּקִהוּם שֶׁהַמְּנַהֵג בְּעֻלָּמָא לִהְיוֹת מִן הַמְהַדְרִין נֵר לְכָל אֶחָד, אִתּוּ לְחַשְׁדוֹ שְׁלֹא הִדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה בְּמִזְאִירִי רַבָּה (ס"א) וְנִדְרָה הַחַיִּים (ש"ס ס"ב): (כ"א) פָּרִי מְגִידִים (א"א ס"א), [כֵּן כְּתִב בְּמִזְאִירִי (ש"ס): (כ"ב) פּוֹטְקִים: (כ"ג) טוֹר, וְכֵן מְבֹאֵר בְּרַמְבַּ"ם (פ"ד ה"א), וְהַשְׁלָחַן עֲרוּךְ קָצֵר בְּדִבְרֵי, [מֵאֲמַר מְדַבְּרִי (ס"א): (כ"ד) וּבְמִזְאִירִי (ש"ס ד"ה אֶכְסֵנָאִי) הִבִּיא דְּעוֹת בְּזֶה, וּפְשׁוּט דָּאִין לִזְוֵי מְדַבְּרִי הַטּוֹר וְהַרְמָב"ם, [כֵּן הַעֲתִיק הַפ"ח (ס"א) לְהַחֲמִיר: (כ"ה) מִגֵּן אֲבָרְהָם (ס"א), וְרוֹצֵה לִזְמַר דָּאיִנו דּוֹמָה לְחֹצֵר שִׁישׁ לוֹ שְׁנֵי פְתוּחִים מְרוּחַ אֶחָד דְּמִקְלִינִן לְעִיל בְּסִימָן תַּרְע"א בְּסוּפּוֹ, הִקָּא חֲמִיר טַפִּי מִשְׁמַע שֶׁכְּתִבְנוּ:

(י"ט) וְלֹאפּוֹקִי שְׁלֹא יַעֲמֵד נֶגֶד הַנְּרוֹת הַקּוֹדְמִין וְיִשְׁכַּל יוֹד נֶגֶד הַנְּרוֹת הַאַחֲרוֹנוֹת, וּכְקִשְׁתִּי הַט"ז (ש"ס): (כ) וְהַשְׁעַם, כִּינִן שֶׁכָּלֵאוּ הִכִּי אִינוּ סְמוּךְ לְפִתָּה, מוֹטֵב שֶׁיִּשְׁעָה כֵּן כְּדִי לְקַיֵּם גַּם מִה שֶׁאֲמָרוּ כָּל פְּנוֹת שֶׁאִתָּה פּוֹנֶה וְכו': (כ"א) וְעַל כֵּן לְפִי הַמְבֹאֵר לְעִיל בְּסִימָן תַּרְע"א (ס"י) שֶׁצְרִיף לְסוֹדֵר הַנְּרוֹת בְּבִית הַכְּנֶסֶת מִמְּנוּחַ לְמַעֲרַב, מִמִּילָא דְּעִתָּה שֶׁלֹּחַן עֲרוּךְ צְרִיף לְעַמֵּד הַשְּׁלִיחַ חֲבֵרוֹ הַמְדֻלִּיק אַחֲרָיו לְדוֹרֵם וּפְנִיּוֹ לְצִפּוֹן, וְלִדְעַת הֵיזֵשׁ אוֹמְרִים אַחֲרָיו לְצִפּוֹן וּפְנִיּוֹ לְדוֹרֵם: **א** (ב) מִגֵּן אֲבָרְהָם (ר"ש ס"י) בְּשֵׁם רַש"י (שׁוּרִית ס"י פ"ה) וְשֶׁאִיר אַחֲרוֹנִים: (ג) מִגֵּן אֲבָרְהָם (ש"ס) וְנִדְרָה הַחַיִּים (ר"ח אֶכְסֵנָאִי בְּתוֹכָהּ ס"א): (ד) פָּרִי מְגִידִים (ס"י תַּרְע"א מִשְׁנֵי ס"א): (ה) וּבְתַרְוִמָּה הַדִּשָּׁן סִימָן ק"א מִשְׁמַע דְּאֲפֵלוּ אִינוּ יוֹדַע זֶה בְּכַחוּר, רַק שֶׁהוּא יוֹדַע בְּאֲשֶׁתּוּ שִׁיּוֹדַעַת דִּין זֶה שֶׁהִיא צְרִיכָה לְהַדְלִיק בְּגוֹ בֵּיתָה לְפִי שֶׁהַמִּצְוָה מְשַׁלֵּת עַל מִי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַבֵּית, אוֹ אֲפֵלוּ אִם אִינָה יוֹדַעַת אָבֵל בְּנֵי בֵּיתָה יוֹדְעִים דִּין זֶה, עֵינִן שָׁם: (ו) מִגֵּן אֲבָרְהָם (ש"ס) בְּשֵׁם רַש"י (ש"ס): (ז) טַעַם עַל דְּכָרְיוֹ [וּמִיָּשֵׁב קֶצֶת קִשִּׁית הַפָּרִי מְגִידִים (מִשְׁנֵי

(ז) * לעצמו, (ח) צריך להדליק בפתחו, (ט) גאף על פי שאותו בית אינו מיוחד אלא לשנה והוא אוכל על שלחן בעל הבית. והוא הדין לכן (י) האוכל אצל אביו. הגה: (יא) ויש אומרים דבזמן הזה שמדליקים בפנים ממש, ידליק (יב) * במקום שאוכל, וכן נהגו (תשובת רשב"א (ח"ט) סימן תקמ"ב): **ב** (יג) יקטן שהגיע לחנוכה צריך להדליק: **ג** היש אומרים שאף על פי שמדליקין עליו בתוך ביתו, אם הוא במקום שאין בו ישראל, מדליק בכרכות. הגה: (יד) כי חייב לראות הנרות (מרדכי (שם פ"ב סי' רסו)), וכן נוהגין. ואפלו אם הוא אצל יהודים ורואה הנרות,

ג טור בשם תשובת אביו הרא"ש. ד ארחות חיים (אות יב). ה מהר"י אבוהב (בביאור לטור) בשם ארחות חיים (אות יח), וכן כתב המרדכי (שבת פ"ב סי' רסו).

באר הלכה

בבית וזית אחת שהוא משתמש שם ובאותו זית יש לו פתח לרחוב שהוא נכנס ויוצא דרך שם, ותיישבין לחשדא כשלא ידליק לעצמו, או דמיירי ונקא שהבית חלוק מתוכו ויש לו חדר מיוחד שם, או תישבין לחשדא וכן משמע לכאורה לשון השלחן ערוך מסוף דבריו, וכן מלשון הרמב"ם בפרק ד' הלכה י"א, וצריך ציון. אחר כך מצאתי כעין זה בשבלי לקט סימן קפ"ה שיש שני דעות בזה, ויש לענין קצת:

* **לעצמו.** ענין משנה ברורה (סק"י). וידי שבתין מקור דברי מרבה אני להעתיק לשון המגן אברהם וזה לשונו, והאידנא שמדליקין בפנים, אפלו אורחים מדליקין (דני מהר"י וויל סימן ל"א ומהר"ל סימן קמ"ה), ודוקא כשאוכל בחדר בפני עצמו. עד כאן לשונו. והנה האליה רבה (סק"א) השיג עליו דשם מוכח בהד"א דמתמירין בכל גונו, ומה שהפרי מגדים (א"א סק"ג) רוצה לדחק עצמו ולחשב, המעין שם בפנים יראה שם שהאמת עם אליה רבה. והנה הרבה עמלתי על דברי המגן אברהם אור ישראל איך יטעה בזה חס ושלום, ומצאתי אחר כך בהגהת תוספות שבת (ספר פלאים) על ארח חיים בסופו, ענין שם, ומוכח מדבריו שדעת המגן אברהם להורות שאפלו אין פתח פתוח לעצמו ואף כשהוא אוכל בחדר בפני עצמו. והנה באמת דעת מהר"י וויל ומהר"ל להחמיר בכל גונו, אף דעת המגן אברהם להורות כשישם כשאוכל בחדר בפני עצמו על כל פנים, ולפי זה מה דמסים 'ודוקא' הוא הנדבעת עצמו, ומישיב בזה השגת האליה רבה:

* **במקום שאוכל.** ענין משנה ברורה (סי' יב) מה שכתבתי דמי שסועד אצל חברו באקראי ויש לו שם בית באותו העיר וכו'. ודוקא באופן זה אבל אם הולך הוא וכל אנשי ביתו לבית אביו או חמיו בקביעות על שמונת ימי חגכה, דבר ברור הוא שפיון שסועד וישן שם כל ימי חגכה אף שביים אוכל אכילת צרא בביתו, שאינו מדליק אלא בבית שאוכל וישן שם בלילה, דכיון שאין שום אדם בבית למי ידליק, וכל שכן האידנא שהקפד לבני הבית, וכיון שישנים בני

עליו בביתו, אבל אם אין מדליקין עליו בביתו (י) צריך לברך, דכיון מדינא חובת הדלקה: **(ט) אף על פי שאותו בית וכו'.** טעמו שפיון שיש לו בית מיוחד לשנה והעולם רואין אותו נכנס ויוצא בו, איכא חשדא אם אינו מדליק, שאין העולם יודעין שאוכל במקום אחר [טור]: **(י) האוכל אצל אביו.** ואפלו (יט) אוכל אצלו בקביעות, כיון דהטעם משום חשד: **(יא) ויש אומרים דבזמן הזה וכו'.** וענין באחרונים שכתבו דגם הדעה ראשונה מודה בזמן הזה דכיון שמדליקין בפנים ליכא חשדא מעובדים ושבים אלא מבני הבית, והם יודעים שמדליק במקום שאוכל (יט) או משתתף עם בעל הבית שם: **(יב) במקום שאוכל.** דמקום אכילתו עקר. ודוקא לענין אכסנאי הנ"ל שאין ביתו אצלו או לענין בן הסמוך על שלחן אביו, (כ) אבל מי שסועד אצל חברו באקראי ויש לו שם בית באותו העיר צריך לילך לביתו להדליק שם גר חגכה, ואם אינו רוצה לזהו ממקום שסועד, יצוה לאשתו שתדליק עליו בביתו, ומכל מקום מצוה בו יותר מבשלוחו, וענין בבאר הלכה (ד"ה במקום): **ב** (יג) קטן שהגיע לחנוכה וכו'. לפי מה שפסק המחבר בסימן תרע"א סעיף ב' דאפלו המהדרין מן המהדרין אין מדליקין רק גר אחד לכל אנשי הבית, ורק שמוסיפין והולכין בכל יום גר אחד יותר, על כרחך מיירי כאן שהקטן הזה יש לו בית בפני עצמו, ועל כן צריך להדליק ולברך. אבל לדין דנהגין שכל אחד צריך להדיר ולהדליק בפני עצמו, אם כן גם הקטן הזה צריך בכל גונו להדליק בפני עצמו, והכי פסק הרמ"א לעיל בסוף סימן תרע"ה. אבל דעת השלטי גבורים (שבת ט: אות א) והמאירי (שם כג. ד"ה אע"פ) דאפלו לדין אין צריך לחנך הקטן להדליק בפני עצמו, אם לא שיש לו בית בפני עצמו: **ג** (יד) כי חייב לראות. זה סותר (כ) לסימן תרע"ו סעיף ג' דסובר שם דכשמדליקין בביתו אין צריך לברך על הראיה, ודין דכאן הוא מן המרדכי (שבת פ"ב סי' רסו), ושם סתם המחבר כשארי פוסקים שחולקין עליו. (כ) ולכן לדינא אין לנהג כן להדליק בכרכה, אלא אם כן שיאמר שאינו רוצה לצאת בהדלקת אשתו, וכמו שכתב רמ"א אחר זה,

שער הצינון

(טו) מחצית השקל (סק"ב): **(טז) הנכנסת הגדולה** (הגב"י) והפרי חדש סוברין דלא יברך. והמגן אברהם (סק"ד) ועוד כמה אחרונים מחלקין מההיא דחצר (סי' תרע"א ס"ח): **(יז) הנכנסת הגאון** רבי ברוך פרינקל (הנהגות לשר"י) ויש שם טעות סופר בדפוס, והדין עמו: **(יח) מגן אברהם** (סק"ה): **(יט) היינו לענין אכסנאי,** אבל לענין בן אם הוא סומך על שלחן אביו בקביעות הרי הוא בכלל גר איש וביתו ואינו צריך להשתתף, אם לא שרוצה להיות ממהדרין גר לכל אחד, וכן מוכח מן מהר"י אבוהב (בביאור לטור) בשם ארחות חיים (אות יד) המובא בבית יוסף (ד"ה כתב אדוני) וכן כתב המגן אברהם גריש הסימן], וכן כתב הפרי מגדים (א"א סי' ה-ו), ומדברי הפרי חדש מוכח דהוא סובר דצריך לאשתתף, אחר כך מצאתי במאירי (שם ד"ה חכמי התורה) דהתוספות סבר כפרי חדש והוא חולק עליהם, ויש שם טעות

משנה ברורה

פתוחה, והפעל הבית הלא הדליק גר חגכה, מכל מקום תישבין שפשידעו שפה התאכסן אורח אחד, (ט) יאמרו שלא הדליק גר חגכה: **(ז) לעצמו.** משמע מזה דכשאין פתח פתוח, אפלו הוא מתאכסן בחדר בפני עצמו יכול להשתתף בפריטי עם בעל הבית, או אם הוא נשוי יכול לסמך על ביתו. ויש פוסקים שסוברין דכל זה בזמן הנמקא שהיו מדליקין בפתחי הבתים ובחצרות, אבל האידנא שמדליקין בפנים בבית, כל אורחים, הינו אפלו נשוי שפכיתו מדליקין עליו בנדאי, גם כן צריך להדליק בעצמו בכל גונו, דמי יודע באכסנאי אם יש לו אשה בבית שמדלקת עליו, ואתו למחשדה, וגם להשתתף בפריטי אינו מועיל, משום דכיון שהמנהג כהיום שכל אחד מדליק בבית בפני עצמו אתו בני הבית לחשדו. ומסיק המגן אברהם (סק"ג) שאין להחמיר כדבריהם כי אם כשיש לו על כל פנים חדר בפני עצמו, אבל אם אין לו חדר בפני עצמו יכול לסמך אאנשי ביתו שהדליקו עליו בביתו או אפריטי, וענין לעיל בסוף סעיף קטן ג' שכתבנו דכשיש לו גר נכון יותר להדליק בעצמו. וענין לעיל בסימן תרע"ו (סק"י) שהבאנו כמה פוסקים שסוברין דכשהוא סומך על אנשי ביתו אף שיוצא בזה ידי גר חגכה, מכל מקום כשרואה אחר כך גר חגכה יש אומרים שצריך לברך שעשה נסים, ועל כן נכון יותר להדליק בעצמו אפלו גר אחד ולא לסמך על קולא זו. וענין לקמה בסעיף ג' (סי' יד) מה שנכתב בזה: **(ח) צריך להדליק וכו'.** וכיון דבזה ההדלקה אינו אלא משום חשדא, (ט) יש אומרים דלא יברך אם יודע שמדליקין שהוא מדליק בעצמו בנדאי אינו משתתף עמהם בפריטי, וחל עליו מדינא חובת הדלקה: **(ט) אף על פי שאותו בית וכו'.** טעמו שפיון שיש לו בית מיוחד לשנה והעולם רואין אותו נכנס ויוצא בו, איכא חשדא אם אינו מדליק, שאין העולם יודעין שאוכל במקום אחר [טור]: **(י) האוכל אצל אביו.** ואפלו (יט) אוכל אצלו בקביעות, כיון דהטעם משום חשד: **(יא) ויש אומרים דבזמן הזה וכו'.** וענין באחרונים שכתבו דגם הדעה ראשונה מודה בזמן הזה דכיון שמדליקין בפנים ליכא חשדא מעובדים ושבים אלא מבני הבית, והם יודעים שמדליק במקום שאוכל (יט) או משתתף עם בעל הבית שם: **(יב) במקום שאוכל.** דמקום אכילתו עקר. ודוקא לענין אכסנאי הנ"ל שאין ביתו אצלו או לענין בן הסמוך על שלחן אביו, (כ) אבל מי שסועד אצל חברו באקראי ויש לו שם בית באותו העיר צריך לילך לביתו להדליק שם גר חגכה, ואם אינו רוצה לזהו ממקום שסועד, יצוה לאשתו שתדליק עליו בביתו, ומכל מקום מצוה בו יותר מבשלוחו, וענין בבאר הלכה (ד"ה במקום): **ב** (יג) קטן שהגיע לחנוכה וכו'. לפי מה שפסק המחבר בסימן תרע"א סעיף ב' דאפלו המהדרין מן המהדרין אין מדליקין רק גר אחד לכל אנשי הבית, ורק שמוסיפין והולכין בכל יום גר אחד יותר, על כרחך מיירי כאן שהקטן הזה יש לו בית בפני עצמו, ועל כן צריך להדליק ולברך. אבל לדין דנהגין שכל אחד צריך להדיר ולהדליק בפני עצמו, אם כן גם הקטן הזה צריך בכל גונו להדליק בפני עצמו, והכי פסק הרמ"א לעיל בסוף סימן תרע"ה. אבל דעת השלטי גבורים (שבת ט: אות א) והמאירי (שם כג. ד"ה אע"פ) דאפלו לדין אין צריך לחנך הקטן להדליק בפני עצמו, אם לא שיש לו בית בפני עצמו: **ג** (יד) כי חייב לראות. זה סותר (כ) לסימן תרע"ו סעיף ג' דסובר שם דכשמדליקין בביתו אין צריך לברך על הראיה, ודין דכאן הוא מן המרדכי (שבת פ"ב סי' רסו), ושם סתם המחבר כשארי פוסקים שחולקין עליו. (כ) ולכן לדינא אין לנהג כן להדליק בכרכה, אלא אם כן שיאמר שאינו רוצה לצאת בהדלקת אשתו, וכמו שכתב רמ"א אחר זה,

אין לנהג כן כמו שכתבתי בפנים: **(כ) פרי חדש** ויבוישי שרד:

העֲלֻבוֹת חֲנֻכָּה סימן תרעז תרעח

באר הגולה קמז.

(טו) אַם רוֹצֶה לְהַחְמיר עַל עֲצָמוֹ * וּלְהַדְלִיק בְּפָנָי עֲצָמוֹ, מְדַלִּיק (ג) וגו' וּמִכְבֵּד עֲלֵיהֶם, (טז) וְכֵן נוֹהֲגִין (תרומת הדשן סי' קז) ומהרי"ל (מנאגיס) ותשובת מהרי"ל סימן קמ"ה): **ד' [*] (יז) יְהוֹתֵר בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי (יח) * מִן הַשָּׁמֶן * הַצֵּרִיף * לְשַׁעוֹר הַדִּלְקָה, עוֹשֶׂה לוֹ מְדוּרָה (ד) (יט) וְשׁוֹרְפוֹ בְּפָנָי עֲצָמוֹ, שֶׁהִרִי הַקֶּצֶה לְמַצּוֹתוֹ. וְאִם נִתְעַרַב בְּשָׁמֶן אַחֵר וְאִין שְׂשִׁים לְבַטְלוֹ, יֵישׁ מִי שְׂאוּמֵר (כ) שְׂאִין לְהוֹסִיף עָלָיו כְּדִי (ה) לְבַטְלוֹ:**

תרעח גר של שבת קודם לגר של חנכה. ובו סעיף אחד:

א אִמִּי שְׂאִין יָדוֹ מִשְׁגָּת (א) לְקָנוֹת גֵּר (ב) חֲנֻכָּה וְגַר שֶׁבֶת, יִקְנֶה גֵּר שֶׁבֶת (ב) מִפְּנֵי (ג) [ב] שְׁלוֹם

באר היטב

ג (ג) וּמִכְבֵּד. דְּבִרְכָּה לְבַטְלָה לִּפְא, פִּינוֹן שְׂאִינוֹ רוֹצֶה לְצַאת בְּשַׁל אֲשֶׁתּוֹ חַל חַיִּיבָא עָלָיו. תְּשׁוּבַת מַהְרִי"ל (סי' קמה), וְיֵישׁ חוֹלְקִין, וּסְפֵק בְּרִכּוֹת לְהַקֵּל. (ט"ז) [עֲטֻרַת זְקֵנִים]. וְרַש"ל (בשור"ת סי' פה) כֹּתֵב מִי שֶׁבָּא לְבִיתוֹ וּמָצָא שֶׁהַדְּלִיקוּ עָלָיו צִרִיף לְהַדְלִיק, וְכֵתֵב הַמֶּגֶן אֲבָרְהָם (ריש הסי') וְדִבְרֵיו אֵינָם מְקַרְחִים לָכֵן אִין לְכַרֵּךְ, עֵינִן שָׁם, וְעֵינִן ט"ז (סס"א): **ד' (ד) וְשׁוֹרְפוֹ.** דָּאֶסוּר לְהַנִּיחוֹ לְשִׁנְהַת הַבָּאָה דְּחִזְיִישִׁין לְתַקְלָה. טור: (ה) **לְבַטְלוֹ.** עֵינִן בְּיוֹרָה דְּעָה סִימָן צ"ט סְעִיף קטן י"ד מֵהַ שֶׁכִּתְבֵּתִי שָׁם. [עֵינִן בְּסִפֵּר אֱלִיָּה רַבָּה (סס"ד) בְּזֶה שֶׁהֶעֱלָה לְהַלְכָה דָּאָף שֶׁכִּבְרָ נָפַל לְפָחוֹת מִשְׂשִׁים, שְׂאִין לְבַטְלוֹ, וְהַשְׂגִּי עַל כַּמָּה אַחֲרוּנִים בְּזֶה]:

א (ב) חֲנֻכָּה. וְאִם יֵישׁ לוֹ גֵּר אֶחָד לְבִיתוֹ סָגִי, וְיִקַּח הַמֶּתֵר לְגַר חֲנֻכָּה. מִגֵּן אֲבָרְהָם (סס"א): **(3) שְׂלֹם.** שְׂמַצֻּטְעִים לִישֵׁב בַּחֲשָׁד. וְכֵתֵב הַב"ח (ס"א) דָּאִם אִין לוֹ פֶּתַח, גֵּר חֲנֻכָּה קֹדֶם, וְכֵן כֹּתֵב הַעֲטֻרַת זְקֵנִים, אָבָל הַט"ז (סס"ב) כֹּתֵב דָּפַת קֹדֶם, עֵינִן שָׁם.

הֵאֵי דִּינָא דְּחֲנֻכָּה, וְלֹא נֶאֱמַר אֱלָא בְּזִמָּן שְׂמַדְלִיקִין מִבַּחֲזִין, עֵינִן שָׁם. וּבִמְחִילַת כְּבוֹד הוֹרְתָן, דְּפִירֵשׁ כְּשֶׁמַּדְלִיקִין בְּפָנִים יִקְנֶה גֵּר חֲנֻכָּה כִּי כַּמִּשָּׁ, אָבָל לֹא בָּא לְגַרְעַ עֲדִיפוֹת גֵּר חֲנֻכָּה כִּלְל בְּשִׁבְלִי הַדִּלְקָה בְּפָנִים, וְאִדְרָבָה מִשְׁמַע מִדְּבָרֵיו דְּלַעֲנֵן דְּעִדְרִיף מְקַדֵּשׁ הַיּוֹם וְזִין לְהַבְדִּילָהּ, אָף עֲמָה דִּדִּין כֵּן:

משנה ברורה

וְעֵינִן לְקַמְיָה: **(טו) אִם רוֹצֶה לְהַחְמיר וְכו'.** רְצוֹנוֹ לֹאֹמַר אָף דְּמַדִּינָא פְּטוֹר הַדְּלִיק אִם מְדַלִּיקִין עָלָיו בְּבִיתוֹ, מְכַל מְקוֹם אִם רוֹצֶה לְהַחְמיר עַל עֲצָמוֹ וּלְהַדְלִיק בְּעֲצָמוֹ רִשְׁאִי, וּבִלְבָד שְׂיִכְנוּ בְּמַחְשְׁבָתוֹ קֹדֶם שְׁעַת הַהַדְלָקָה (כ) שְׂאִינוֹ רוֹצֶה לְצַאת בְּשַׁל אֲשֶׁתּוֹ, וּמִמִּילָא לִית כָּאֵן מִשׁוּם בְּרִכָּה לְבַטְלָה, דִּכְיִן שְׂאִינוֹ רוֹצֶה לְצַאת בְּהַדְלָקְתָּה חַל חַיִּיב הַדְלָקָה עֲלֵיהֶ: **(טז) וְכֵן נוֹהֲגִין.** וְכֵן סִתְּמוֹ (מ) הִרְבֵּה אַחֲרוּנִים. וְיֵישׁ מִן הַפּוֹסְקִים (כז) שְׂסוּבְרִין, אַחֲרֵי דִּחְזוֹ"ל (שבת כג.) פְּטוּרוֹהוּ עַל יְדֵי הַדְלָקַת אֲשֶׁתּוֹ, לֹא כָּל כְּמִינָה לֹאֹמַר אֵינִי רוֹצֶה לְצַאת בְּשַׁל אֲשֶׁתִּי, וְיַדְלִיק (ט) בְּלֹא בְּרִכָּה. וְהֵנָּה אָף יוֹדָאִי אִין לְמַחּוֹת בְּיַד הַנוֹהֲגִין לְכַרֵּךְ, אַחֲרֵי דְּהִרְבֵּה אַחֲרוּנִים הִסְפִּימוּ לְכַרֵּךְ, מְכַל מְקוֹם טוֹב יוֹתֵר (מ) לְהַדִּיר לְשִׁמְעַת הַבְּרִכּוֹת מִפִּי אַחֵר וְיַעֲנֶה אָמֵן [וַיִּכְנֵן לְצַאת בְּהֵן] וְיַדְלִיק גְּרוּתִיו, אוֹ יִרְאֶה לְשַׁעַר לְהַדְלִיק גְּרוּתִיו וּלְכַרֵּךְ עֲלֵיהֶן זִמָּן מֵהַ קֹדֶם שְׂמַדְלָקַת אֲשֶׁתּוֹ בְּבִיתוֹ, דְּהֵינּוּ שְׂהִיא מְדַלְקַת אַחֵר מַעֲרִיב כְּמִנְהַג הָעוֹלָם וְהוּא יַדְלִיק קֹדֶם מַעֲרִיב: **ד' (יז) הַנּוֹתֵר בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְכו'.** דְּבַלְיִלוֹת הַקּוֹדֶמִין (מ) אִם נוֹתֵר יָכוֹל לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵן לְמַצּוֹת הַדִּלְקָה בְּלִילוֹת שְׂאֲחִירֵהוּ. וְאִם נִתְעַרַב בְּשָׁמֶן אַחֵר, דִּינוֹ בְּדִלְקָמָה (סס"ד): **(יח) מִן הַשָּׁמֶן הַצֵּרִיף וְכו'.** הֵינּוּ שְׁלֹא נִתֵּן תַּחֲלָה רַק כְּשַׁעוֹר הַדִּלְקָה וְנִכְכָּה בְּאֲמָצַע וְנוֹתֵר, וְלָכֵן אֶסוּר דְּהַקְצֶה לְמַצּוֹתוֹ וְאֶסוּר לְהִנּוֹת הֵימָנוּ. אָבָל אִם נִתֵּן הִרְבֵּה בְּגֵר וְנוֹתֵר, מִתֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לְכַתְּחִלָּה, וּכְמוֹ שֶׁכִּתְּבִי לְעִיל בְּסִימָן תַּרַע"ב סְעִיף ב'. וְדַע דִּישׁ פּוֹסְקִים שְׂסוּבְרִין דָּאִם נִתֵּן הַשָּׁמֶן בְּסִתְּמָם, הַקֶּצֶה כָּל הַשָּׁמֶן, אִם לֹא דְּהִתְנֶה לְכַתְּחִלָּה שְׁלֹא יֵאֲסוּר אֱלָא בְּשַׁעוֹר, וְעֵינִן לְעִיל בְּסִימָן תַּרַע"ב בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה סְעִיף קטן ז': **(יט) וְשׁוֹרְפוֹ בְּפָנָי עֲצָמוֹ.** דְּלִהְיִיחוֹ לְשִׁנְהַת הַבָּאָה לְגַר חֲנֻכָּה אֶסוּר, (כט) דְּחִזְיִישִׁין לְתַקְלָה, וְאֶפְּלוּ לְהַנִּיחוֹ בְּכָלִי מֵאֹס דְּיֹדָאִי לֹא יָבֹא לְאָכְלוּ גַם כֵּן אֶסוּר, דְּחִזְיִישִׁין שְׂמָא יָבֹא לְדָלֵק וּלְהִנּוֹת הֵימָנוּ: **(כ) שְׂאִין לְהוֹסִיף עָלָיו וְכו'.** וְעֵינִן בְּיוֹרָה דְּעָה סִימָן צ"ט סְעִיף ו' דִּישׁ מִתִּירִין (ל) בְּכָל אֶסוּר דְּרַבְּנָן לְהוֹסִיף עָלָיו אִם נִתְעַרַב, וְלָכֵן כֹּתֵב כָּאֵן יֵישׁ מִי שְׂאוּמֵר:

א (א) לְקָנוֹת גֵּר חֲנֻכָּה וְכו'. וְאִם יֵישׁ לוֹ גֵּר אֶחָד לְבִיתוֹ (ב) סָגִי, אָף עַל גֵּב דְּטוֹב (ג) וְנִרְאוּי שְׂיָהִיָּה שְׁנֵי גְרוּת לְשֶׁבֶת כְּדִלְעִיל בְּסִימָן רס"ג (ס"א), מְכַל מְקוֹם בְּמִקוֹם הַדִּחָק דִּי שְׂיָהִיָּה גֵּר אֶחָד עַל הַשְּׁלָחַן שְׂאוּכָל וְהַשָּׂאָר לְגַר חֲנֻכָּה, (ג) וְלִהְיֵי מִן הַמִּהְדִּירִין [אַחֲרוּנִים]: **(ב) מִפְּנֵי שְׂלֹם בֵּיתוֹ.** יֵישׁ אוֹמְרִים דְּכִזְמָן הֵנָּה (ד) שְׂמַדְלִיקִין בְּפָנִים יִקְנֶה לְגַר חֲנֻכָּה, שֶׁהִרִי לֹא יֵשֵׁב בַּחֲשָׁד, וְאָף עַל פִּי שְׂאֶסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָה, הָיוּ כְּשַׁעַת

שער הציזון

אֲבָרְהָם (ס"ק יב), וְלֹא הֶעֱמַקְתִּי מֵהַ שֶׁכִּתְּבִי דְּאֶפְשֵׁר דְּהוּא בְּכִלְל דְּבִרַּי שְׂישׁ לוֹ מִתִּירִין, דְּכַמָּה אַחֲרוּנִים מִפְּקַשְׁקֵין עַל דְּבָרָיו בְּזֶה: **א** (ב) מִגֵּן אֲבָרְהָם (סס"א): **(3) מִפְּרִי מִגְדִּים** (א"א סס"א): **(ג)** גַּם זֶה שָׁם, וְטַעַמּוֹ דְּעֵינִן מִהְדִּירִין נִזְכָּר בְּמִקְרָא (שבת כא:): **(ד)** מִגֵּן אֲבָרְהָם (סס"ב), וְהַעֲתִיקוּ הַחַיִּי אָדָם (כָּלל קַנֵּד סל"ח):

ו הִרָא"ש כְּפָרֵךְ ב' דְּשִׁבְתָּ (ס" ט) כְּשֵׁם שְׂאֵלָתוֹ דְּרַב אַחָא (שְׂאֵלָתָא כז), וְהַפְּרָדְכִי (שס" ט"ו רס"ו) כְּשֵׁם לְמַדְנֵנוּ פְּסִיקְתָּא רַבְתִּי (ריש פירשה ג.) ז טור כְּשֵׁם תְּרַמ מְרֻטְנִיבְוּרָג.

א מִיקְרָא דְּרַבָּא שֶׁבֶת כג (ע"ב).

שערי תשובה

ג [ג] וּמִכְבֵּד. עֵינִן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכֵתֵב בְּרַפִּי יוֹסֵף (בַּמְחֻזָּק בִּרְכָּה סק"א) כְּשֵׁם זֶרַע אָמֵת (בשור"ת אר"ח סי' צז) דְּלַעֲזֹאת מִיַּד כָּל הַסְּפָקוֹת טוֹב לְהַשְׁתַּמֵּךְ בְּפִרְיֵי דְרִין אֶקְסָנָא, וְיִשְׁמַע הַבְּרִכָּה מִבְּעַל הַבֵּית, עֵינִן שָׁם: **ד' [בשור"ע] הַנּוֹתֵר מִן הַשָּׁמֶן כּו'.** וְעֵינִן בְּסִפְרֵי שׁוּר"ת בֵּית אֶפְרַיִם (אר"ח סי' יח), מֵהַ שֶׁכִּתְּבֵתִי בְּזֶה לְהַגָּנוֹן בְּעַל הַמַּחְבֵּר שְׂאִילַת שְׁלוֹם ז"ל עַל הַשְּׂאֵלָתוֹת, וְעֵינִן שָׁם מֵהַ שֶׁכִּתְּבֵתִי בְּדִבְרֵי הַר"ן (שבת ט. ד"ה אִי נִמִּי) וְהָרֵב הַמְּגִיד (פ"ד ה"ה), וּבְדִבְרֵי הַמֶּגֶן אֲבָרְהָם (ס"ק יב) שֶׁכִּתְּבִי דְּהָיוּ דְּבִרַּי שְׂישׁ לוֹ מִתִּירִין, עֵינִן שָׁם:

א [ב] שְׂלֹם. עֵינִן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעֵינִן (שָׁם) [שִׁבְתָּ זַעֲקָב] (ח"א) סִימָן מ"ט לִישֵׁב דְּבָרֵי הַמְּגִיד מִשְׁנֶה סוּף הַלְכוֹת חֲנֻכָּה (פ"ד ה"ב), שֶׁכִּתְּבִי דְּמָה שֶׁכִּתְּבִי הַרְמַב"ם דְּלִגְרִי חֲנֻכָּה מוֹכֵר כְּסוּתוֹ הוּא כָּל שָׁכֵן מֵאֲרַבַּע כּוֹסוֹת, דְּמָה כָּל שָׁכֵן הוּא, דְּהָא אֲרַבַּע כּוֹסוֹת נִמִּי פְּרֻטְמִי נִיטָא אִיקָא. וְכֵן הַקֶּשֶׁה הִלְחֵם מִשְׁנֶה (שס) וְהֶאֱלִיָּה זֹוטָא (סי' תַּרַע"א סק"א). וְכֵתֵב לִישֵׁב דְּהָא דְּאֶמְרִין דְּעִדְרִיף מְקַדֵּשׁ הַיּוֹם אָף עַל פִּי שְׂהוּא עֲדוּת עַל בְּרִיאַת הָעוֹלָם, מְכַל מְקוֹם הוּא רַק בְּבִיתוֹ, מֵהַ שְׂאִין כֵּן גֵּר חֲנֻכָּה שְׂמַדְלִיק מִבַּחֲזִין וְאִיקָא פְּרֻסוֹם הֵנָּס לְצַבּוּר, וּמֵהָא יִטַּעַמָּא הָיוּ כָּל שָׁכֵן מֵאֲרַבַּע כּוֹסוֹת, וְלָכֵן שְׂפִיר פֶּסַק הַמֶּגֶן אֲבָרְהָם (סס"ד) דְּלִדְרִין שְׂמַדְלִיקִין מִבְּפָנִים לֹא אֶמְרִין אַבָּב שְׂיִטְקָא רְהִיט לִיה וְכֵתֵב כֵּן כְּשֵׁם הַמֶּגֶן אֲבָרְהָם, דְּהַמֶּגֶן אֲבָרְהָם לֹא כֹתֵב כֵּן אֱלָא אֵהָא דְּלַעֲנֵן דְּעִדְרִיף מְקַדֵּשׁ הַיּוֹם וְזִין לְהַבְדִּילָהּ, אָף עֲמָה דִּדִּין כֵּן:

באור הגלגה

הַבֵּית שָׁם, יַדְלִיקוּ [שָׁם] וְפִרִי תִדֵּשׁ עֵינִן שָׁם]:

ג * וְלִהְדִּילִיק בְּפָנָי עֲצָמוֹ וְכו'. כֹּתֵב הַחַיִּי אָדָם (כָּלל קַנֵּד סל"א), לְפִי מֵהַ שֶׁכִּתְּבִי לְעִיל (שס ט"ז) דְּעִקֵּר זִמָּן הַדְּלָקְתָּה הוּא רַק עַד שֶׁתַּקְלָה רִגְלִי, וְיִדְוַע שֶׁהוֹסַעִים לִירִידִים נוֹסְעִים כְּמָה שְׁעוֹת בְּלִילָה, וְלָכֵן רְאוּי לְכָל יָרָא שְׂמִינִי לְהַזְהִיר לְאֲשֶׁתּוֹ קֹדֶם נְסִיעָתוֹ שֶׁתַּהֲיֶה בְּזֶה הַדְּלִיק תְּכַף בְּצַאת הַפּוֹכְכִים וְהוּא יִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם, וּמְכַל מְקוֹם כְּשִׁיבּוֹא לְאוֹשְׁפִינָא יַדְלִיק בְּלֹא בְּרִכָּה וְיַהֲדִיר לְשִׁמְעַת הַבְּרִכּוֹת מִמִּי שֶׁחִיב לְהַדְלִיק וְיַעֲנֶה אָמֵן, (דְּעָתוֹ כְּדַעַת מַהְרַש"ל (שור"ת סי' פה) וְהַפְּרִי תִדֵּשׁ). עַד כָּאֵן לְשׁוּנוֹ:

ד' * מִן הַשָּׁמֶן וְכו'. עֵינִן מִשְׁנֶה בְּרוּרָה (ס"ק יח) דְּהֵינּוּ כְּשִׁנְכִכָּה בְּאֲמָצַע הַשַּׁעוֹר. וְאִם נִכְכָּה בְּזֶה לְלִיל שְׂבִיעִי וְהוֹסִיפוּ בְּלִיל שְׁמִינִי הִרְבֵּה שָׁמֶן יוֹתֵר מִן הַשַּׁעוֹר, וְדָלֵק כְּשַׁעוֹר חֲצִי שְׁעָה וְנוֹתֵר, נִרְאֶה דְּלְכוּלִי עֲלֵמָא אֶסוּר לְהִנּוֹת מְהֵן, דְּבִנְדָאִי יֵישׁ בְּזֶה מִן הַשָּׁמֶן שֶׁל תוֹף שֶׁכִּבֵּה הָאֶסוּר, אִם לֹא שְׂיִדְעַ שֶׁבְּשָׁמֶן שְׂהוֹסִיף עַל הָאֲתָמוֹל הִיָּה שְׂשִׁים כְּנֻגָּד מַעַט הָרָאשׁוֹן:

* **הַצֵּרִיף וְכו'.** עֵינִן מִשְׁנֶה בְּרוּרָה (שס) מֵהַ שֶׁכִּתְּבֵנוּ דִּישׁ פּוֹסְקִים שְׂסוּבְרִין וְכו'. אָבָל אִם לָקַח צְלוּחִית שֶׁל שָׁמֶן לְגַר חֲנֻכָּה וְנִשְׁתַּמֵּשׁ מִמֶּנּוּ כְּדִי צָרְכוֹ, לְכוּלִי עֲלֵמָא אִין הַנּוֹתֵר בְּכִלְל מוֹתֵר הַשָּׁמֶן שֶׁכִּבְרַי חֲנֻכָּה [עֲקָרִי דִּינִים (אר"ח סי' לה) אוֹת לב] כְּשֵׁם בְּאֵרוֹת הַמַּיִם (סי' זז):

* **לְשַׁעוֹר הַדִּלְקָה.** כֹּתֵב הַשְּׁלִטִי גְבוּרִים (שבת ט. אוֹת ה.) צִרִיף עֵינִן אִם נִתֵּן הַשָּׁמֶן לְשַׁעוֹר הַדְּלָקַת חֲצִי שְׁעָה וְדָלֵק יוֹתֵר מִחֲצִי שְׁעָה (כְּגוֹן שֶׁהַפְּתִילָה דָּקָה וְהוּא חֲשֵׁב שֶׁהַפְּתִילָה בִּינוּנִית), אִם מִתֵּר לְהַסְתַּפֵּק מִמֶּנּוּ, דְּאֶפְשֵׁר פִּינוֹן דְּהוּא אֶקְצִיָּה מִדְּעָתוֹ אָף דְּבִטְעוֹת הָיוּ, נֶאֱסַר. וְהוּבָא דְּבָרָיו בְּמִגֵּן אֲבָרְהָם (סס"ד):

דְּהַקְצֶה לְמַצּוֹתוֹ וְאֶסוּר לְהִנּוֹת הֵימָנוּ. אָבָל אִם נִתֵּן הִרְבֵּה בְּגֵר וְנוֹתֵר, מִתֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לְכַתְּחִלָּה, וּכְמוֹ שֶׁכִּתְּבִי לְעִיל בְּסִימָן תַּרַע"ב סְעִיף ב'. וְדַע דִּישׁ פּוֹסְקִים שְׂסוּבְרִין דָּאִם נִתֵּן הַשָּׁמֶן בְּסִתְּמָם, הַקֶּצֶה כָּל הַשָּׁמֶן, אִם לֹא דְּהִתְנֶה לְכַתְּחִלָּה שְׁלֹא יֵאֲסוּר אֱלָא בְּשַׁעוֹר, וְעֵינִן לְעִיל בְּסִימָן תַּרַע"ב בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה סְעִיף קטן ז': **(יט) וְשׁוֹרְפוֹ בְּפָנָי עֲצָמוֹ.** דְּלִהְיִיחוֹ לְשִׁנְהַת הַבָּאָה לְגַר חֲנֻכָּה אֶסוּר, (כט) דְּחִזְיִישִׁין לְתַקְלָה, וְאֶפְּלוּ לְהַנִּיחוֹ בְּכָלִי מֵאֹס דְּיֹדָאִי לֹא יָבֹא לְאָכְלוּ גַם כֵּן אֶסוּר, דְּחִזְיִישִׁין שְׂמָא יָבֹא לְדָלֵק וּלְהִנּוֹת הֵימָנוּ: **(כ) שְׂאִין לְהוֹסִיף עָלָיו וְכו'.** וְעֵינִן בְּיוֹרָה דְּעָה סִימָן צ"ט סְעִיף ו' דִּישׁ מִתִּירִין (ל) בְּכָל אֶסוּר דְּרַבְּנָן לְהוֹסִיף עָלָיו אִם נִתְעַרַב, וְלָכֵן כֹּתֵב כָּאֵן יֵישׁ מִי שְׂאוּמֵר:

א (א) לְקָנוֹת גֵּר חֲנֻכָּה וְכו'. וְאִם יֵישׁ לוֹ גֵּר אֶחָד לְבִיתוֹ (ב) סָגִי, אָף עַל גֵּב דְּטוֹב (ג) וְנִרְאוּי שְׂיָהִיָּה שְׁנֵי גְרוּת לְשֶׁבֶת כְּדִלְעִיל בְּסִימָן רס"ג (ס"א), מְכַל מְקוֹם בְּמִקוֹם הַדִּחָק דִּי שְׂיָהִיָּה גֵּר אֶחָד עַל הַשְּׁלָחַן שְׂאוּכָל וְהַשָּׂאָר לְגַר חֲנֻכָּה, (ג) וְלִהְיֵי מִן הַמִּהְדִּירִין [אַחֲרוּנִים]: **(ב) מִפְּנֵי שְׂלֹם בֵּיתוֹ.** יֵישׁ אוֹמְרִים דְּכִזְמָן הֵנָּה (ד) שְׂמַדְלִיקִין בְּפָנִים יִקְנֶה לְגַר חֲנֻכָּה, שֶׁהִרִי לֹא יֵשֵׁב בַּחֲשָׁד, וְאָף עַל פִּי שְׂאֶסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָה, הָיוּ כְּשַׁעַת

ביתו (ג) (וענין לעיל סימן רס"ג סעיף ג'). בנאם יש לו לשל שבת (ד) ואין לו לנר חנפה ולניין לקדוש היום, (ג) (ה) יקנה לנר חנפה, (ו) משום פרוסומי ניסא. הגה: והוא הדין נר חנפה (ז) קודם לניין הבדלה, (ח) וענין לעיל סימן רצ"ו סעיף ה':

תרעט ובו סעיף אחד:

א אכעריב שבת [*] מדליקין (א) נר חנפה תחלה (ב) ואחר כך נר שבת. הגה: ומכרף עליהם כמו בחל, אף על פי שמדליקין (ב) בעוד היום (ג) גדול (תרומת הדשן סימן ק"ב) (*):

תרפ שלא להניח הנרות סמוך לפתח בליל שבת. ובו ב' סעיפים:

א אכליל שבת צריך ליתן (ב) שום דבר לחוץ (ג) בין הנרות לפתח, בשביל הרוח שלא

א טור בשם כה"ג.
(*) (וכנס שם פיון דאי אפשר בענין אחר תשוב הקשר מצנה וכו').

א טור, ונתפאר בסימן רע"ז (א"א).

שערי תשובה

וכתב המגן אברהם (ס"ב), ואפשר דבזמן הזה שמדליקין בפנים, יקנה נר חנפה ואף על פי כן לא ישב בחשך, ואף על פי שאסור לאכל לאורה, מפל מקום פיון דאי אפשר בענין אחר הוי כשעת הסכנה דמיניהו על שלחנו אף על פי שעל פרחו משמש בו, הקא נמי כן הוא, והוא הדין בחל מי שאין לו אלא נר אחד, עין שם:

(ג) יקנה לנר חנפה. היינו נר אחד והמותר לנין קדוש. מגן אברהם (ר"פ):

א (ב) ואחר כך. וכתב הלבוש דמי שהדליק בדיעבד של שבת תחלה ולא קבל שבת במחשבתו, שיכול להדליק אחר כך, עין שם. וט"ז (ס"א) חולק עליו וכתב דאינו יכול להדליק, הואיל לדין שיש מנהג פשוט שהאשה המדלקת נר שבת לאחד מבני ביתו להדליקם, עין שם. ונראה לי דכאשה המדלקת כיון שהמנהג שמקבלת שבת בהדלקתה כמו שכתוב סימן רס"ג סעיף י', אם כן לכילי עלמא לא תדליק שוב של חנפה אלא תאמר לאחר להדליק. מגן אברהם (ס"ב), עין שם: (ג) גדול. ודוקא אחר פלג המנחה. ב"ח (סי' תרעב ס"א):

משנה ברורה

תאמר לאחר להדליק, והוא יברך 'אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק' בשבילה, (ג) אבל ברכת שעשה נסים, וכן שהחנינו ביום ראשון, יכולה בעצמה לברך: (ב) בעוד היום גדול. ודוקא (ז) אחר פלג המנחה (ס) שהוא שעה ורביע קדם הלילה, כמו שכתוב בריש סימן תרע"ב, ויכר כחכנו (שם ביה"ל ד"ה ובלבד) בשם האחרונים דצריך לתן בה שמן עד שידלק חצי שעה אחר צאת הכוכבים, וכן במדליק נרות. ואם אין לו כל כך שמן ונרות גדולות, יראה (ו) על כל פנים אחת מהן שיהיה דולקת השעור הזה. (ו) וכתבו (ח) האחרונים דנכון לכתחלה שיתפלל מנחה תחלה ואחר כך ידליק:

א (א) בלייל שבת וכו'. והוא הדין (ב) בחל צריך לזהר בזה שלא להעמיד הנרות נגד המקום ששולט שם הרוח, אלא (ג) דבשבת צריך שמירה יתרה בזה: (ב) שום דבר לחוץ וכו'. היינו (ג) במקום שמדליקין הנרות נגד פתח הבית מבפנים ונגם במקום שמדליקין בפתח אחר הדלת יש לזהר בזה ויכדלעיל בסימן רע"ז סעיף א', אבל במקום שמדליקין בבית החורף יש בית לפני בית החורף, אין לחש לכבוי, דאפלו יכבה בפתחתו אין זה פסיק רישא, אם לא שפתח בית החורף מכני כנגד פתח הבית הפתוח לחצר או לרשות הרבים, דאז יזהר לנעל פתח הבית קדם שיתפתח פתח בית החורף ב"ח (ס"א): (ג) בין הנרות

שער הציזון

לו אשה בביתו, דינו כמו אשה דמסתמא גם כן מקבל שבת עלה: (א) פרי מגדים (א"א ס"א), ולא גרעא מרואה נרות אצל אחר: (ז) מגן אברהם (ס"ב) ושארי אחרונים: (ט) דרך החיים (דין הדלקת נר חנוכה בע"ש ס"א): (י) פשוט: (י) דאי לא הכי נראה קצת תכרתי דסתרי, דהא מבין שמדליק בעוד היום גדול על פרחו סומך על הקלא דמפלג ולמעלה נוכל להשוותו כמו לילה, ואם כן איך יתפלל אחר כך מנחה ופרי מגדים בסוף סימן תרע"א (א"א ס"א) (ומפל מקום משמע שם דכל זה דוקא בדאפשר ליה, וגם דבאמת זה שכן רק אם הוא הרבה קדם שקיעה), ודרך החיים (שם ס"א) ונזירות שמשון (סי' תרע"א ס"א): (ב) שערי תשובה (ד"ה מדליקין) ופרי מגדים (שם): **א** (ב) פרי חדש ופשוט. וענין לעיל סימן תרע"ג סעיף ב' (ס"ב כה) מה שכתבנו בזה: (ג) אי נמי משום דינא דסעיף ב' דהוא דוקא בערב שבת נקט נמי רישא בליל שבת: (ג) אחרונים:

א [בשו"ע] מדליקין בו'. וענין (בשבות) ונשבו יעקב (ח"א) סימן ט"ו בסופו שאסור להניח לאינו יהודי בשבת שכתב הנרות חנפה בלילה ולחור ולהדליקן בבקר, שאין נכון לעשות כן כיון שהיא מלאכה גמורה דאורייתא, ואי משום פרוסומי ניסא הרי מצנה הקאה בעברה, וגם לא מצינו בשום מקום מצנה זו (שהיו) [שיהיו] צריכים להיות דולקים בערב ובבקר משום פרוסומי ניסא, עין שם. וענין בברכי יוסף (ס"ב) שכתב בשם מהר"ש אבוהב בתשובה כתב יד, יש לזהר להתפלל מנחה בערב שבת של חנפה ואחר כך להדליק נרות חנפה, לפי פתלת מנחה נגד תמיד של בין הערבים, ונרות חנפה וזכר לנס הנעשה בנרות המנוחה הנדלקת אחר תמיד של בין הערבים, עד כאן לשונו:

מקבלת שבת עליה ואסורה במלאכה, רק אחרים בני בית עדין מתרים, על כן איש שמדליק נר שבת ושבת להדליק של חנפה אסור לו להדליק של חנפה אחר כך, אלא יתן לאחד מבני ביתו להדליקם, עין שם. ונראה לי דכאשה המדלקת כיון שהמנהג שמקבלת שבת בהדלקתה כמו שכתוב סימן רס"ג סעיף י', אם כן לכילי עלמא לא תדליק שוב של חנפה אלא תאמר לאחר להדליק. מגן אברהם (ס"ב), עין שם:

הסכנה דאיתא לעיל בסימן תרע"א סעיף ה' (ס) דמיניחה על שלחנו. (ו) אבל רב האחרונים הסכימו דאין לחלק בזה בין זמן הגמרא לזמננו: (ג) וענין לעיל סימן רס"ג סעיף ג'. דמבאר שם דאם אין ידו משגת לנר שבת וקדוש היום, גם כן נר שבת קודם: (ד) ואין לו לנר חנפה ולניין וכו'. ומיירי דיש לו פת, דאי אין לו פת (ו) קניית הפת דוחה אפלו לנר של שבת, וכל שכן נר חנפה וקדוש היום, וענין לעיל בסימן רס"ג סעיף קטן ט' במשנה ברורה ובאור הלכה שם (ד"ה אין לו): (ה) יקנה לנר חנפה. היינו (ס) נר אחד, והמותר לנין קדוש: (ו) משום פרוסומי ניסא. וקדוש היום הלא יכול לקדש בפת, ויכלאו הכי קדוש על היין הוא רק מדרבנן דמן התורה יוצא בזכירת דברים בעלמא: (ז) קדם לניין הבדלה. משום האי טעמא: (ח) וענין לעיל וכו'. אין נזכר שם יותר מאן, ונראה דצריך לומר כדלעיל בסימן וכו':

א (א) נר חנפה תחלה. כדי לצאת דעת היש אומרים דסבירא להו דאי ידליק של שבת תחלה קבלה לשבת ואסור עלה מלאכה. אבל רב פוסקים חולקים על זה וסבירא להו דלא תליא קבלת שבת בהדלקת הנר, (ב) ועל כן אם הדליק של שבת ולא קבל שבת במחשבתו יכול להדליק אחר כך. (ג) וכל זה באיש המדליק אבל אשה המדלקת כיון שהמנהג שמסתמא מקבלת שבת בהדלקתה, אם כן לא תדליק שוב של חנפה אלא

(ס) ואף דשם איתא דצריך נר אחר להשתמש לאורו, התם משום הכי צריך נר אחר דלא יאמרו לצרפו הדליקה, ובאמת אם אין לו נר אחר נמי מתר ואף דעל פרחו משתמש על שלחנו בו [אלהיה רבה (ס"ב) לפי דעת המגן אברהם (שם)]: (ו) אלהיה רבה (שם) ובגדי ישע, וכן משמע מדרך החיים (דין נר שבת קודם ס"א) מדקצתיק דין דשליח ציור לדין אף דבזמננו מדליקין הכל בפנים. וכתב הפרי מגדים (א"א ס"ב) דכן משמע מסתימת המחבר והרב שלא חלקו בזה, ומשמע דיעתם דאם ידלקו לנר חנפה יהיה אסור להשתמש לפניו: (ז) ט"ז (ס"ב) ושארי אחרונים. וענין ברס"ג בבאור הלכה (ד"ה אין לו) מה שכתבנו שם אודות הש"ז ודרך החיים (הל' שבת דין זמן הדלקת הנר ס"א): (ד) מגן אברהם (ס"ב) ושארי אחרונים: **א** (ב) לכוש ושארי אחרונים: (ג) מגן אברהם (ס"ב) ושארי אחרונים דלא קט"ז (ס"א). (וואלי דסבירא ליה לט"ז דאיש שמרגיל עצמו להדליק נר שבת כגון שאין

הַלְכוּת חֲנֻכָּה סִימָן תרפ תרפא תרפב

יְכַבֵּה הַנֵּרוֹת כְּשִׁפּוֹתָהּ אֶת הַדֵּלֶת: ב בַּעֲרֵב שֶׁבֶת אָסוּר לְקַבֵּעַ הַנֵּרוֹת (ד) בַּדֵּלֶת עֲצָמָה ^(*)אֲחוּרֵי הַדֵּלֶת, גִּיּוֹשׁ מִי שְׁמַתִּיר (ה) (וְעֵינִן לְעֵיל סִימָן רע"ז סְעִיף א'):

תרפא אֵין מְבַדִּילִין בְּנֵר חֲנֻכָּה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת. וּבּו ב' סְעִיפִים:

א ^אבְּמוֹצָאֵי שֶׁבֶת (א) אֵין מְבַדִּילִין בְּנֵר חֲנֻכָּה, שְׂאִין נִהְיִים לְאוּרֹו, וְאֵין מְבָרְכִין עַל הַנֵּר עַד שִׁיֵּאוּתוֹ לְאוּרֹו: **ב** * בַּמְדִּילִיקִין גַּר חֲנֻכָּה בְּבֵית הַכִּנֶּסֶת (6) [א] (ב) קֵדָם הַהִבְדָּלָה. הִגָּה: (ג) וְכַל שֶׁפֶן בְּבֵיתוֹ שְׁמַדְלִיק וְאַחַר כֵּף מְבַדִּיל, שְׁהָרִי כְּבֵר הַבְּדִיל בְּבֵית הַכִּנֶּסֶת:

תרפב דִּין עַל הַנְּסִים בַּחֲנֻכָּה. וּבּו ג' סְעִיפִים:

א ^אכֹּל שְׁמוֹנֶת יָמֵי חֲנֻכָּה [*] (א) אוֹמֵר עַל הַנְּסִים (ב) בְּבִרְכַּת הַמְּזוֹן בְּבִרְכַּת הָאֶרֶץ, וּבַתְּפִלָּה בְּבִרְכַּת מוֹדִים,

באר היטב

ב (6) קדם. ובמעגלי צדק כתב שמדליקין קדם ויתן לה. וכתב המגן אברהם (סק"א), דמי ששכח אתה חוננתנו, יבדיל ואחר כך ידליק, דהא נהגו עכשו האנשים שלא להדליק קדם ההבדלה שבתפלה, אם כן אסור להדליק פיון שלא הבדיל, ומפל מקום בצבור לא יעשה כן, רק יאמר המבדיל וידליק ואחר כך יבדיל. עד כאן לשונו. ומלבושי יום טוב (סק"ב) כתב שהגאון מהר"ל מפראג (בגר מצוה ד"ה גר חנוכה אחרי הבדלה) הנהיג להבדיל קדם, וטעמא שמא ישכח להבדיל בתפלה ועביר אסור בהדלקה, ומסיק שפן יש לנהוג. וכן פסק הש"ז (סק"א) למעשה להבדיל בביתו על כל פנים קדם ואחר כך להדליק גר חנכה, עין שם. ונבספר אליה רבה (סק"א) העלה להלכה דלעולם מדליקין תחלה ואחר כך מבדילין, ודחה דברי ט"ז בשתי ידים, עין שם]:

לכרעה, שאין כאן ברעה לבשלה, והפסק גמי לא הוי שהרי מעין הברעה היא, וכתב שפן המלך (מעני יו"ט ברכות פ"ד ס"ז אות ז), אף בברכי יוסף סימן קפ"ח (סק"ז) גמגם בזה, עין

משנה ברורה

לַפֶּתַח וכו'. ואם לא נתן אסור לפתח הדלת. ועין לעיל בסימן רע"ז בבאור הלכה דבור המתחיל 'כְּדָרְכוּ': **ב** (ד) **בַּדֵּלֶת עֲצָמָה וְכו'.** שפתיחתו ונעילתו מקרב השמן לנר או מרחיקו ממנה, ויש בזה משום מכבה או מבכיר. ואף על גב דאינו מכנין לזה (ז) הוא פסיק רישא: (ה) **וְעֵינִן לְעֵיִל וכו'.** רצונו לומר דשם סתם לאסור, וכן הלכה:

א (א) **אֵין מְבַדִּילִין בְּנֵר חֲנֻכָּה.** רצונו לומר שאם ברף תחלה על הדלקת גר חנכה אין להבדיל עליהם אחר כך, מטעם הכתוב בשלחן ערוך. (6) אכל יכול לברף תחלה על הנר חנכה להבדלה ולכבותה, ולחזור ולהדליקה למצות גר חנכה, ועדיף טפי למעבד הכי, דכיון דעביר ביה מצוה חדא ליעבד ביה מצוה אחריתא, אלא דכיון דקיימא לן (פסחים קח:): דלאחר האפוקי יומא עדיף טפי, בְּדִלְקָמָה בְּסְעִיף ב', נוהגין להדליק גר חנכה תחלה ושוב אי אפשר להבדיל עליו: **ב** (ב) **קֵדָם הַהִבְדָּלָה.** דאף דמצות הבדלה תדירה, מכל מקום כל מה דנוכל לאחר לצאת מן השבת (ט) עדיף טפי, וגם בהדלקה יש פרסומי ניסא. ואם שכח אתה חוננתנו, יאמר המבדיל בין קדש לחול ואחר כך ידליק, ואחר כך אומרים 'ויתן לה' ואחר כך מבדילין: (ג) **וְכַל שֶׁפֶן בְּבֵיתוֹ וכו' שְׁהָרִי כְּבֵר הַבְּדִיל.** רצונו לומר ויכבר שמע הבדלה. (4) ודבריו מגמגם דהא לא נתפסן לצאת בהבדלה של שליח צבור ששמע בבית הכנסת. ודע דט"ז (סק"א) ועוד (ז) כמה אחרונים שעומדים בשיטתו פליגי על עקר דינו של המחבר ורמ"א וסבירא להו דמצות הבדלה קודמת לנר חנכה משום דהיא תדירה. ועין בבאור הלכה (ד"ה מדליקין) שהבאנו דיש בזה דעות בין הראשונים, ועל כן בבית הכנסת אין לשנות המנהג שנהגו בישראל להדליק מקדם ואחר כך להבדיל, ובבית, דעביר כמר עביר ודעביר כמר עביר:

א (א) **אוֹמֵר עַל הַנְּסִים.** כתוב בספרים, שבגסח על הנסים יאמר ועל הנסים בני"ו, הן בתפלה הן בברכת המזון. כשיעמדה עליהם, יש לזלג תבת עליהם דהא אחר כך אומר על עמך ישראל, אלא אם כן אומר ועל עמך ישראל [פרי חדש]: (ב) **בְּבִרְכַּת הַמְּזוֹן בְּבִרְכַּת הָאֶרֶץ, וּבַתְּפִלָּה בְּבִרְכַּת מוֹדִים.** (6) הטעם, (3) דכלה מלתא דחנפה עקרה הודאָה היא. ובברכה מעין שלש בחנפה ופורים (4) אין

שער הציזון

הלכה קדצה זו, דרבים חולקים עליו וכדאיתא בסימן ש"כ סעיף י"ח, עין שם: **א** (6) ב"ח (ס"א) וְעֵטְרָת זִקְנִים: **ב** (3) פוסקים: (4) פרי מגדים (א"א סק"א): (7) עין בבאור הלכה (ד"ה מדליקין): **א** (6) גמרא (שבת כד:): (3) ומפל מקום בדיעבד אם אמר על הנסים בעבודה והשלים תפלתו אין צריך לחזר, דלא הוי הפסק מה שאמר חוץ למקומו [פתחי תשובה בשם עקרי דינים (אורח סי' לה אות לה)]: (4) פרי מגדים (א"א ריש הסי') בשם אליה רבה (סק"ב):

קמח.

באר הגולה

ב טור לפי פרוש ר"י (הוריד בראש שבת פט"ז סי' טו.) (* (והוא הדין בדתל עצמו מצד חוץ, והאי דנקט אַחוּרֵי הַדֵּלֶת משום שפעשה רבי שמואל שהביא תר"ם (ר"פ בתשובה סי' מה) כף הדין. ג שם (בטור) בשם ר"מ מרזטנבורג (סס) בשם רבו ה"ר שמואל. **א** טור בשם הירושלמי. **ב** תרומת הדשן סימן ס'. **א** קרב הונא ורב ששת שבת כ"ד (ע"א).

שערי תשובה

ב [א] קדם. עין באר היטב. ועין בספרי שו"ת בית אפרים (אורח סי' סב) מה שכתבתי בזה בדברי התרומת הדשן (סי' ט) ובבאור דברי הש"ז (סק"א) ובתשובת מהר"א"ח סימן ע"ט לענין מילה שלא בזמנה ופדיון הכן הי מינייהו קדים (ועין מ"ש לעיל סימן רמ"ט) (באר היטב סק"ז) וסימן (תרס"ח) [תקס"ח] (שערי תשובה סק"ח) על דברי המגן אברהם (סי' רמט סק"ה וסי' תקסט סק"י) כמו שמזכיר שם מהתוספות דמועד קטן (ח: ד"ה מפני ביטול) דמילה כל יומא זמניה שאסור להניחו ע"ל), ובבאור דברי הרא"ש (ברכות פ"ד סי' ח) והטור סימן רפ"ו, עין שם: **א** [בשו"ע] **אוֹמֵר עַל הַנְּסִים כו'.** ועין לעיל סימן תרע"ו (סק"א) שגם גר יכול לומר שיעשית לאבותינו כו'. ומה שכתב אם נזכר באותה ברעה כו', ואם הנזכר השם יסים הברכה ואין רשאי לחזר כל שהוא באמצע תפלתו, ואם יחזור הוי ברעה לבשלה, כן כתב בשלמי חגיגה (דיני חנוכה ופורים סי' ב ס"ב) בשם משה יהודה (סי' רצד סק"ד). ועין שם (בשלמי חגיגה) בשם הרדב"ז (ח"א) סימן תקס"א שכול לומר על הנסים או יעלה ויבא בין ברעה ראוי לנהוג. ובכנסת הגדולה (סי' רצד הנה"ט) הביא דברי הרדב"ז בסקס, וכן דעת מעדני שם. ועין שם (בשלמי חגיגה סי"ג) בשם מקתם לרוד (אורח סוף סי' ג), מי ששכח על הנסים

באור הלכה

ב * **בַּמְדִּילִיקִין וכו' קֵדָם הַהִבְדָּלָה.** עין במשנה ברורה (סק"ג) במה שכתבנו בשם הש"ז. ובאמת רבים אחרונים קיימי בשיטתיה דהבדלה קודמת, המהר"ל מפראג (נר מצוה עמ' כח) ונתוספות יום טוב (מלבושי יו"ט סק"ב) [הובא באליה רבה (סק"א)] ופרי חדש ודרך החיים (דיני הדלקת נר חנוכה במור"ש ס"א). וכן הרבה אחרונים קיימי בשיטת השלחן ערוך והרמ"א, הלא תמה המגן אברהם (סק"א) והאליה רבה (שם) והגר"א ובית מאיר, וכן בתקד משה (סק"א) השיב על כל דאיתויו של הש"ז, וכן בשאלת יעב"ץ (ח"א סי' נב) מסכים גם כן עם השלחן ערוך. אכן באמת כבר נשמע דבר זה בין החיים ויכר אפולגו בה קמאי, לבד מה שהובא בבית יוסף (ד"ה ירושלמי) שדעת תרומת הדשן (סי' ט) דגר חנכה קודם, ומהר"ל (מנהגים) נאגור (סי' אלף ז) וכל בו (סי' מד) סוכרים גם כן כמותו, ור' דוד אבודרהם (סדר הדלקת נר חנוכה) כתב שיש שמבדילין קדם, כי הנה במקאירי (שבת כג: ד"ה אף במור"ש) כתב שמנהגינו להדליק גר חנכה קדם הבדלה, ויבאשכול הלכות חנכה (ח"ב סי' ו) כתוב וזה לשונו, ראיתי רבים מברכין קדם הבדלה ולי הכותב נראה שטעות בידם וכו', עין שם. [עין במחצית השקל (סק"א) וברכי יוסף (סק"א) וזכר לאברהם (ח"א אורח אות ח ערך חנוכה)]. ועל כן הנהנין להתנהג בזה כמו שהספיקו כמה אחרונים, דבבית הכנסת אין לשנות ההנהג שנהגו מעולם להדליק גר חנפה קדם, ובביתו דעביר כמר עביר ודעביר כמר עביר, וגם בפרי מגדים (מש"ז סק"א) כתב דאין לגער על שום אדם כי יש לו על מי לסמך:

א (א) **אוֹמֵר עַל הַנְּסִים.** כתוב בספרים, שבגסח על הנסים יאמר ועל הנסים בני"ו, הן בתפלה הן בברכת המזון. כשיעמדה עליהם, יש לזלג תבת עליהם דהא אחר כך אומר על עמך ישראל, אלא אם כן אומר ועל עמך ישראל [פרי חדש]: (ב) **בְּבִרְכַּת הַמְּזוֹן בְּבִרְכַּת הָאֶרֶץ, וּבַתְּפִלָּה בְּבִרְכַּת מוֹדִים.** (6) הטעם, (3) דכלה מלתא דחנפה עקרה הודאָה היא. ובברכה מעין שלש בחנפה ופורים (4) אין

ב (7) גמרא שם (שבת קכ:). ועין לעיל בסימן רע"ז (ס"א) דבנר של שענה ושל חלב מתר. וטעם ה"ש מי שמתיר, איתא בטור דסבירא ליה דלאו פסיק רישא הוא, ומאמר הגמרא שם יפרש דלא כפרוש ר"י (הוריד בראש שם פט"ז סי' ט) אלא כפרושים אחרים שהובא לעיל בטור בסימן רע"ז, עין שם בבית יוסף (ד"ה גר שמונת), והגר"א פרש דטעם ה"ש מי שמתיר דסבירא ליה כפסק הערוך (ערך סבר וערך פסק) דפסיק רישא דלא ניתא ליה מתר לכתחלה, ואפלו לפרוש זה גם כן אין

בְּאֵר הַגּוֹלָה קמח:

הַלְכוֹת חֲנֻכָּה סִימָן תרפב תרפג תרפד

בְּיָאֵם לֹא אָמַר (ג) **אִין מַחְזִירִין אוֹתוֹ** (וְעֶצֶן לְעֵיל סִימָן רצ"ד סְעִיף ד' וְה'). יוֹמִיהוּ אִם נִזְכֵּר בְּאוֹתָהּ
בְּרָכָה, כָּל זְמַן שְׁלֹא הִזְפִּיר אֶת הַשֵּׁם, אֲכַלּוּ נִזְכֵּר בֵּין אַתָּה לְהַשֵּׁם חוֹזֵר. הֵנָּה: יֵשׁ אוֹמְרִים כְּשֶׁשָּׂכַח
עַל הַנְּסִים בְּכֻרַת הַמָּוֶז, (ב) (ד) כְּשֶׁמִּגִּיעַ לְהִרְחֹק (ה) יֹאמַר הִרְחַמְן יַעֲשֵׂה לָנוּ נְסִים וּנְפִלְאוֹת כְּשֶׁם שֶׁעָשִׂיתָ
לְאַבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בְּזְמַן הַזֶּה בַּיָּמִי מִתְחִילוֹ כו' (כָּל בוּ פ"י^(ט)), (וּכְךָ נִתְבָּאֵר סִימָן קפ"ז סְעִיף ד'):
ב' יָגֵם בְּמוֹסָף שֶׁל שַׁבָּת וְשֶׁל ראש חֹדֶשׁ (י) צְרִיךְ לְהִזְפִּיר שֶׁל חֲנֻכָּה, אִף עַל פִּי שְׂאִין מוֹסֵף
בְּחֲנֻכָּה: ג' (י) **הָאִין אוֹמְרִים כְּשֶׁם שֶׁעָשִׂיתָ וְכו', אֲלֵא מִסִּים וְעָשִׂיתָ עִמָּהֶם נְסִים וּגְבוּרוֹת בַּיָּמִים**
הָהֵם בַּעַת הַזֹּאת, (ח) **יוֹיֵשׁ אוֹמְרִים, שְׂאוּמְרִים אוֹתוֹ:**

תרפג ובו סעיף אחד:

א ^אכל שמונת ימי חנכה [*] (א) גומרין את החליל. הגה: וכל שמונת ימי חנכה (ב) אין אומרים תחנון וצדקתך וצדקתך וצדקתך וצדוק הדין, גם בערב חנכה במנחה, ועין לעיל סימן קל"א (טעמים ב, ו) (מהרי"ל (מסגים הל' חנוכה והל' שמחות) ומנהגים (הל' חנוכה ומנהג של כל השנה):

תרפד סדר קריאת התורה בַּחֲנֻכָּה. ובו ג' סעיפים:

א [*] א קורין בקרבנות (א) הנשיאים שבפרשת נשא, שלשה בכל יום. בומתחילין בבכרפת (ב) פהנים (מדרגה ו כג) ויש אומרים שמתחילין ביום פלות משה' (סס ז ב טור), וכן אנו נוהגין), ג' קורא אותו (ג) עם פהן ולוי, וישראל קורא ביום הראשון' (סס פסוק יב). ויש אומרים שהפכה קורא כל אותו הפרשה עד ביום הראשון, והלוי והישראל קורין ביום הראשון' (מנהגים) וכן נוהגין). ד' ביום שני קורא פהן ביום השני' (סס פסוק יח) עד 'פר אחד בן בקר' (סס פסוק כה), ולוי עד ביום השלישי' (סס פסוק כד), וישראל חוזר וקורא ביום השני, ועל דרך זה בכל יום. ה' אומרים שישאל קורא ביום שלם מלאכת המשכן. טור. ב שם בשם יש מקומות. ג שם בטור. ד שם.

פֿאַר דײַטש

א (ב) **בְּשִׁמְיָנוּ**. והוא הדין שיאמר כן בתפלה אחר גְּמֵר התפלה דרך בְּקָשָׁה. וש
לומר הַרְשָׁעָה בַּחֲסָד. בית יוסף (ד"ה כל שמות). הַרְשָׁעִים תוֹרָתָךְ וּלְהַעֲבִיבֵם חֲסִי וְכו',
קלא ממיין. שלטי גבורים [על] מַרְדְּכִי (שבת פ"ב ס"ו תנח אה ג), וכן כתב בַּנְּקֻטָּה הַגְּדוּלָּה
(הגה"ט). בְּזֶמֶן בִּלְא וְאוֹרִי. ט"ז (ספרי). דָּלָא פִּלְבָּשׁ (ס"ב) שִׁתְּכָב לומר ובזמן הַזֶּה בְּאוֹרִי,
עַן שֶׁם. וְשֶׁ לומר שְׁמוֹנֶת יָמִים תִּזְכָּק אֵלַי הַלּוּת וְכו'. מִגֵּן אֲבָרָהָם (ירש הסי':)
א (ב) **אֵין אוֹמְרִים**. כתב הקל"ח (סוף פ"א מדר). אֵין אוֹמְרִים שִׁיר מְזֻמּוֹר לְאָסֶף לְפִי
שֶׁם כַּעֲשֵׂן יוֹם טוֹב, מִדְּשֵׁאוֹמְרִים בּו הַלֵּל:

רבה סימן קל"א (סק"ט) כתב שאומרים, וכן כתב במחזיק ברכה כאן (סק"א) דפשוט שיאמרו 'אחד בביתו, והביאו באר היטב שם (סק"ב), עין שם: א' [בשו"ע] קורין בקרבנות כדי שער ח' (סדר קריאת חנוכה) ותמצא הכל מבאר היטב:

פֶּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

והיה סבור שצריך לחזר, והתחיל להתפלל ונזכר ששעה בדין, שבאמת אין צריך לחזר, לפסיק אפילו באמצע ברכה, עין שם. ועין שם (בשלמי חגיגה ס"א) במי ששכח על הנסים וכיוצא שאין צריך לחזר, ורובע להחמיר לחזר ולהתפלל. צריך לכוון לשם נדבה, וגם צריך שהיה מפיר בעצמו שיוכל לכוון היטב בתפלתו מראש ועד סוף, ואם יודע לחוש בה דבר ולא יטריד טוב לעשות פה, עין שם. ועין באר היטב (ק"א) בנחס על הנסים, שיאמר הרשעה בחטף, ובפירי חדש כתב לקרות בחזקת ה"ר"ש, ומה שכתב להעבירים חזק רצונך כתב הפירי חדש שיותר נכון לומר מחזק רצונך. כתב אבודקדם (פירי הדלקת נר חנוכה) שכן הוא בסדר רב סעדיה, וכן כתב מהר"ם מרומנובוג, עין שם:

א (בשורש) גומרים את ההלל כו', והפירוש קדוש כתב שאין לומר הלל בבית האבל, ובאמת בחנקה הלל בבית האבל, והמגן אברהם סימן (קל"ה) [קל"א] (ספ"ק) כתב שבחנקה טוב שיקרא עין בדינים אלו ובדין טעות בקריאה בספר שער אפס

מִשְׁנָה בְּרִירָה

תּוֹרָתְךָ, וְלֹא יֹאמַר מִתּוֹרָתְךָ בְּמִ"ם. צָרִיךְ לִזְמַר שְׁמוֹנֶת יָמֵי חֲנֻכָּה
אֵלּוֹ לַהֲזוֹדוֹת [מִגֵּן אַבְרָהָם (רִישׁ הַסִּי)]:

א (א) גומרים את ההלל. לפי שבכל יום נוסף נס חדש, ועוד יש טעמים עין בבית יוסף (ד"ה כל). ואחר ההלל (6) אומרים חצי קדיש. מי שהוא אבל, בשחרית (3) אין מתפלל לפני העמוד ד"ש הלל, הא ערבית מתפלל, דמתפלל בראש חדש גם כן ערבית. אין אומרים אל ארץ אפים בשני וחמישי בחנוכה, ויהי רצון אחר ספר תורה. ולענן הלל אם מתר לומר בבית האבל, עין בשערי תשובה, (א) אבל האבל בעצמו בודאי לא יאמר:

ס (א) הנשיאים. משום שנגמר מלאכת המשכן בעשרים וחמש בכתב: **(ב) כהנים.** לפי שנעשה הנס על ידי כהנים: **(ג) עם כהן לוי.** כהן יקרא עד 'לפני המשכן' (במדבר ז א) או עד 'לחנכת המזבח' (שם פסוק יא), והשאר יקראו לוי וישראל. **(ד) אכל אותם שנהגו לקרות לכהן עד 'ואני אברכם'** (שם ו כז), הוא מנהג בטעות וצריך לבטלו, שהשלישה צריכין שיקראו בסדר היום, וסדר היום הוא פרשת נשיאים. ואחר הקריאה **(ה) אומרים חצי קדיש.** אם טעו וקראו ביום שני של חנכה פרשת נשיא שלישי וכיוצא, **(א) עלתה להם,**

ב הָרִיף (שם יא.) וְהָרָא שׁ
(שם פ"ב ס' טו) מִהָא דְתִנִּי
רַבִּי אוֹשְׁעִיא שָׁם, וְכֵן
כְּתוּב הַסּוֹסוֹת שָׁם, (ד"ה)
וְכֵשׁ תּוֹסַפְתָּא
דְּבִרְכּוֹת (פ"ג ח"ד), וְכֵן כְּתוּב
הַשּׁוּר בְּשָׁמֶם. ג טור.
ד מִסְּקֵנָה הִקְרָא שָׁם (פ"ג),
ה טור בְּשָׁם יֵשׁ אוֹמְרִים
וְאִבּוֹ הִקְרָא,שׁ, דְּלֹא יִשְׁלַל
אָדָם צָרְכִּי וְלֹא בִשְׁלֵשׁ
רְאשׁוֹנוֹת וְלֹא בִשְׁלֵשׁ
אַתְרֹנוֹת (בִּכְרוֹת ד'). ו שָׁם
בְּשָׁם יֵשׁ אוֹמְרִים דְּכִיּוֹן
דְּבִלְךָ רַבִּים הוּא שָׁרִי, וְכֵן
כְּתוּב בְּקִצּוֹת חַיִּים (א"ת)
(כ) שֶׁכֶּן הִיא הִנֵּסָא בְּרַב
הַתְּפִלוֹת, וְכֵן כְּתוּב בְּנִסְחַ
הַקְּרָבִים (סדר תְּפִלוֹת כּל
הַשָּׁנָה, מוה"ר כַּחֲמִי, חִימוֹן, נוסח
בִּכְרוֹת הַתְּפִלוֹת)
טוֹפְרִים (פ"ה ח"ה, ע"ש).

א מִיִּמְרָא דְרַבִּי יוֹחָנָן מִשְׁמֵם
רַבִּי הוֹצִיָּק דְּעֲרִכִין י' (ע"א),
וְהִשְׁעֵם מִפְּנֵי שְׁחֵס נִתְחַדֵּשׁ
בְּכָל יוֹם, וְעוֹד שָׁכַל יוֹם
נִשְׂאִי שְׁלוֹ חֲלֻקָּה מִשְׁל
חֲבֵרוֹ וְכָל אֶחָד צָרִיךְ לִגְמֹר
הַלֵּל עַל אֲרֻבּוֹתָיו. שְׁבִלִי
הַלֵּקֵט (ס' קעד).

א מְשֻׁנָּה מְגִלָּה (ל"א) [ל']
(ע"ב), דְּאִיתָא בְּפִסְקִיקְתָּא
(רבתי פרשה ו) שְׁכַבְכָּה בְּכִסְלוֹ

מִזְכִּירִין שֶׁל חֲנֻכָּה וּפְנִינִים: (ג) **אֵין מְחִזְרִין אוֹתוֹ**. דְּלֹא דְאוֹרְחָא נִיגְהוּ, וְקָאִי אֶתְפֹּלֶה וְאֶבְרַכְתָּ הַמְּזוּזָה. וְאֵין חִלּוּק בְּכִרְכַּת הַמְּזוּזָה בֵּין בַּחֲלֵי וּבֵין בְּשֵׁבֶת חֲנֻכָּה אִף דְּמִכְרַח לְאַחַל מִצַּד שֶׁהוּא שְׂבֵת, מִכָּל מְקוֹם אֵינוֹ חוֹזֵר בְּשִׁבְלִי עַל הַנְּסִים דְּחֲנֻכָּה [פְּרִי מְגֻדִים (מס' סק"ד)]. וְעֵינִי בְּסִמָּן קפ"ח בְּמִשְׁנֵה בְרוּרָה סוֹף סְעִיף קָטָן ל"ג: (ד) **בְּשִׁמְוִיעַ דְּהֶרְחֻמֵּן וְכו'.** וְהוּא הִדִּין שְׂאִמֵּר כֵּן בְּתַפְסָּלָה אַחֵר גָּמַר הַתַּפְסָּלָה דְּרָף בְּקִשָּׁה קֵדָם 'הֵיזִי לְרִצּוֹן' [אַלְהֵי רַבָּה (סק"ב)]: (ה) **יֹאמֵר הֶרְחֻמֵּן.** וְכֵן בְּפִנְיִים [לְבוּשׁ], וּבִרְאֵשׁ חֲדָשׁ שֶׁבַחֲנֻכָּה (ו) יֹאמֵר זֶה אַחֵר הֶרְחֻמֵּן הוּא יַחֲדָשׁ וְכו', מִשּׁוֹם דְּתִדְרִיר קֵדָם: (ז) **צִירָף לְהַזְכִּיר.** דִּיּוֹם הוּא שְׁנַתְּחִיב בְּאַרְבָּעָה תַּפְלוּת. וְאֵם לֹא אָמְרוּ (ס) אֵין מְחִזְרִין אוֹתוֹ: ג (ז) **אֵין אוֹמְרִים בְּשֵׁם שְׁעִשִּׁיתָ.** יֵשׁ אוֹמְרִים מִשּׁוֹם דְּלֹא יִשְׁאֵל אָדָם צִרְכּוֹ בְּשִׁלֵּשׁ רֵאשֻׁנוֹת וְאַחֲרוֹנוֹת, וְטָעוּת הוּא דְּבִשְׁבִּיל הַצָּבוּר שָׂרִי. אֲלֵא עֶקֶר הַטַּעַם דְּכָל דְּבָר דְּהֵי לְהִבָּא תִּקְנוּ בְּלִהְבָא, וּבְדִבְרֵי דְּהוֹרָאָה הֵי לְשַׁעְבֵּר, וְעֶקֶר עַל הַנְּסִים הֵי לְשַׁעְבֵּר [בֵּית יוֹסֵף (ד"ה יֵשׁ שְׂאִין)]: (ח) **וְיֵשׁ אוֹמְרִים שְׂאוֹמְרִים אוֹתוֹ.** כְּתִבּ בֵּית יוֹסֵף (שם), וְדַעֲבִיד כְּמַר עֲבִיד וְדַעֲבִיד כְּמַר עֲבִיד. בַּעַל הַנְּסִים יֵשׁ לוֹמֵר לְהַשְׁפִּיעַם

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

(ד) יָד אֶפְרַיִם: ב (ס) ט"ז (סק"ד) וּפְרֵי מַגְדִּים: א (ב) לְבוּשׁ: (ג) פְּרֵי מַגְדִּים (מִשׁ"ו סק"א): (ג) חֲמֵי אָדָם (כָּל קִנְד סַעִיף מ): א (ב) פְּרֵי חֲדָשׁ: (ג) לְבוּשׁ: (ג) פְּרֵי יוֹסֵף (סק"ה):

הַלְכוּת חֲנֻכָּה סימן תרפד

באר הגולה קמט.

שְׁלֹאֲחֲרֵיו דְּהֵינּוּ 'בִּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי', וְכֵן בְּכָל יוֹם, וְכֵן נוֹהֲגִין (הגהות מיימוני פרק י"ג מהלכות תפלה (פ"ו ד)). **הַבִּיּוֹם שְׁמִינִי מִתְחִילִין 'בִּיּוֹם (ד) הַשְּׁמִינִי'** (שם פסוק נד) **וְגוֹמְרִין כָּל הַסֵּדֶר, וְקוֹרִין פְּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה שֶׁל בְּהַעֲלָתָךְ (וְנוֹהֲגִים לְסִים 'פֶּן עֲשֶׂה אֶת הַמְּנַחָה' (שם ט ד)) (מנהגים): בַּבִּשְׁבַּת שֶׁבַחֲנֻכָּה מוֹצִיאִין שְׁנֵי סְפָרִים, בְּאַחַד קוֹרֵא בַּפְּרָשָׁת (ה) הַשְּׁבוּעַ וּבַשְּׁנִי קוֹרֵא (ו) בְּשֵׁל חֲנֻכָּה, (ז) וּמַפְטִיר 'רַנִּי וְשִׁמְחִי' (זכריה ג יד). וְאִם חָלוּ בּו שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת, מַפְטִיר בַּשְּׁנִיָּה וּבְמַלְכִּים (ב' ו) בְּנֵרוֹת דְּשִׁלְמָה. הֵנָּה: וְאִם חָל חֲתָנָה בַּשַּׁבָּת זו, (ח) מַפְטִירִין (ב) בְּשֵׁל חֲנֻכָּה (מנהגים (סודר טבת)): ג וְאִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ טַבַּת בַּשַּׁבָּת, מוֹצִיאִין שְׁלֹשָׁה סְפָרִים, וְקוֹרִין שְׁשָׁה (ט) בַּפְּרָשָׁת הַשְּׁבוּעַ, וּבַשְּׁנִי קוֹרֵא אֶחָד (י) בְּשֵׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וּמִתְחִיל 'וּבִיּוֹם הַשַּׁבָּת' (זמנדר כח ט), וּבְשִׁלְיִשִּׁי קוֹרֵא מַפְטִיר בְּשֵׁל חֲנֻכָּה, (יא) וּמַפְטִיר 'רַנִּי וְשִׁמְחִי'. (יב) וְאִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בַּחֹל, מוֹצִיאִין שְׁנֵי סְפָרִים, וְקוֹרִין בְּאַחַד שְׁלֹשָׁה בְּשֵׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וּבַשְּׁנִי קוֹרֵא אֶחָד בְּשֵׁל חֲנֻכָּה. כְּוָאם טַעַם הַחֲזָן (יג) וְקָרָא רַבִּיעִי בְּשֵׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אִם לֹא הוֹצִיאוּ סֵפֶר שְׁנִי (יד) אֵין צָרִיךְ (ט) וְכֵן לְקֵרוֹת יוֹתֵר, אָבָל אִם הוֹצִיאוּ סֵפֶר שְׁנִי, (טו) מֵשׁוּם פְּגָמוֹ צָרִיךְ (ג) לְקֵרוֹת חֲמִישִׁי בְּשֵׁל חֲנֻכָּה. הֵנָּה: * וְאִם טַעַם וְהַתְחִיל לְקֵרוֹת בְּשֵׁל חֲנֻכָּה, (יז) צָרִיךְ (ז) וְכֵן לְהַפְסִיק לְקֵרוֹת בְּשֵׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ (אבודרהם הלכות ברכות (שער סגסוף)), (יח) * וְאִם צָרִיךְ לְכַרֵּךְ עַל קְרִיאַת רֹאשׁ חֹדֶשׁ, עֵינָ לְעִיל סִימָן ק"מ (ס"ג):**

באר היטב

ב (א) בְּשֵׁל חֲנֻכָּה. ומקצת 'שוש אשיש' (ישעיה סא י), עין סימן תכ"ה סעיף ב'. ונש' אומרים דבשבת שני מפטירין 'שוש אשיש'. לבוש (ס"ו): **ג (ב) לְקֵרוֹת יוֹתֵר.** דאין משגיחין בחנכה: **(ג) לְקֵרוֹת חֲמִישִׁי.** ויאמר קדיש אחריו, ואם אמר קדיש אחר הרביעי לא יאמרנו אחר החמישי. תשובת מהר"ל סימן (רי"ב) [קפ"ב]. ועין סימן רפ"ב סעיף ו' וסוף סימן קמ"ד. ואפלו נזכרו בקריאת הרביעי אל יקרא הוא בחנכה, דאין מדלגין, כמו שכתוב סימן קמ"ד (ס"א). בית יוסף (ד"ה ואם חל ר"ח בחול), שפלי לט (ס" קצ). מגן אברהם (סכ"ד): **(ז) לְהַפְסִיק.** והט"ו (סכ"ד) כתב דהאי פסקא דרמ"א לאו דסמכא הוא ואינו צריך להפסיק, אלא קורא כהן בשל חנכה ואחר כך יקרא לאחרים בשל ראש חודש, וכתב שכן הסכים הרב הגאון מורנו הרב רבי נפתלי כ"ץ ז"ל, עין שם. ועין בגנות ורדים חלק ארח חיים כלל א' סימן ל"ו:

משנה ברורה

דאין קפידא בימים: **(ד) השמיני.** כהן ולוי (ז) קורא בקרבנו של גמליאל, וישאל גומר כו': **ב (ה) השבוע.** שבעה קרואים לפחות, (ו) ואומר חצי קדיש: **(ו) בְּשֵׁל חֲנֻכָּה.** ואם הוא יום ראשון של חנכה מתחיל מ'ויהי ביום כלות' [לבוש]. המפטיר יקרא (י) רק נשיא אחד דיום ההוא לבד, וכן בראש חודש שבתחנכה קורים להרביעי רק נשיא אחד לבד של אותו היום דהינו יום הששי, ואם ראש חודש טבת שני ימים, קורא ביום שני דראש חודש שהוא שביעי דחנכה, נשיא השביעי לבד: **(ז) ומפטיר 'רַנִּי וְשִׁמְחִי'.** על שם 'ראיתי והנה מנורת זהב בלה' (זכריה ד ב): **(ח) מַפְטִירִין בְּשֵׁל חֲנֻכָּה.** רצונו לומר, אף דבעלמא המנהג בשבת שיש חתן לדחות הפטרת השבוע ולקרות הפטרת 'שוש אשיש' (ישעיה סא י) שהוא מענינא דחתן, כמבאר לעיל בסוף סימן תכ"ח, מפל מקום בשבת חנכה בין בשבת ראשון בין בשבת שני אין לדחות של חנכה, דפרסומי ניסא עדיף. והנה המגן אברהם (סכ"א) הביא דנש' אומרים דהני מלי בשבת ראשונה, אבל אם אקלע חתן בשבת שניה מפטירין 'שוש אשיש', ואין מפטירין בשל חנכה הואיל וכבר הפטירו בשל חנכה בשבת ראשון, (י) אבל באלה רבה (סכ"ז) כתב דמרמ"א משמע דבין בשבת ראשון ובין בשני (ט) קורין רק של חנכה לחוד, וכן נוהגין: **ג (ט) בַּפְּרָשָׁת הַשְּׁבוּעַ.** והוא הדין אם רוצים לקרות בה שבעה או יותר מן שבעה גם פן שרי, והעקר (ט) דבין פלם לא יפחת משבעה. כשגומר פרשת (השביעי) [השבוע] (י) מניחין הספר תורה השני ואין אומרין קדיש, רק מגביהין הראשונה וגוללין אותה, ופושטין השניה וקורא בה, וכשאומרין קדיש על השניה מניחין השלישית אצלה: **(י) בְּשֵׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ.** דתדיר קדם: **(יא) ומפטיר 'רַנִּי וְשִׁמְחִי'.** דהא דתדיר קדם (יב) הינו להקדים, אבל לענין לדחות, פרסומי ניסא עדיף. ועוד דכיון דקורא בשל חנכה באחרונה יש להפטיר במאי דסליק מנה: **(יב) וְאִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בַּחֹל.** סדר קריאת התורה בראש חודש בחל, מתחיל פרשת התמיד (במדבר כח א), כהן עד רביעית ההין' (שם פסוק ה), לוי עד ו'גנסבה' (שם פסוק ו), וישאל עד ו'גנסבו' (שם פסוק טו), והרביעי קורא בחנכה [פרי מגדים (א"א סכ"ג)]: **(יג) וְקָרָא רַבִּיעִי בְּשֵׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ.** והוא הדין אם טעה ונזדמן בשבת עצמו יקרא בספר תורה זו בשל חנכה קדם שיחתם בפרשת ראש חודש, דהוי ליה מדלג ואין מדלגין בתורה בשני עניניו, כדלעיל בסימן קמ"ד (ס"א). אלא מאחר שהרביעי התחיל לקרות בשל ראש חודש, יחתם ויברך, ויבוא חמישי אחריו ויקרא בספר תורה השניה אם הוציאנה, בשל חנכה: **(טו) מֵשׁוּם פְּגָמוֹ.** דמוטב לבטל הא דאמרין (מגילה כא) דבראש חודש אין מוסיפין על ארבעה, מלפגם הספר תורה ובית יוסף (ד"ה ואם חל ר"ח בחול): **(טז) לְקֵרוֹת חֲמִישִׁי וכו'.** ויאמר קדיש (יג) אחריו, ואם אמר קדיש אחר הרביעי לא יאמרנו אחר החמישי: **(יז) צָרִיךְ לְהַפְסִיק.** עין בט"ו (סכ"ד) שכתב דהאי פסקא לאו דסמכא הוא, ואין צריך להפסיק, אלא קורא כהן בשל חנכה ואחר כך יקרא לאחרים בשל ראש חודש. ועין בבאור הלכה (ד"ה ואם טעה) שברננו כל הפרטים שיש בזה: **(יח) וְאִם צָרִיךְ לְכַרֵּךְ וכו'.** עין בבאור הלכה (ד"ה ואם צריך):

(ד) מנהגים: **ב (ט) אחרונים:** (י) פתחי עולם (סכ"ו) בשם תשובות צמח צדק (ארח"י סי' סח): **(י) וכתב דכן דעת המטה משה (סי' תתקצו): (ט) ואפלו לצרף אינה פסוקים מ'שוש אשיש' גם פן אין נכון, דאין מדלגין מגביא לנביא [שם]: ג (ט) פרי**

שער הציון

חודש, עין שם שכתב דהוא הדין דשרי לקרות חמשה גברי בפרשת השבוע: **(י) שְׁעָרֵי אֶפְרַיִם** (שער ח סעיף עה): **(יב) פוסקים:** **(יג) בית יוסף** (ד"ה ואם חל ר"ח בחול): **(יג) מגן אברהם** (סכ"ד):

ג * ואם טעה והתחיל וכו' צריך להפסיק וכו'. עין במשנה ברורה (ס"ק יז) כמה שכתבנו בשם הט"ו דחולק על זה ופוסק דמפנין שהתחיל לקרות בשל חנכה צריך לגמר הכהן בשל חנכה. והנה באלה רבה (סכ"ח) מצדד דאם לא קרא עדין שלשה פסוקים בשל חנכה יפסיק באמצע ויקרא בשל ראש חודש, [דאם קרא שלשה פסוקים מודה לדעת הט"ו דיכרך הכהן ברכה אחרונה ויקרא לאחרים בשל ראש חודש ואין צריך לחזור ולקרות של חנכה], וכן מצדד קצת בספר מור וקציעה. מפל מקום הרבה אחרונים [הבגרי' ששע והשלחן שלמה (ס"א) ובספר פני יצחק ס"ט והדריף החיים (הל' קריאת התורה דין האין יתנהג אם טעה בקריאה סי"ד) והח"י אדם (כלל קנר סמ"א)] ומפללם גם הפגן אברהם בסימן ק"מ בסופו, הורו להלכה דברכי הט"ו דכיון שהתחיל בשל חנכה צריך לגמר הכהן בשל חנכה בספר תורה זו, ואחר כך יקרא השלשה בספר תורה אחרת בראש חודש (ואף שבסימן זה פרש מגן אברהם (סכ"ח) הטעם לדברי הרמ"א, מפל מקום להלכה בנדאי דעתו כמו שכתב שם). והתחלה נקרא משהתחיל לברך הברכה דהיינו שאמר ברוך אתה ד', אבל אם לא התחיל לברך, אף שנזדמן בידים אותה שהוא מתקן לחנכה, אין לו לחוש לזה לכולי עלמא, ויגלוה ויקראו בספר תורה אחרת שהוציאה לשם ראש חודש, ואין כאן פגם לספר תורה זו כיון שיקראו בה אחר כך [אחרונים]. ובראש חודש טבת שחל בשבת שצריך להוציא שלשה ספרים ועניני חנכה קורין בשלישית כנ"ל, אם טעו וקראו בשני בשל חנכה ובשלישית בשל ראש חודש, מפל מקום קורין ההפסרה בשל חנכה משום פרסומי ניסא [ח"י אדם (שם)], וכעין זה מצדד גם הפרי מגדים בסוף דבריו (מש"י סכ"ד), עין שם. ומפל מקום דרעבד אם קראו הפסרה של ראש חודש 'השמים כסא' (ישעיה סו א) יצאו, [ח"י אדם (שם)]. מי שיש לו יאר צייט בחנכה לא יחשב לפי ימי החנכה אלא לפי ימי החודש, שהרי לפעמים ראש חודש טבת יום אחד ולפעמים שני ימים: *** ואם צריך לברך וכו' עין לע"י סימן ק"מ.** רוצה לומר דשם שני דעות בזה, ואחרונים כתבו שם דנוהגין למעשה כהדעה שסוברת דצריך לברך, וכן פסק בשערי אפרים (שער ח סכ"ג) דצריך לברך על קריאת ראש חודש ולאחריה:

(יא) ומפטיר 'רַנִּי וְשִׁמְחִי'. דהא דתדיר קדם (יב) הינו להקדים, אבל לענין לדחות, פרסומי ניסא עדיף. ועוד דכיון דקורא בשל חנכה באחרונה יש להפטיר במאי דסליק מנה: **(יב) וְאִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בַּחֹל.** סדר קריאת התורה בראש חודש בחל, מתחיל פרשת התמיד (במדבר כח א), כהן עד רביעית ההין' (שם פסוק ה), לוי עד ו'גנסבה' (שם פסוק ו), וישאל עד ו'גנסבו' (שם פסוק טו), והרביעי קורא בחנכה [פרי מגדים (א"א סכ"ג)]: **(יג) וְקָרָא רַבִּיעִי בְּשֵׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ.** והוא הדין אם טעה ונזדמן בשבת עצמו יקרא בספר תורה זו בשל חנכה קדם שיחתם בפרשת ראש חודש, דהוי ליה מדלג ואין מדלגין בתורה בשני עניניו, כדלעיל בסימן קמ"ד (ס"א). אלא מאחר שהרביעי התחיל לקרות בשל ראש חודש, יחתם ויברך, ויבוא חמישי אחריו ויקרא בספר תורה השניה אם הוציאנה, בשל חנכה: **(טו) מֵשׁוּם פְּגָמוֹ.** דמוטב לבטל הא דאמרין (מגילה כא) דבראש חודש אין מוסיפין על ארבעה, מלפגם הספר תורה ובית יוסף (ד"ה ואם חל ר"ח בחול): **(טז) לְקֵרוֹת חֲמִישִׁי וכו'.** ויאמר קדיש (יג) אחריו, ואם אמר קדיש אחר הרביעי לא יאמרנו אחר החמישי: **(יז) צָרִיךְ לְהַפְסִיק.** עין בט"ו (סכ"ד) שכתב דהאי פסקא לאו דסמכא הוא, ואין צריך להפסיק, אלא קורא כהן בשל חנכה ואחר כך יקרא לאחרים בשל ראש חודש. ועין בבאור הלכה (ד"ה ואם טעה) שברננו כל הפרטים שיש בזה: **(יח) וְאִם צָרִיךְ לְכַרֵּךְ וכו'.** עין בבאור הלכה (ד"ה ואם צריך):